

enviro fórum 2008

Odborné fórum o environmentálnej informatike

Slovenská agentúra životného prostredia
Banská Bystrica,
Technická univerzita Zvolen
organizujú
pod záštitou Ministerstva životného prostredia SR

4. ročník konferencie Enviro-i-Fórum
10. - 12. jún 2008

Už po štvrtýkrát podujatie priblíži trendy v environmentálnej informatike. Snahou organizátorov je prezentovať konkrétne IT riešenia na zber, analýzu a spracovanie informácií z rôznych oblastí životného prostredia, predstaviť úspešne realizované aj plánované projekty, možnosti ich financovania a legislatívne rámce. Rok 2008 je rokom niekoľkých výročí. Okrem iných si pripomenieme 15 rokov environmentálnej informatiky. Zároveň sa budeme venovať aj témam nanajvýš aktuálnym, akými sú transpozícia smernice INSPIRE, využitie štrukturálnych fondov alebo informačná bezpečnosť.

Program je rozdelený do niekoľkých programových blokov:

- 15 rokov environmentálnej informatiky
- Transpozícia smernice INSPIRE
- Interoperabilita podporená prostriedkami štrukturálnych fondov
- Informačné systémy, registre a údaje o životnom prostredí
- IT podpora problematiky klimatických zmien
- GIS v ochrane životného prostredia
- IKT v environmentálnej výchove a vzdelávaní
- Informácie o životnom prostredí na internete
- Technologické okienko - Informačná bezpečnosť

Tretí deň podujatia (12. júna) vyplní Workshop určený pracovníkom štátnej správy v rezorte Ministerstva životného prostredia SR, zameraný na problematiku informatizácie rezortu.

Všetky potrebné informácie, vrátane prihlášky, sú dostupné na internetovej stránke konferencie.

www.sazp.sk/enviroiforum

ORGANIZÁTORI

PARTNERI

MEDIÁLNI PARTNERI

ENVIROMAGAZÍN

Ročník 13/2008

www.enviromagazin.sk

mimoriadne číslo

Medzinárodný festival filmov
o životnom prostredí

ENVIRO FILM

- 4 **Vitajte na 14. ročníku festivalu Envirofilm!**
- 6 **Katarína Javorská: Víťaz je výsledkom debát vo veľkej porote**
- 8 **Festivalové mestá**
- 10 **Štefan Vraštiak: Chcel byť záhradníkom, ale zalúbil sa do filmu...**
- 12 **Život pre budúcnosť v detských sprievodných podujatiach na Envirofilme**
- 15 **MariaGrazia Cicardi: Som pyšná, že môžem byť členkou poroty Envirofilmu**
- 16 **Vygúľame si rekordnú guľu?**
- 18 **Úžasná planéta Filipa Kuliseva**
- 20 **Bobrológ Tomáš Hulík: Nie je nič lepšie, než vypadnúť z Bratislavy**
- 22 **Olympijské hnutie, šport a životné prostredie**
- 24 **Pierre Mann: „Mojich“ ľudí z buša som nakrúcal štyri roky**
- 25 **Filmový producent Yossi Weissler žije v kibuci v údolí rieky Jordán**
- 26 **Integrovaný prístup k vidieckej krajine realita a potreba**
- 28 **Steve Lichtag na Envirofilme 2008 s celosvetovou premiérou filmu**
- 29 **Christian Redinger sa potápal do posvätných studní Mayov na Yucatáne**
- 30 **Povedomie ľudí k úcte a ochrane životného prostredia treba posilniť**
- 31 **Tihányiovský kaštieľ privíta návštevníkov Envirofilmu**
- 32 **Leonardo DiCaprio a jeho trochu iná Amerika**
- 34 **ENVIRO-i-FÓRUM 2008 Brána do sveta environmentálnej informatiky**

Plus Príloha

Na obálke: Rys ostrovid - jeden z aktérov filmu Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase (foto: Tomáš Hulík)

Enviromagazín - časopis o tvorbe a ochrane životného prostredia, XIII. ročník, druhé mimoriadne číslo, máj 2008, vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia, www.enviromagazin.sk. Adresa redakcie: SAŽP, Tajovského 28, P.O.B. 252, 975 90 Banská Bystrica, tel./fax: 048/4230694, e-mail: enviro@sazp.sk.
Zodpovedná redaktorka: Bc. Dana Reindlová, redaktorka: Mgr. Alena Kostúriková, predseda redakčnej rady: RNDr. Jozef Klinda, členovia: Ing. Emília Boďová, RNDr. Peter Bohuš, Ing. Ľuboš Čillag, RNDr. Zita Izakovičová, RNDr. Vlasta Jánová, Ing. Pavel Jech, prof. RNDr. Mária Kozová, CSc., Ing. Zuzana Lieskovská, Ing. Ľuboslav Mika, Mgr. Pavlína Mišíková, Ing. Marta Slámková, doc. Ing. Stanislav Štofko, CSc. Nakladateľ: EM DESIGN, Zvolen. **Pisomné objednávky prijíma redakcia**, cena 20 Sk. Celoročné predplatné (6 čísel) 120 Sk. Reg. MK SR č.1459/96, ISSN 1335-1877. Nevyžiadané materiály redakcia nevracia.

Vytlačené na ekologickom papieri Magnostar. Výrobca má certifikovaný EMS podľa medzinárodnej normy ISO 14001. Papier spĺňa environmentálne kritériá nordického ekolabelingového systému podľa verzie 1.4. Je ocenený nordickou environmentálnou značkou Biela labuť.

Envirofilm 2008 v skratke

• Vyhlasovateľom XIV. medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm 2008 je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, organizátorom Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica v spolupráci s Úniou slovenských televíznych tvorcov, Slovenským filmovým ústavom, Banskobystrickým samosprávnym krajom a mestami Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Kremnica a Zvolen.

• Festival Envirofilm je členom medzinárodnej asociácie festivalov o ochrane životného prostredia ECOMove International (www.ecomove.de).

• Cieľom festivalu Envirofilm je predstaviť a oceniť nové filmy, videoprogramy a televízne programy, ktoré svojím obsahom a umeleckou úrovňou pomáhajú šíriť myšlienky ochrany životného prostredia a prírody. Festival sa koná v dňoch 12. - 17. mája v Banskej Bystrici, Banskej Štiavnici, Zvolene a Kremnici.

• Vlnajší rekord v počte prihlásených filmov je opäť prekonaný. Tento rok filmári z 32 krajín zaslali do súťaže 165 filmov. Je to najväčší počet filmov a krajín v histórii festivalu. Najviac filmov aj tento rok prihlásili slovenskí filmári - 37, autori z Nemecka zaslali 33 filmov, z Čiech 13 filmov, z Francúzska 11 a z Talianska 10 filmov. Po 6 filmov prišlo z Maďarska, Španielska a Indie. Veľká Británia prihlásila 5 filmov, Holandsko, Poľsko a Dánsko po 4 filmy. Po 2 filmy Fínsko, Kanada, Ekvádor, Švajčiarsko, Bulharsko. Jedným filmom sa na festivale prezentujú Rakúsko, Grécko, Singapur, Nový Zéland, Belgicko, Island, Brazília, Arménsko, Irán, Srbsko, USA, Taiwan, Chorvátsko, Izrael, Bosna a Hercegovina. Jeden film je v rakúsko-slovenskej koprodukcii (Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase). Po prvý raz sa na festivale zúčastňujú filmári z Ekvádora, Singapuru, Nového Zélandu, Brazílie a Taiwanu.

• Predvýberová komisia, zasadala 28. februára až 2. marca 2008 v zložení Katarína Javorská (Slovensko), Ferenc Varga (Maďarsko) a František Palonder (Slovensko), pred medzinárodnú komisiu vybrala 54 filmov. Z toho 8 filmov v kategórii A (spravodajské a publicistické programy, magazíny, filmy), 26 filmov v kategórii B (dokumentárne filmy), 8 filmov v kategórii C (vzdelávacie a náučné videoprogramy a filmy), 5 filmov v kategórii D (voľná tvorba a filmy pre deti a mládež) a 7 filmov v kategórii amatérske filmy. Z vybraných filmov je najviac nemeckých - 13, slovenských - 6 (z toho 4 v kategórii amatérske filmy), českých - 5 a španielskych - 4. Holandsko, Maďarsko a Francúzsko majú v súťaži po 3 filmy, Taliansko, Švajčiarsko, Dánsko a Veľká Británia po 2 filmy, Rakúsko, Fínsko, Taiwan, USA, Poľsko, Irán, Ekvádor a India po 1 filme a vo finále je aj rakúsko-

Pokračovanie na s. 5

Foto: Ján Lichý

Lepšie raz vidieť, ako stokrát počuť...

Vážení priaznivci životného prostredia,
priatelia filmu,
čitatelia Enviromagazínu!

Hovorí sa, že je lepšie raz vidieť, ako stokrát počuť. A dvojnásobne to platí v prípade medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm, ktorého vyhlasovateľom je už 14. rokov Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Spolu s hlavným organizátorom – Slovenskou agentúrou životného prostredia Banská Bystrica a ďalšími partnermi sa nám, podľa ohlasov odbornej, ale aj laickej verejnosti, podarilo z Envirofilmu vytvoriť malý sviatok nielen pre filmových tvorcov, ale aj pre milovníkov prírody a ochrancov životného prostredia. Vo filmotéke 14. ročníkov festivalu je dnes už úctyhodný počet filmových titulov a jej duševná hodnota každým rokom narastá.

A prečo v tomto prípade dvojnásobne platí, že je lepšie vidieť? Príroda okolo nás je taká nádherná, až občas vyráža dych. S Envirofilmom sa môžete utvrdiť v tom, aké čarovné je Slovensko. Rovnako sa môžete pozrieť aj tam, kam sa možno nikdy nedostanete - veď

tohtoročných rekordných 165 filmov je z 32 krajín. Na druhej strane vám tento festival ukáže aj odvrátenú stranu vzťahu človeka a prírody. Možno si položíte otázku, či obe strany rovnakou mierou dávajú ako berú...

Vážení priatelia, srdečne vás v mene svojom, ale aj v mene organizátorov a autorov filmov pozývam na Envirofilm 2008 do Banskej Bystrice, Banskej Štiavnice, Kremnice a Zvolena. Prajem vám hodnotné filmové zážitky a pohodu pri množstve sprievodných podujatí.

Úprimne vám ďakujem za váš záujem o prírodu a ochranu životného prostredia.

Ing. arch. Jaroslav Izák

minister životného prostredia Slovenskej republiky

Vitajte na 14. ročníku festivalu Envirofilm!

Vážení hostia, milí priatelia, ako každý ročník Envirofilmu, tak aj predchádzajúci 13. Envirofilm bol niečím výnimočný. Či už je to zvyšujúci sa počet krajín a filmov v hlavnej filmovej súťaži, narastajúci záujem verejnosti na všetkých podujatiach alebo záujem nových miest zapojiť sa do festivalového diania, či pribúdajúci partneri festivalu. V roku 2007 úspešne medzi organizátorov festivalu vstúpilo mesto Kremnica, kde si Envirofilm našiel tiež svojich fanúšikov. Filmové prehliadky, besedy s odborníkmi, spisovateľmi či zástupcami environmentálnych organizácií boli počas festivalu obyvateľmi mesta vyhľadávané. Domáci a zahraniční hostia festivalu mali možnosť na záver festivalu obdivovať krásy a pohostinnosť tohto starobylého banického mesta, ktoré zatiaľ úspešne odoláva tlakom zahraničných developerov so snahou zachrániť svoje úžasné prírodné a historické hodnoty.

A čím je výnimočný tento, štrnásty ročník? Určite tým, čím je výnimočný vždy, a to, že v štyroch mestách uprostred Slovenska a v srdci Európy zároveň, sa stretnú ľudia, filmári, umelci z celého sveta, aby vyjadrili svoj vzťah k prírode, k životu na tejto Zemi. Je úžasné, že Banskú Bystricu, Banskú Štiavnicu, Kremnicu a Zvolenu si aj v tomto roku podmaní environmentálne dianie na celý týždeň, a to od 12. do 17. mája. Všetky mestá ponúkajú účastníkom a návštevníkom festivalu bohatý a prírľivý program – súťažnú i nesúťažnú prehliadku filmov, filmy z archívu Slovenského filmového ústavu, konferencie a semináre pre odbornú verejnosť, ale aj poučný a zábavný program pre všetky vekové skupiny. Vďaka primátorom uvedených miest sa festival stáva aj záležitosťou ich záujmu a podpory.

Štrnásty ročník festivalu je znovu rekordný, a to hneď v počte prihlásených filmov. Autori z 32 krajín sveta zaslali tento rok do súťaže 165 filmov. Festivalu sa po prvý raz zúčastňujú filmári z Ekvádora, Singapuru, Nového Zélandu, Brazílie a Taiwanu. Nezaháľali ani slovenskí filmári a producenti a tohto roku poslali spolu 37 snímok do všetkých súťažných kategórií. Ako organizátorov festivalu nás nesmierne teší, že sme oslovili aj slovenských amatérskych tvorcov, ktorých tvorba sa oceňuje samostatne. A myslím, že je to motivácia a povzbudenie do ich ďalšej tvorby. Vďaka však patrí všetkým za ich entuziazmus a lásku k prírode, bez ktorej by dokument či spravodajstvo o krásach, ale aj alarmujúcom stave životného prostredia, nevznikali. Sú to filmy divácky príťažlivé, nesúce so sebou významný odkaz pre budúce generácie. Veď aj náš festival sa tohto roku nesie v znamení motta Život pre budúcnosť. Toto motto bolo aj hlavnou témou pre Medzinárodnú súťaž detskej výtvarnej tvorivosti Zelený svet. Do jej 13. ročníka prišlo skoro 4 tisíc výtvarných prác zo Slovenska, Lotyšska, Poľska, Českej republiky, Srbska, Rumunska, Bieloruska a Číny. Treba poďakovať všetkým pedagógom, ktorí sa venovali mladým výtvarníkom pri príprave na túto súťaž. Aj tento rok vystavené práce detí rozveselia a obohatia festival. Zapojenie sa detí do environmentálneho hnutia prostredníctvom umeleckého prejavu zaujalo aj Predsedníctvo Slovenskej komisie pre UNESCO a prvýkrát v tomto ročníku udelila komisia záštitu nad podujatím Zelený svet a festivalom Envirofilm.

Envirofilm 2008 bude opäť miestom svetovej premiéry dokumentárneho filmu známeho a na Slovensku ob-

ľúbeného režiséra Steva Lichtaga Zajatci bieleho boha. Osobne v Banskej Bystrici privítame jeho tvorcov, režiséra Steva Lichtaga a autora filmu Tomáša Ryšku, študenta antropológie Karlovej univerzity v Prahe. Tomáš nám osobne aj prostredníctvom filmu vyrozpráva svoj pravdivý príbeh zo siedmich rokov strávených v Thajsku a Laose.

Envirofilm 2008 privíta, samozrejme, aj veľa ďalších významných a zaujímavých osobností z oblasti filmu a kultúry, ochrancov prírody, ekológov, spisovateľov. Návštevníkom ponúka opäť autorský večer Svet očami Pavla Barabáša, šieste pokračovanie úspešného cyklu o divoch našej Zeme. Uvidíte ukážky z najvyšších hôr siedmich kontinentov, ochladia vás póly Zeme, upokojí vás tibetský budhizmus i meditácia v oblakoch, preniknete do histórie najväčšej ríše sveta i do zákulisia nakrúcania nového filmu o divokej zveri Tatier. Zabezpečíme pre vás stretnutie s osobnosťami, ako je izraelský filmový tvorca a producent Yossi Weissler a francúzsky dokumentarista Pierre Mann. V ich filmoch sa preniesieme do neznámeho prostredia pustých vôd Mŕtveho mora, strmých skalnatých útesov a ostrých roklín týčiacich sa nad neúrodnou Judejskou púšťou a do africkej buši. Pre milovníkov filmového klubu sme zaradili do festivalovej prehliadky film Kým sa skončí táto noc z roku 1965. Je to psychologická sonda do vnútra ľudí, ktorí prežívajú noc v prepychovom nočnom podniku. Film nám s láskavým dovolením poskytol zo svojich archívov Slovenský filmový ústav a hosťami večera budú herec Marián Labuda, jeden z hlavných protagonistov filmu a filmový historik Štefan Vraštiak. Bonusom SFÚ pre náš festival bude film nakrútený pred 100 rokmi Lednické Rovne. Ďalšie filmy z archívu poputujú na nesúťažné prehliadky do Kremnice, Banskej Štiavnice a Zvolene. Týmto snímkami zároveň pripomenieme verejnosti aj 45. výročie vzniku Slovenského filmového ústavu.

Nezabudnuteľným zážitkom bude určite stretnutie, beseda a autogramiáda s prírodovedcom, spisovateľom a kresliarom slovenskej prírody Miroslavom Sanigom a jeho hosťom Júliom Burkovským. Deti banskobystrických škôl sa pokúsia o vytvorenie slovenského rekordu v zbere hliníkových fólií. Celá akcia pod názvom Vygúľajme si rekordnú guľu bude prebiehať pod dohľadom Igora Svítoka zodpovedného za zápis rekordu. Návštevníci festivalu si môžu pozrieť americký film s ekologickou tematikou 11. hodina (sprievodné slovo vo filme má Leonardo DiCaprio) a s ním spojenú besedu s odborníkmi z radov vedcov a zástupcov vládnych a mimovládnych organizácií.

Konkurencia vynikajúcich súťažných snímok je tohto roku opäť veľká (súťaží 54 snímok vybraných členmi predvýberovej komisie) a cien je málo. Tí najlepší si prídu prevziať svoje ocenenia v piatok 16. mája do historických priestorov zámku vo Zvolene.

Do medzinárodnej poroty tohto roku zasadnú popri už známych porotcoch ako sú Katarína Javorská, predsedníčka Únie slovenských televíznych tvorcov, Andrzej Traczykowski, filmár a riaditeľ Štúdia vzdelávacích filmov z Poľska, Ferenc Varga, biológ, fotograf a environmentalista z Maďarska, či Daniel Coche francúzsky filmár,

Envirofilm 2007 v Banskej Bystrici (foto: Ján Lichý)

dokumentarista, pedagóg a bývalý riaditeľ Filmového festivalu v Štrasbourgu, z Českej republiky Jan Gogola, scenárista a vysokoškolský pedagóg aj nováčikovia a to z Izraela už spomínaný Yossi Weissler a z Talianska MariaGrazia Cicardi, riaditeľka Medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov o národných parkoch v alpskom meste Sondrio.

Rovnako ako porota, aj návštevníci festivalu uvidia všetky filmy, a to od 12. do 17. mája v kinosále Múzea SNP, Art Kine v Europa Culture Center a kinosálach Europa Cinemas v Banskej Bystrici, na Technickej univerzite a Dome Phorum vo Zvolene, v Kine Akademik v Banskej Štiavnici, v Kine Akropola v Kremnici.

Okrem tradičnej záštity ministra životného prostredia SR Jaroslava Ižáka, Asociácie ECOMOVE International a záštity Slovenskej komisie pre UNESCO, festival získal tohto roku aj partnerov, ktorí ho podporili finančne. Vďaka za podporu a environmentálnu politiku patrí spoločnosti ZSNP Žiar nad Hronom, Nadácii ZSNP a SLOVALCO, farmaceutickej firme BAYER, spoločnostiam DETOX, VEOLIA – Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť. Partnersky k festivalu pristúpili aj spoločnosti Europa Culture Center a Europa Shopping Center, ktoré poskytnú priestory na propagáciu festivalu a filmové prehliadky organizátorom festivalu zadarmo a firma ZERO, ktorá poteší cenami deti v súťaži Zelený svet.

Súťažné aj nesúťažné prehliadky filmov, množstvo sprievodných podujatí, výstav, seminárov, besied, podujatia a súťaže pre deti a mládež, koncerty a ďalšie kultúrne podujatia, stretnutia s osobnosťami a iste aj stretnutia priateľské a srdcu blízke, to všetko je Envirofilm 2008. Príďte si ho vychutnať. Srdečne vás na festival pozývam. A ak ste už tu, teda vitajte a cíťte sa s nami a u nás dobre!

Dagmar Rajčanová

manažérka festivalu, prezidentka asociácie Ecomove International

Dokončenie zo s. 2

slovenský film Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase z dielne Pavla Barabáša.

Po 4 filmy do tohto ročníka Envirofilmu prihlásili autori Rudolf Pado (Slovensko) a Pinky Brahma (India). Po tri filmy Guy Chaumette (Veľká Británia), Thierry Berrod (Francúzsko), Nick Upton (Fínsko), Joshka Wessels (Holandsko), Anna Galovičová/František Chudoba (Slovensko), Imre T. Nagy (Slovensko) a Štefan Nižňanský (Slovensko). Najdlhším filmom je Mier s tuleňmi (ČR, 96 min.), najkratšie, jedinomínútové filmy sú štyri – My všetci (Španielsko), Neseparujte sa! Separujte s nami! Spot: PET stlačte (SR), Neseparujte sa! Separujte s nami! Spot: Sklo (SR) a Save Our Planet (Belgicko).

Do medzinárodnej poroty Envirofilmu 2008 zasadnú: Ferenc Varga (Maďarsko), ktorý je členom poroty od začiatku konania festivalu, čiže už štrnásťkrát, Katarína Javorská (Slovensko) je členkou poroty ôsmy raz, Andrzej Traczykowski (Poľsko) tretí raz, Ján Gogola (Česká republika) a Daniel Coche (Francúzsko) prídu na festival druhýkrát a po prvý raz do poroty Envirofilmu zasadnú MariaGrazia Cicardi (Taliansko) a Yossi Weissler (Izrael).

Detská porota bude v tomto roku hodnotiť osem filmov, ktoré tiež vybrala predvýberová komisia. Sú to filmy Stena smrti (Izrael), Jeho sviatosť hnoj (Francúzsko), Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase (Rakúsko/Slovensko), Bájky o tebe (India), Naše divé svorky – rasy takmer stratené (Nemecko), Nákladiak Balduin (Nemecko), Logo! Nepochopiteľná klíma (Nemecko), Trpasličie mimikry (Maďarsko).

Zelený svet 2008 - XIII. ročník medzinárodnej súťaže detskej výtvarnej tvorivosti sa niesol v znamení motta Život pre budúcnosť, ktoré prostredníctvom 3 825 prihlásených umeleckých prác vyjadrilo 3 410 mladých ľudí vo veku od 3 do 18 rokov. Z toho 335 prác zaslalo 308 zahraničných autorov z 23 škôl z Lotyšska, Poľska, Českej republiky, Srbska, Rumunska, Bieloruska a Číny. Odborná porota v zložení Miroslav Cipár, František Tomík, Tomáš Čepel a Ladislav Vojtuš zasadala v jednotnom zložení pre všetky

súťažné kategórie v dňoch 1. – 2. apríla 2008 v Banskej Bystrici. Najsilnejšie obsadenou kategóriou bola aj tento rok kresba, maľba, grafika a kombinované techniky (3 301 prác od 3 188 mladých autorov). Z celkového počtu 370 prihlásených škôl bolo najviac prác prihlásených zo základných škôl (1 484 prác). Materské školy prihlásili 751 prác, umelecké 677 a špeciálne školy 389 prác. V kategórii animovaný film sa o stvárnenie témy pokúsilo 60 detí z 11 slovenských škôl v 34 filmoch. Do kategórie čiernobiela a farebná fotografia prišlo 490 fotografií od 162 mladých fotografov zo 64 škôl.

Envirofilm 2008 okrem tradičných prehliadok súťažných filmov a nesúťažných filmov pre deti, ako aj filmov z archívu SFÚ a tvorivých a zábavno-vedomostných aktivít pre školskú mládež, ponúka autorský večer Svet očami Pavla Barabáša, stretnutie s osobnosťami, ako je izraelský filmový tvorca Yossi Weissler a francúzsky dokumentarista Pierre Mann a opäť aj celosvetovú premiéru dokumentárneho filmu Steve L. Lichtaga *Zajatci bieleho boha*, s osobnou účasťou tvorcov. Pri príležitosti 45. výročia Slovenského filmového ústavu festival uvedie film *Kým sa skončí táto noc* (1965), hosťom večera bude herec Marián Labuda, jeden z hlavných protagonistov filmu.

Ďalej sa uskutoční beseda s prírodovedcom Miroslavom Sanigom, konferencie, výstavy, prezentácie a pokus o vytvorenie slovenského rekordu v zbere hliníkových fólií *Vygúľajte si rekordnú guľu*.

Návštevníci festivalu si môžu pozrieť americký film s ekologickou tematikou 11. hodina (sprievodné slovo vo filme má Leonardo DiCaprio) a s ním spojenú besedu s odborníkmi z radov vedcov a zástupcov vládnych a mimovládnych organizácií.

Pozvánkou na festival je koncert hudobnej skupiny IMT Smile a Funkiez spojený s ukážkami festivalových filmov - v utorok 13. mája 2008 o 19. hodine na Námestí SNP v Banskej Bystrici.

www.envirofilm.sk

Anna Gudžová

Súťažný film Envirofilmu 2008

Čierna noc (Irán), autor: Saeid Nabi

Rybári žijúci na brehoch Kaspického mora boli oddávna zvyknutí na plné siete rýb. V posledných rokoch sa však niečo zmenilo. Rýb ubúda a ich ekonomická situácia sa zo dňa na deň mení k horšiemu. Čo to spôsobilo? Investigatívny iránsky dokument odhaľuje zdanlivé maličkosti, ktoré môžu viesť k ochudobňovaniu celých regiónov. A pri jeho sledovaní aj nám nevdojak zide na um, čo, aká baktéria číha niekde v úkryte, aby využila globálne procesy a zničila niečo, na čom závisí náš život.

Katarína Javorská: Vítaz je výsledkom debát vo veľkej porote

Dramaturgička a scenáristka Katarína Javorská je s festivalom Envirofilm doslova spätá už takmer desať rokov. Do medzinárodnej festivalovej poroty zasadla prvý raz v roku 2000 a odvtedy, okrem roku 2003, každý rok. Okrem toho je niekoľko rokov tiež členkou predvýberovej komisie, ktorá z množstva prihlásených filmov z hľadiska propozícií, ako aj technickej kvality, vyberá pred medzinárodnú porotu tie najlepšie, najzaujímavejšie a najhodnotnejšie filmy. V tomto roku predvýberová komisia pracovala v zložení Katarína Javorská, Ferenc Varga a František Palonder a počas štyroch dní (28. februára až 2. marca) posúdila 165 filmov od autorov z 32 krajín sveta. S Katarínou Javorskou hovoríme predovšetkým, ale nielen o tom, aké filmy uvidíme v súťaži na Envirofilme 2008.

Počet filmov prihlásených na festival je tohto roku opäť o niečo vyšší ako vlani. Môžete skonštatovať, že s počtom filmov rastie aj ich kvalita?

Nedá sa vopred predpokladať kvalita prihlásených filmov a už vôbec nejednotnosť priama úmera medzi počtom a kvalitou. Hľadanie kvality je skôr hľadanie filmárskych osobností, čakanie na ich návraty, sledovanie ich tvorivých ciest. Sú mená, ktoré sú jednoducho zárukou kvality, aj keď nie v absolútnom slova zmysle. Ale keď sa objavia, vieme, že ten film bude dobrý, že tvorcovia zasa svojím a svojským spôsobom nesú na trh neopakovateľnú výpoveď. Aj oni sa vyvíjajú, varujú „svoje“ témy. Čas od času niekto iný, nám doposiaľ neznámy „objaví“ náš festival. Tvorca, alebo producent, ktorého nepoznáme a potom sme prekvapení jeho jazykom, jeho témami, spôsobom rozprávania. To je vždy stávkou do lotérie. Nielen pri celovečerných hraných filmoch, ale aj pri dokumentoch je osobnosť tvorcu, jeho autorský rukopis, tým najcennejším.

Pozrieť si, zhodnotiť a vybrať v priebehu troch, štyroch dní z takeého počtu filmov cca 50 tých najlepších, najzaujímavejších, je iste náročné. Má predvýberová komisia pri svojej práci nejaký osvedčený postup, kľúč?

Kľúč mať musí, inak by sa z toho tí traja obetavci „nevysomárilí“. Musia to byť ľudia, ktorí majú napozierané stovky filmov, nie nutne filmári, ale odborníci so skúsenosťou. Taký Ferenc Varga z Maďarska je už živým inventárom festivalu a aj keď nie je filmár, vie rýchlo analyzovať a rozhodnúť, či je film dobrý, alebo nie. Na kľúč sa vždy dohodneme vopred, je dôležité mať presné pravidlá a tými sa potom po celý čas riadiť. Filmy pozeráme rad radom tak, ako sú očíslované.

Diskutujete o filmoch, hodnotíte ich počas premietania alebo až na konci?

Po každom filme si povieť verдикť, pri niektorých si poznačíme otáznik, lebo jeho hodnota sa môže prejavíť až v istom kontexte. Stáva sa totiž, že sa objaví viacero filmov s podobnou tematikou, v rokoch, keď boli povodne, to boli filmy o vode, teraz „frčia“ zmeny klímy. A keďže našou úlohou je predložiť medzinárodnej porote pestrú a výrazovo bohatú kolekciu, a nie len porotu, ale aj divákom, rozhodneme sa v takom

Ferenc Varga, Katarína Javorská, František Palonder (zľava doprava), nad nimi Dagmar Rajčanová, manažérka festivalu (foto: Vladimír Melek)

pripade pre ten lepší film. Je tiež dôležité si uvedomiť, že festival má kategórie, v ktorých sa udeľujú ceny. Nemôžeme vybrať tridsať dokumentov a po jednom filme z iných kategórií – publicistiky, náučných filmov či umeleckých, musíme zaplniť aspoň trochu rovnomerne aj ďalšie kategórie. V predvýberovej komisii panuje demokracia, poznáme sa a vieme o svojich filmových láskach, ale zároveň sa aj rešpektujeme. Každý tak trochu bráni svoje predstavy o dobrom filme, niekedy za ne bojujeme a presviedčame tých druhých o svojej pravde. Musíme vedieť argumentovať, my filmári filmársky, environmentalisti odborne, ale s rešpektom voči dobrému filmovému remeslu.

Ktorá súťažná kategória je tento rok najsilnejšia, najpočetnejšie zastúpená?

Ako zvyčajne sú to dokumenty, tam je ponuka najpestrejšia nielen čo sa týka tém, autorských prístupov, ale aj rozsahu jednotlivých filmov, stretávame sa aj s viacerými dielmi jedného cyklu, s eposmi, aj stručnými úspornými pohľadmi. Dosť tam cítiť obrovské peniaze, ktoré veľké producentské spoločnosti vynakladajú na filmy o prírode. Ale očariť vie aj relatívne lacné dielo, myslím teraz lacné z finančného hľadiska, ktoré je však naplnené myšlienkou a filmárskym názorom.

Je vám na „prvý pohľad“ jasné, že áno, tento film ide ďalej? Alebo naopak, tak toto určite nie?

U tých veľmi dobrých a veľmi zlých filmov je to zväčša jasné po prvých minútach. Potom je veľká kategória filmov, ktoré sú profesionálne na slušnej úrovni, ale často z nich máte pocit akéhosi priemyslu, málo za nimi cítiť tvorcu, filmára. Tam treba veľmi starostlivo vyberať. Ale keď si pustíme ozaj dobrý film, iba sa na seba pozrieme a vieme, že toto je film s veľkým F. Alebo sa ani nepozrieme, ale nechá-

me film bežať a zabudneme, že tam nie sme na to, aby sme sa kochali, ale aby sme vyberali. Prepych zhladnutia celého filmu si môžeme dopriať až počas festivalu.

Čo sa týka žánrovej pestrosti filmov, čo vám chýbalo a čoho bolo, podľa vás, priveľa?

Tradične málo je programov pre deti, mládež, klipov, „animákov“ a inak umelecky spracovaných filmov. Ubudlo tiež investigatívnej publicistiky, v spravodajských žánroch sa angažujú iba nemecké televízie a českí tvorcovia. U nás ako keby sme nemali problémy. A či je niečoho priveľa? Priveľa nie je nikdy ničoho, svet je taký plný problémov, že filmov podobného zamerania nie je nikdy dosť.

Môžete v stručnosti zhrnúť tematické zameranie filmov?

Témy sú z celého sveta, exotika, ekologické ale aj estetické problémy a historický pohľad na zdanlivo obyčajnú európsku krajinu. Zvieratá, púšte, ale aj ľudia postihnutí tlakom udalostí, ktoré nemôžu ovplyvniť.

Festivalovou porotkyňou ste už ôsmy raz. Objavil sa za toto obdobie film, tvorca, niečo, čo vás, ako sa vraví, úplne vzalo?

Mám svoje lásky! Indický Dáždnik očaril svojou filmárskou dokonalosťou a jednoduchosťou, pred pár rokmi som sa zamilovala do nemeckého filmu Karpaty, fascinujúcej ságy o ľuďoch a prírode. Mám rada českých tvorcov a ich správy o krajine, lebo sú to tak trochu aj správy o nás, filozofické filmy, eseje Josefa Čiřavského, Tomáša Škrdlanta či Ľubý Václavovej. Poľský film Zobákom a pazúrom si tiež budem dlho pamätať. Filmy, úvahy Paľo Barabáša, jeho dobrodružné cesty, ktoré sú iba zdanlivo adrenalínové. Ich najpodstatnejší adrenalín je vždy v ceste do vlastného vnútra človeka. Ale tých filmov

je, samozrejme, viac, skvelé maďarské filmy Tibora Kocsisa či Mosonyi Szabolcsa a mnoho ďalších. Na pomyselný pustý ostrov by som si musela zobrať celú filmotéku...

Čo vás „vzalo“ tento rok?

Švajčiari. Poslali dva filmy, krásne čisté výpovede. Film Poliaka Krystiana Matyseka, autora, ktorý tu už raz zvíťazil, Aleje Ljuby Václavovej, aj Paľova Barabášova Antarktída, je toho viac...

Máte už svojho víťaza?

Víťaza nie, ten je výsledkom debát vo „veľkej“ porote. Mám svojich favoritov, za ktorých budem bojovať, ale rovnako budú za svojich favoritov bojovať moji kolegovia. A na tie boje sa teším.

Splnili sa vaše predpoklady o víťazných filmoch na vlnajšom Envirofilme?

Mala som svoje tipy a všetkým sa ušli ceny. Ale tým nechcem povedať, že viem nebudaj veštiť. To, že sledujem túto tvorbu pätnásť rokov, a že vidím každý rok tak dvesto až dvestopäťdesiat filmov z tejto oblasti, ma naučilo predvídať. A ako filmový „profil“ viem aj posúdiť, čo sa bude mojim kolegom páčiť, jednoducho preto, že sme na rovnakej linke.

Vyberáte filmy aj pred detskú festivalovú porotu. Čím sa pri výbere týchto filmov riadíte?

Detský divák je špecifický, viac u neho rozhodujú emócie, ako racion. Väčšinu svojho profesionálneho života som sa venovala práve jemu, detskému divákovi. Detskej porote chcem ponúknuť vždy kolekciu, ktorá je tak trochu prechádzkou po svete a jeho problémoch, ale je aj pestrým spektrom filmárskych pohľadov na tento svet. Filmy ich nesmú nudiť, volím preto rôzne žánre, ponúknem animovaný film, ale aj

veľký dokument. A vždy sa usilujem zaradiť slovenský film. Pre detskú porotu by to mala byť nielen práca, ale aj fantastická cesta svetom filmu, jeho pestrých výrazových prostriedkov, jeho kúzla a fantázie. Vždy, keď deťom na začiatku ich práce rozprávam o tom, čo všetko je film, uvedomujem si, akou mocnou zbraňou môže byť, ako je dôležité viesť ich nielen k mediálnej, ale aj filmovej vzdelanosti. Aby vedeli rozlíšiť medzi brakom a kumštom. Aby sa stali nie iba pasívnymi príjemcami zábavy, ale aktívnymi filmovými divákmi, ktorí chodia do kina, aby sa tam stretávali s názorom, s postojom, s umením.

Do finále, teda pred medzinárodnú porotu, sa tento rok dostalo menej slovenských filmov ako napríklad vlni, aj keď počet prihlásených slovenských filmov je približne rovnaký. Čo k tomu môžete povedať?

Odpoveď je jednoduchá. Viac je filmov amatérskych, ktoré hodnotíme osve. Slovenských filmových profesionálov, ktorí sa venujú týmto témam, je málo. Ich práca je náročná, časovo, aj finančne. A v našich podmienkach je aj zúfalo podhodnotená. Buď si budú film produkovať sami, a to znamená zohnať naň peniaze, alebo sa pokúsia ho ponúknuť Slovenskej televízii. Verejnoprávna televízia však stále zápasí s financiami, a aj keď sú v jej vedení po Rybníckovom odchode ľudia týmto témam naklonení, sú uväznení vo večnom kolobehu politických vplyvov a finančných obmedzení. Ak by sme nášmu divákovi povedali, koľko stojí taký projekt v rakúskej televízii ORF a koľko u nás, považoval by nás, filmárov, za bláznov. A to asi aj sme.

Prekvapilo vás, myslím príjemne, niečo v kategórii amatérskych filmov?

Počet filmov aj rôznorodosť filmárskych prístupov a vyjadrení. Technika dnes dovoľuje robiť na vysokej technickej úrovni. Kameru so slušnými parametrami si dnes môže kúpiť každý. O to viac treba vedieť stavať príbehy, s rozmyslom pristupovať k zvolenej látke. Potešila ma aj žánrová pestrosť filmov, videli sme nielen dokumenty, ale aj reklamné spoty či poetické zamyslenia.

O workshop pre amatérskych filmových tvorcov bol vlni veľký záujem. V programe festivalu nechýba ani tento rok. Čo ste pre amatérskych filmárov pripravili tentoraz?

Nielen pri amatéroch, ale aj pri mnohých profesionáloch je najneuralgickejším bodom príprava. Tá časť filmovania, ktorá vlastne filmovaniu predchádza. Hovorí sa tomu aj vývoj projektu. Tam chceme s nimi pracovať, nad ich vlastnými dielami sa s nimi zhovárať o stavbe príbehu, o originalite výpovedí, o nutnostiach, ktoré môžu príbeh posúvať.

Už pravidelným účastníkom Envirofilmu je najúspešnejší slovenský dokumentarista Pavol Barabáš. Po vlnajšej „prechádzke“ podzemím stoloj hory Chimantá nás tentoraz opäť zavedie na Slovensko, do Tatier. Ale aj do Antarktídy. Máme sa na čo tešiť?

Barabášov film Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase je tentoraz z trochu iného cesta. Na jednej strane je to rakúsky film, nie slovenský, copyright má rakúska televízia ORF, ktorej dramaturgia má svoje predstavy, ako má taký dokument o blízkej „exotike“ vyzeráť. A tie aj prísne uplatňuje. A na druhej strane je to Paľova večná láska k tomuto kútu sveta. Nemožno naplniť obidve strany... Cítiť tam srdce aj režijnú ruku Paľa Barabáša, ale môjmu srdcu je oveľa bližší jeho film Neznáma Antarktída, kde je nielen fascinujúca kamera, jeho osobná, vnútorne prežitá a precitovaná výpoveď, ale kde sú aj všetky jeho pochybnosti o svete naokolo, vyjadrené premyslene a filmársky presne. Tam Paľa Barabáša vidím doma, v jeho, ako vždy osobnom príbehu, plnom pokory a bohatého prežívania. V jeho správe o svete, správe, ktorej dej sa síce môže odohrávať na konci tohto sveta, ale ktorá sa týka nás všetkých tu. V tom je jedinečný a neopakovateľný. V tom sa mu hlboko klaniam.

Pripravila: Anna Gudzová

Súťažný film Envirofilmu 2008

Aleje ako súčasť našej krajiny (Česká republika), autor: Ljuba Václavová

Václav Čilek je v Českej republike fenoménom. Tento očarujúci rozprávač, geológ, filozof a glosátor, spolu s fotografkou Hanou Rysovou, krajinným ekológom Pavlom Klimešom a krajinnými architektmi Markétou a Petrom Veličkovcami sprevádza diváka po českej krajine a jej alejach. Tie zdobia Čechy aj Moravu od čias baroka, stali sa ich súčasťou aj významným krajinným prvkom. Skrývajú v sebe nielen estetický, ale aj praktický význam – málokto vie, že keď sa kedysi v oseemástom storočí vojaci vracali z večných vojen domov do rodných dedín, mohli s povolením panovníka jesť ovocie zo stromov týchto alejí. Nárast motorizmu a šialená snaha dostať sa čím skôr z bodu A do bodu B, a pokiaľ možno priamo, však v posledných rokoch vedie k ich devastácii a rúbaniu. Z človeka sa stáva utilitárna bytosť, ktorá často rozmýšľa nad vecami iba z hľadiska ich ceny, nie hodnoty. Režisérka Ljuba Václavová odhaľuje nové, aj tie najstaršie tajomstvá stromoradií.

Katarína Javorská vyštudovala scenáristiku a dramaturgiu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Pracovala ako dramaturgička v Slovenskej televízii, kde sa venovala najmä tvorbe pre deti a mládež. Je podpísaná pod stovkami programov, k najúspešnejším patrili seriál Podte s nami, či Od Kuka do Kuka. Vytvorila tiež prvý televízny ekologicko-zábavný seriál magazínov pre deti Tak i Tak. Bola členkou viacerých porôt medzinárodných festivalov - Ekofilm (Český Krumlov, ČR), Envirofilm (Banská Bystrica, SR), TSTT (Uherské Hradiště, ČR), Oekomedia (Freiburg, SRN), Prix Danube (Bratislava, SR) či Voda, more, oceány (Ústí nad Labem, ČR). Je členkou Slovenského syndikátu novinárov a od roku 2001 aj predsedníčkou Únie slovenských televíznych tvorcov. Bola odmenená Cenou za dlhoročný prínos k audiovizuálnej tvorbe s environmentálnym zamieraním (Envirofilm 2003). Prednáša na Akadémii umení v Banskej Bystrici scenáristiku, dramaturgiu a teóriu televíznej tvorby. V súčasnosti pôsobí ako dramaturgička a scenáristka vo voľnom povolaní.

Zuzana Balážová apeluje: *Chráňme si svoju malú krajinu*

Je to už druhýkrát, čo sa Kremnica pridáva k festivalovým mestám Envirofilmu. A tak sa mi naskytla možnosť opäť apelovať na obyvateľov Slovenska, aby si chránili svoju malú krajinu.

Posledný rok priniesol totiž nebývalý rozmach geologických prieskumov vo všetkých regiónoch. Počnúc hľadaním uránu pri Košiciach, Spišskej Novej Vsi, Poprade, v Považskom Inovci, cez prieskumy ložísk zlata v Kremnici, pri Zvolene, Detve a končiac vyhľadávaním ložísk perlitu v Tokajskej oblasti alebo bentonitu pri Lutile.

Možno sa zdá, že prieskum nikomu neublíži. Mali by sme si však položiť otázku, či vôbec chceme ťažiť neobnoviteľné suroviny a za akých podmienok. Aké budú dopady ťažby na krajinu a prírodu, aké sú riziká a kam sa uskladnia banské odpady. Pred rokom bola ešte Kremnica osamotená. Dnes sa k nej pridávajú občania ďalších miest a obcí, pretože im hrozí to isté. Želali by ste si za domom uránovú baňu? Alebo odkalisko? Pokiaľ sa o potrebe surovín pre priemysel teoretizuje,

všetko je zdôvodniteľné. Ale ak sa banská ťažba dotýka práve vás, uhol pohľadu sa radikálne mení.

Zahraniční prospektori sa sem priam hrnú. Veď prečo nie, keď náš právny systém ich sem doslova pozyva. Jeden príklad za všetky. Poplatok za dobývací priestor v Kremnici, ktorý zahŕňa takmer celé mesto, obec Kremnické Bane a časť Lúčok (celkom 12 km²), a ktorý zaplatí ťažobná spoločnosť, je ročne 240 tis. Sk. Pritom Združenie záhradkárov v Kremnici zaplatí štátu ročne vo forme spotrebnej dane 500 tis. Sk. Čo k tomu dodať?

Festival Envirofilm nás nabáda k tomu, aby sme chránili svoju krajinu. Preto aj ja prosím, všimajme si, čo sa deje okolo nás, neustupujme dravcom dych-

tiacim po zisku, toto je naša zem, ktorú odovzdáme našim potomkom.

RNDr. Zuzana Balážová, primátorka Kremnice
Ilustračné foto: Tomáš Kopečný

Vitajte v meste medzi siedmimi horami

Festivalové mesto Kremnica pripravilo počas trvania Envirofilmu bohatý program sprievodných podujatí. Oproti minulému roku bude prehliadka filmov trvať o jeden deň dlhšie, urobte si teda v sobotu 17. mája výlet do Kremnice - mesta medzi siedmimi horami.

Od 10.00 hod. si budete môcť zasúfažiť, v Zechenterovej záhrade sa totiž bude konať šiesty ročník **Majstrovstiev európskej únie v gul'kách**. Tento golf chudobných, ako gul'ky nazývajú kremnickí recesisti ktorí majstrovstvá založili, je otvorený všetkým bez rozdielu veku. Že gul'ky ste už roky nehrali? A ako dlho ste nestrieľali z gumipušky? Pripomeňte si tieto „ekologické“ aktivity z detstva, dajte si chlieb s masťou a cibulou alebo ochutnajte držkovú polievku, ktorá sa bude podávať. Ak si zmysel pre recesiú náhodou nevystrelíte z

gumipušky, prídte si pozrieť aj tie najväčšie gýče aké dokázali zbierať pracovníci Múzea gýča.

Premietanie súťažných festivalových filmov začne od 12.00 hod. vo festivalovom kine Akropola, ktoré je od Zechenterovej záhrady na skok. Na programe budú filmy, ktoré hodnotí detská porota Envirofilmu.

V Bellovom dome na Štefánikovom námestí budú inštalované hneď tri výstavy. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva pre vás pripravilo náučnú expozíciu **Národné parky Slovenska**, na ktorej predstavia TANAP, NAPANT, Muránsku planinu, Pieniny, Veľkú Fatru a Poloniny.

Pozvánka do starobylého mestečka obklopeného zo všetkých strán zelenými vrchmi - **Vitajte v meste medzi siedmimi horami** - sa stala ústrednou témou tohtoročnej

detskej výtvarnej súťaže. Budete si môcť pozrieť ocenené práce. Deti popustia uzdu svojej fantázií a zahrajú sa na malých animátorov, ktorí predstavia návštevníkovi svoje mesto ako miesto, kde ľudia nežijú v súlade s okolitou prírodou. Aby toho nebolo dosť, Múzeum mincí a medailí bude večer v sobotu 17. mája otvorené pre všetkých návštevníkov zadarmo. V rámci pravidelnej akcie **Noc múzeí** budete môcť od 19.00 hod. navštíviť numizmatickú expozíciu, kultúrny program alebo sa poprechádzať po autentickom interiéri neskorogotického meštianskeho domu na výstave **Cesty zberateľstva v umení 15. - 18. storočia**.

V sobotu sa v Kremnici na festivale Envirofilm rozhodne nebudete nudiť.

Mgr. Silver Jurtnius

Grant na záchranu kultúrneho dedičstva

Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici, ako jedno zo špecializovaných pracovísk MŽP SR, podpísalo vo februári t. r. zmluvu o poskytnutí finančných prostriedkov pre projekt s názvom **Integrovaná ochrana európskeho kultúrneho dedičstva v**

správe Slovenského banského múzea. Projekt vo výške 482 000 eur, t. j. 16,2 mil. Sk, podporil grant z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu. Spoluúčasť zo štátneho

rozpočtu SR je 15 %. Projekt je rozvrhnutý na štyri roky.

Z názvu projektu vyplýva náš zámer - napomôcť k ochrane jedinečných zbierok, ktoré sú súčasťou zápisu v Zozname svetového kultúrneho

a prírodného dedičstva. Je všeobecne známa skutočnosť, že na Slovensku vo všeobecnosti je ochrana zbierok v múzeách finančne „podvyživená“, a to najmä tých, ktoré sú uložené v depozitoch. Pričom aj tieto sú rovnako cenné. V našom projekte sme sa zamerali na vylepšenie technického vybavenia priestorov, v ktorých sa zbierky nachádzajú – expozície, depozity, výstavy. Budú tu inštalované rôzne technické zariadenia – odvlhčovače či zvlhčovače priestorov, inštalácia regálov, svetelných zábran, doplníme a vybudujeme kamerový bezpečnostný systém. V rámci trvalej udržateľnosti projektu vybudujeme nové pracovisko na reštaurovanie starých tlačí a papiera, ktoré bude prístupné verejnosti a návštevníci sa oboznámia s technickým postupom reštaurovania v tejto oblasti. Svoju prax tu budú uplatňovať študenti

SPŠ S. Stankovianskeho v Banskej Štiavnici, ktorí študujú tento odbor. Najväčšia časť financií z projektu bude vynaložená na priame reštaurátorské a konzervátorské práce nami vybraných exponátov, ktoré sú poškodené. Ide napr. o známu neskorogotickú sochu plastiky sv. Barbory zo začiatku 16. storočia, patrónky baníkov, ďalej krstiteľnice z 13. storočia, náhrobných kameňov – epitafov z Lapidária Starého zámku, pochádzajúce z obdobia 15. – 18. storočia, ale aj rôzne maľby barokového obdobia. O stave projektu a jeho výsledkoch bude priebežne informovaná laická i odborná verejnosť a na záver sa uskutoční odborný workshop, celý proces bude zdokumentovaný v podobe DVD filmu.

PhDr. Jozef Labuda, PhD.
riaditeľ Slovenského banského múzea

Envirofilm 2008 v Banskej Štiavnici

Sprievodný program medzinárodného filmového festivalu Envirofilm 2008 v Banskej Štiavnici je zameraný na najpočetnejšiu skupinu návštevníkov – žiakov základných a stredných škôl, títo sú zároveň aj spoluautorami programu.

Vzdelávací program **Príroda pre budúcnosť** so zameraním na stromy a dreviny, ich význam pre život človeka a dôležitosť ich ochrany, pripravili študenti Strednej lesníckej školy.

Žiaci Spojenej katolíckej školy sv. Františka Assiského a Základnej školy Andreja Sládkoviča pripravili pre svojich kamarátov divadelné predstavenia – **Vodovoda nad zlato a Liečivá voda**. Slovenské banské múzeum má v programovej ponuke prehliadku expozícií v Bergergerichte a Galérii Jozefa Kollára spojené s kvízmami, vzdelávacími programami, premietaním videofilmov. Lákadlom, hlavne pre deti, je výstava exotických zvierat a hmyzu **Mini ZOO** v múzeu a 10. ročník súťažnej

výstavy detskej výtvarnej tvorby so zameraním na problematiku životného prostredia **My sa nevieme sťažovať nahlas**.

Tvorivé dielne Školy v múzeu poskytnú možnosť nahliadnutia environmentálneho využívania materiálov v minulosti. Aktivita **Recyklácia v remesle** dáva návod na znovuvyužitie predovšetkým textilného odpadu prostredníctvom tradičných tkáčskych a zápletkových techník. Účastníci si môžu vlastnoručne zhotoviť podušky, kapsy, puzdra. Starý textil poslúži aj pri výrobe handrových hračiek – loptičiek, bábik.

Popri premietaní nových súťažných filmov, nepochybne najatraktívnejšiu súčasť programu v Banskej Štiavnici sľubuje večer s Pavlom Barabášom a jeho filmami

Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase a Neznáma Antarktída.

Anna Ďuricová
Slovenské banské múzeum

Študenti Technickej univerzity vo Zvolene – Z nadhľadu

Technická univerzita vo Zvolene má k problematike ochrany prírody a krajiny veľmi blízko. Jej Fakulta ekológie a environmentalistiky sa venuje celej škále tém (technológii spracovania odpadov, ochrane rastlín, živočíchov, biotopov, optimalizácii využívania krajiny atď.), ťažiskom záujmu Lesníckej fakulty sú naše lesné ekosystémy, na Fakulte environmentálnej a výrobnjej techniky sa venujú ochrane pracovného a životného prostredia a na Drevárskej fakulte nájdeme tiež environmentálne orientované predmety. Preto je prirodzené, že univerzita je dlhoročným spoluorganizá-

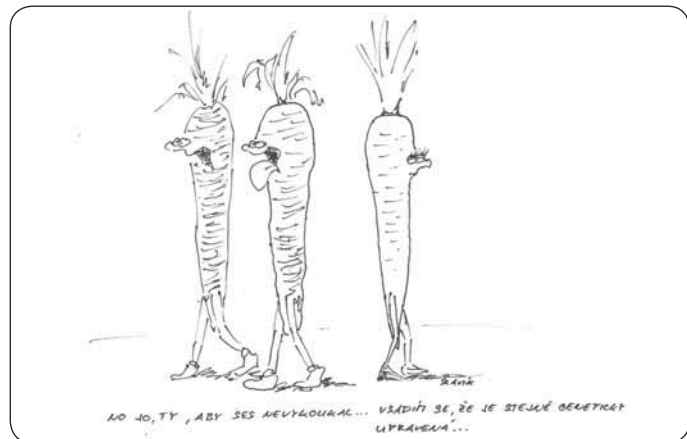
torom Envirofilmu. Aj na tento rok sme pripravili niekoľko zaujímavých podujatí.

Každé dopoludnie od utorok 13. 5. až do piatku 16. 5. 2008 privíta záujemcov o **premietanie súťažných filmov** aula Technickej univerzity. Tradičnými záujemcami o tieto filmy sú prevažne zvolenské základné a stredné školy. Ich učitelia budú mať možnosť zoznámiť sa prostredníctvom **posterov** s prácou Fakulty ekológie a environmentalistiky, ako aj jej študentov v oblasti environmentálnej výchovy. Práve z prác študentov už niekoľko rokov zostavujeme sprievodné výstavy. Kým v minulých rokoch šlo najmä o práce našich talentovaných fotografov (napr. Juraja Žiaka, Šimona Kertysa) prezentované v Banskej Štiavnici, tento rok sme vo Zvolene pripravili výber karikatúr študentov s názvom **Z nadhľadu** (autori: Ondřej Slavík, Miroslav Očadlík). Tieto budú vystavené v Dome kultúry ŽSR, kde sa budú počas festivalových večerov premietiť nesúťažné filmy z archívu Slovenského filmového ústavu (zabezpečuje

Filmový klub Zvolen). Sme veľmi radi, že zápočtová práca z predmetu environmentálna výchova študenta 4. ročníka Lukáša Čunderlíka **Dva svety – jedna Zem?** našla využitie v praxi. Stala sa súčasťou metodických materiálov pre učiteľov k téme globálna chudoba (DVD príloha časopisu pre environmentálnu výchovu a etiku Ďalekohľad 10/2007), a preto ju odprezentujeme ako sprievodnú výstavu tiež v Dome kultúry ŽSR. Prostredníctvom nej sa paralelne zoznámite so životom dvoch mladých žien z úplne odlišných krajín. Na základe mimoriadne pozitívnych ohlasov na minuloročný seminár O environmentálnej výchove rozprávkovo pre učiteľky materských škôl sme v tomto roku pripravili na štvrtok 15. 5. tému **Život pre budúcnosť**. S učiteľkami sa pozrieme na Zem očami Malého princa...

Naše aktivity sú súčasťou festivalového programu mesta Zvolen, ktoré pripravuje v tomto ročníku napr. besedu **Zvieratá zvolenského regiónu** a **videoprojekciu Ochrana prírody a krajiny** (Krajská knižnica Ľudovíta Štúra vo Zvolene, oddelenie literatúry pre deti a mládež), podvečerné premietanie súťažných filmov (Dom Phorum) či večerné premietania (Filmový klub Zvolen v Dome kultúry ŽSR).

Zuzana Gallayová
Fakulta ekológie a environmentalistiky TU Zvolen
karikatúra/autor: Ondřej Slavík

Štefan Vraštiak:

Chcel byť záhradníkom, ale zalúbil sa do filmu...

Filmový historik, publicista **Štefan Vraštiak**, rodák zo Žaškova, je absolventom pražskej FAMU. Dlhé roky pracoval v Slovenskom filmovom ústave, je predsedom Slovenského filmového zväzu a veľkým milovníkom filmu. Už niekoľko rokov sa s ním stretávame na festivale Envirofilm, ktorý obohacuje návratmi do filmovej histórie. Z archívu SFÚ vyberá pre festivalových divákov doslova skvosty slovenskej a československej kinematografie. Ako vraví, film mu počaroval na celý život, a to pôvodne chcel byť záhradníkom! Ale o tom sa už dočítate v našom rozhovore.

Ste rodák z Oravy, zo Žaškova. Kedy a kde sa v rodáckovi z Oravy zrodil záujem, láska k filmu?

Pôvodne som chcel byť záhradníkom, študoval som za šesť rokov, na Myjave a v Malinove. Potom ma zlákal film a ako „hnojár“ som bol prijatý na FAMU v Prahe. Vždy ma zaujímal kultúra a umenie.

Spomínate si na svoju prvú návštevu kina? Kde to bolo a aký to bol film?

Do štrnástich rokov som žil v Žaškove. Tam nebolo stále kino, len pojazdné. V Žaškove som videl začiatkom päťdesiatych rokov v minulom storočí svoje prvé filmy Pole neorané, Drevená dedina, ruské filmy, ale aj švédsky film Tancovala jedno leto. Lístok stál korunu, ale vtedy to bol peniaz. Spomínam si, že keď ľudia nemali peniaze, platili aj slepačiami vajčkami.

Čo vás zlávalo na štúdium na pražskej FAMU? Ako si na tieto študentské časy spomínate?

V Malinove, kde som študoval za záhradníka a maturoval, som zabezpečoval pre školskú premietačku filmy z Bratislavy, distribuoval som noviny pre spolužiakov. Chodil som často do kina, dokonca som si písal dojmy z filmov. Do Prahy na FAMU som potom poslal balík svojich zápiskov o filmoch. Komisia bola z toho trochu „šokovaná“, niečo také sa im dovtedy nestalo. Profesor Antonín M. Brousil si to veľmi vážil a zrejme ma na štúdiá presadil. No štúdiá v Prahe, to je celoživotný zážitok. Stretnutia s Michelangelom Antonionim, Hugom

Zem spieva (foto: Gita Skoumalová)

Haasom, Ladislavom Peškom, Janou Brejchovou, Jiřím Šlitrom, Rudolfom Hrušínským, Jiřinou Šejbalovou, ale aj s Karlom Gottom, s ktorými som robil rozhovory, na to sa nedá zabudnúť.

Vo filmovej brandži ste vlastne celý život, vyše tridsaťpäť rokov ste pracovali v Slovenskom filmovom ústave, kde doteraz ako dôchodca „brigádujete“. V Slovenskom filmovom zväze pôsobíte ako predseda, ste dokonca aj predsedom Kruhu priateľov českej kultúry v Bratislave... A to ste chceli byť záhradníkom! Viete si predstaviť, že by ste v živote robili aj niečo iné?

Áno, chcel som byť záhradníkom, dokonca rok som robil na družstve v Kráľovej pri Banskej Bystrici záhradníka, u Bulharov. No a odtiaľ som šiel študovať na FAMU v Prahe. Film mi „počaroval“ na celý život. Som filmom posadnutý a nikdy som nič iné ani nerobil. Moje prvé pracovisko, Slovenský filmový ústav, bolo jediné, kde som celý život pracoval. Možno by som mohol byť redaktorom, ale tým som stále, možno organizátorom festivalov, ale aj to robím. Práca sa mi stala celoživotným hobby.

Navštívili ste a navštevujete rôzne filmové festivaly, stretávate sa s významnými osobnosťami filmu. Ktoré stretnutia vám tak natrvalo zostávajú v spomienkach?

Na medzinárodných filmových festivaloch som stretol veľa slávnych osobností, Sophiu Lorenovú, Claudiu Cardinaleovú, Richarda Gereho, Alaina Delona... Bohužiaľ, na tohtoročnom Berlíne som osobne nestretol Madonnu, hoci som to veľmi chcel. Na tlačovke bol taký „nátlak“, že som sa na jej film a ani na tlačovú konferenciu nedostal. Ale prežil som to. Sledoval som ju na plazmovej televíznej obrazovke, bol som tak blízko nej, asi jeden meter, videl som každý detail jej tváre, nemala ani jednu vrásku, ale plastiky boli na jej tvári citeľné.

Ako ste sa vo svete cítili a cítili ako zástupca - vyslanec slovenskej, predtým československej kinematografie?

Vždy ma trápi, keď som v cudzine, že v tamajších novinách nie je ani riadok o Slovensku. Festivaly, to sú filmové Babylony, tam sa nikto nezaujíma o to, odkiaľ ste. Vždy poteší, keď je o slovenský film záujem. Bohužiaľ, veľké festivaly, či už v Berlíne, Cannes alebo Benátkach nehrajú nielen slovenské, ale ani české, poľské, maďarské či ruské filmy.

Spomeňte niektoré naše filmy, ktoré nám vo svete robili a robia dobré meno...

Je to tvorba Dušana Hanáka a Juraja Jakubiska, krátke, aj hrané filmy. Aj tvorba Štefana Uhra a Paľa Bielika, Martina Hollého a Stanislava Barabáša, Viktora Kubalu. Sú v zahraničí najznámejšie. Ich filmy nestarnú. A, samozrejme, aj tvorba „krátkárov“, hlavne Pavla Barabáša. Jeho filmy sú najoceňovanejšie, získal už viac ako sto päťdesiat ocenení.

Ktoré slovenské filmy si vy, ako filmový historik, najviac ceníte?

Prvé filmy Eduarda Schreibera z roku 1908. Sú to prvé, zachované slovenské filmy. Jánošíka z roku 1921. Zem spieva z roku 1933. To je skutočná klasika a je zrovnateľná so svetovou tvorbou z rokov, kedy tieto slovenské filmy vznikali. Z novších Obrazy starého sveta. Pre ich posolstvo. Film Otec ma zderie tak či tak, pre citlivo spracovaný ľudský príbeh o vzťahu otca a syna. Ten ma vždy dojde k slzám. Z najnovších je to film Muzika,

Štefan Vraštiak (23. 4. 1942) vyštudoval FAMU v Prahe (1967). V rokoch 1969 – 2004, do odchodu na dôchodok, pracoval v Slovenskom filmovom ústave Bratislava. V súčasnosti je brigádnikom v dokumentácii SFÚ. V roku 2005 získal Cenu Karla Čapka za podporu česko-slovenskej vzájomnosti, v roku 2006 Cenu slovenskej filmovej kritiky za 15-ročné redaktorské práce v mesačníku KFN SSN Informácie. Je predsedom Slovenského filmového zväzu, predsedom Kruhu priateľov českej kultúry v Bratislave, tajomníkom KFN SSN, členom sekcie Literárneho fondu pre televíziu, film, video. V novinách publikuje od detstva, od 13 rokov. Venuje sa práci filmového historika (filmové rekonštrukcie). V roku 1969 u Jána Závadného v Chicagu objavil film Jánošík z roku 1921. Je jedným zo spoluzakladateľov Etnofilmu Čadca, Art Filmu Trenčianske Teplice a i. V SFÚ vystriedal všetky vedúce funkcie, bol aj riaditeľom. V roku 2001 vydal knihu Jánošík 1921, založil časopis Kinoinformácia/Kinema, vydal 52 zväzkov edície Dokumenty, podpísal sa pod vyše sto rôznych bulletinov a skladačiek o slovenskom filme vydaných v SFÚ, dlhé roky spolupracoval v tlačových komisiách MFF Karlove Vary a Festivalu českých a slovenských filmov. Je autorom scenárov výstav k dejinám slovenskej kinematografie a dramaturgom filmových podujatí na festivaloch. Napísal námet a scenár k filmu Kadára a Klosa Osem spoločných (2004).

ktorý sa práve dostáva do kín.

Boli ste pri zrode dnes najstaršej filmovej ceny udeľovanej na Slovensku, ceny Igric. Komu zo sveta filmu by ste vy osobne udelili absolútnu cenu Igrica?

Pri zrode Igrica v roku 1967 som nebol, študoval som vtedy na FAMU v Prahe. Ale v roku 1993, keď bolo obnovené jej udeľovanie, som už pri tom bol. V posledných rokoch som hlavným organizátorom jej udeľovania. Menovať jednu osobu nie je možné. Veď film má už stodesať rokov. Stále však je pre mňa neprekonateľný Chaplin.

Už niekoľko rokov sa podieľate na príprave programu festivalu Envirofilm...

Viete, ako som sa dostal k Envirofilmu? Napísal som

Medená veža (foto: Václav Polák)

do Slovenskej agentúry životného prostredia výhrady voči protokolu. Je to už dosť dávno, asi desať rokov. Keď som protokol chcel publikovať, celý som ho musel prepísať. Filmový prehľad ho odmietol zverejniť. Chýbali originálne názvy filmu, krajiny pôvodu, režiséri. Zrejme si v Banskej Bystrici povedali, keď kritizuje, nech prílo-

ží ruku k dielu. V Slovenskom filmovom ústave nebol medzi kolegami záujem o tento festival. Som rád, že sa Envirofilm už celkom sprofesionalizoval, že zapája do sprievodných aktivít mladé.

Účastníkom a návštevníkom festivalu ponúkate pohľady do filmových archívov. Čo pre vás býva kľúčom k výberu týchto, mimosúťažných filmov?

Ich kvalita. Ale vždy vyberiem aj menej kvalitný, tendenčný film, aby si diváci uvedomili, čo sme prežili. Film je obrazom doby, v ktorej bol nakrútený, aj politiky a myslenia vtedajšieho obdobia. Nezabúdajme na minulosť. Poučme sa z nej.

Čo pripravujete pre návštevníkov tohtoročného Envirofilmu?

Toho roku sme si prvého apríla pripomenuli štyridsať piate výročie Slovenského filmového ústavu. Vybral som filmy jubilantov, hranej aj krátkometrážnej tvorby.

Ale o tom píšem v osobitnom článku.

Ste známy tiež ako filmový publicista, vydali ste, okrem iného, aj knihu Jánošík 1921. Jeho ozvučenú a rekonštruovanú verziu sme uviedli na Envirofilme 2006. Je pre vás zrejme niečím výnimočný.

Do spomínanej knihy som napísal skutočne všetko, čo je dodnes o tomto filme známe. Výnimočný je svojím zrodom, tým, že sa naň poskladali americkí Slováci, bez nich by film nebol nakrútený. Je porovnateľný s americkými filmami toho obdobia a plus je hlavne to, že má sociálne zameranie.

Ako by ste charakterizovali súčasnú situáciu v slovenskom hranom filme? Myslí v súvislosti s tzv. čiernym obdobím slovenského hraného filmu.

Myslím si, že najčernejšie obdobie slovenského filmu z nedávnej minulosti je za nami. Diváci zabudli, že existuje slovenský film. Tohto roku, ale aj v rokoch budúcich, bude do kín uvedených po viac ako desať celovečerných hraných a dokumentárnych filmov. Pred dvoma rokmi sa na Slovensku nakrútilo najmenej filmov v celej Európe. „Až“ jeden. Vrátili sme sa v počte premiér o päťdesiat rokov späť. Bola to realita, nie zlý sen. Už to máme za sebou.

Anna Gudzušová

Jubilujúci SFÚ na Envirofilme 2008

V tomto roku si Slovenský filmový ústav (SFÚ) Bratislava pripomína jubilejné 45. výročie svojho založenia. Už dlhé roky úzko spolupracuje s Envirofilmom na príprave cyklov mimosúťažných projekcií z archívu SFÚ. Nebude tomu inak ani tohto roku, kedy si z okrúhlych jubileí pripomenieme storočnicu nakrútenia prvých slovenských filmov a tvorbu jubilujúcich režisérov, tematicky súvisiacu so životným prostredím.

100 rokov filmu na Slovensku

Okrem filmov Eduarda Schreibera (1876 - 1962) z Lednických Rovní, prvých slovenských filmov z rokov 1908 - 1910, pásmo predstaví výber z tvorby pod názvom:

Jubilanti - ich pohľady na slovenskú krajinu

100 Karel Skřípský (15. 7. 1908 - 10. 3. 1993). Filmy:

Ždiarske rekviem (1966), Mašinka (1967), Sená na Doščanke (1967).

80 Andrej Kristín (13. 2. 1928). Filmy: Deň na vodách Latorice (1960), Prerušené ticho (1969), Tvorcovia lesa (1977).

Významné jubileum má aj film Zem spieva, skutočný svetový skvost etnografickej tvorby, porovnávaný so svetovou etnografickou klasikou. Pripomenie ho program:

75 rokov filmu Zem spieva (1933).

Kristove roky (foto: Vladimír Vavrek)

Okrem roztancovanej a rozospievanej symfónie Slovenska Karola Plícku (14. 10. 1894 - 6. 5. 1987) uvidia diváci aj jeho ďalšie krátke filmy: Roľnícky deň vo Zvolene (1945) a Pán prezident na Slovensku (1946).

Debuty troch sedemdesiatnikov

V roku 2008 si pripomíname okrúhle jubileá troch vynikajúcich slovenských režisérov hraných filmov, ktorých filmy nestarnú a dodnes

sú pravidelne premietané na filmových festivaloch. Dušan Hanák (27. 4. 1938), film 322 (1969), Elo Havetta (13. 6. 1938 - 3. 2. 1975), film Slávnosť v botanickej záhrade (1969) a Juraj Jakubisko (30. 4. 1938), film Kristove roky (1967).

45 rokov SFÚ Bratislava (1. 4. 1963)

Jednou z činností SFÚ je aj publikačná činnosť a vydávanie slovenských filmov na DVD.

Predstavujeme edíciu SFÚ a Petit Pressu DVD Slovenský film:

80. roky - Fontána pre Zuzanu (1985), réžia Dušan Rapoš,

70. roky - Pachó, hybský zbojník (1975), réžia Martin Ťapák,

60. roky - Slnko v sieti (1962), réžia Štefan Uher.

Štefan Vraštiak

Slnko v sieti (foto: Zuzana Mináčová)

Život pre budúcnosť

v detských sprievodných podujatiach na Envirofilme

Zelený svet

XIII. ročník medzinárodnej súťaže detskej výtvarnej tvorivosti Zelený svet, prostredníctvom 3 825 výtvarných prác od 3 410 žiakov a študentov z celého Slovenska a z rôznych kútov sveta rozpráva o tom, ako by mal vyzeráť „život pre budúcnosť“. Život, ktorý má nádej a ktorého zajtrajšok má podobu správnych volieb, uvedomelých rozhodnutí a zelených riešení. Osnovou pre umeleckú tvorbu mladých autorov bola táto anotácia:

Život je zázrakom prírody. Pohybuje sa, rozmnožuje, vníma, vymieňa si informácie, myslí, cíti... je všade okolo nás. Je v nás. Každá hláska tohto slova prešla neopakovateľnú a unikátnu púť zvanú evolúcia. Cestu zrodu a zániku, boja a spolužitia, bytia, vymierania a adaptácie až do dnešných podôb a foriem. Každý živý tvor je svedkom neopakovateľnej histórie, zakódovanej v jeho génoch, bunkách a vlastnostiach. Hoci má pozemský život už 4,5 miliárd rokov dlhý životopis, často zabúdame na podmienky a prostredie, v ktorom sa vyvíjal a ktoré zohráva rozhodujúcu úlohu aj dnes. Zloženie ovzdušia, vody, hornín a klimatické podmienky určujú jeho rozmiestnenie a kvalitu. Živý a neživý svet spolu nesúperia, naopak, vytvárajú krehkú pavučinu vzťahov udržiavajúcu život na Zemi a jeho budúcnosť.

Človek, menovaný za kráľa tvorstva, túto život podporujúcu sieť trhá. Nitky života rozpúšťa v znečistených riekach, miznú v zamorenom ovzduší, strácajú sa v kontaminovanej pôde, usadzujú sa v chorých telách živočíchov a poškodených rastlín, ich počet sa znižuje spolu s ich pestrosťou. Neobmedzený konzum, spotreba energie a materiálov, nekontrolovaná výroba a produkcia odpadu, vyčerpávanie prírodných zdrojov človekom potrhanú sieť života nezapláta ani neobnoví!

Život je zázrakom prírody. Každá hláska tohto krátkeho slova prešla dlhú a ďalekú púť. Má za sebou históriu, ktorá sa už nikdy nezopakuje. Bude mať aj budúcnosť? Pokúste sa zachytiť život, ktorý budúcnosť

Porota to naozaj nemala ľahké (Miroslav Cipár, Tomáš Čepek, Ladislav Vojtuš, Fero Tomík)

má. Tie aktivity a správanie človeka, ktoré zabezpečujú pokračovanie života na Zemi. Pokúste sa pomocou štetca, fotky či filmu odpovedať na túto jednoduchú, ale životne dôležitú otázku: „Ako by mal vyzeráť život pre budúcnosť?“

Súťaž Zelený svet so svojou tohtoročnou témou *Život pre budúcnosť* síce nelámala štatistické rekordy, no o tom viac si ceníme pohľad a postoj mladej generácie na život ako taký, na jeho rozmanitosť, krásu, ale aj ohrozenie, potrebu ochrany a hľadania riešení. Vyjadriť ho spolu 3 410 mladých ľudí vo veku od 3 do 18 rokov prostredníctvom 3 825 prihlásených umeleckých prác. Na ich posolstve sa podieľalo spolu 618 pedagógov z 445 škôl. Svoj „názor“ na život pre budúcnosť (335 prác) zaslalo aj 308 zahraničných autorov z 23 škôl, konkrétne z Lotyšska, Poľska, Českej republiky, Srbska, Rumunska, Bieloruska a Číny. Všetkým deťom za ich

tvorbu ďakujeme. Veď práve im patrí budúcnosť, ktorú si sami vytvoria. My dospelí sa môžeme z prác poučiť, zistiť, kde sami robíme chybu a pomáhať deťom, aby si pre ten ich svet zachovali čo najviac prirodzenej zelenej farby.

Odborná porota v zložení Miroslav Cipár, František Tomík, Tomáš Čepek a Ladislav Vojtuš zasadala v jednotnom zložení pre všetky súťažné kategórie v dňoch 1. – 2. apríla 2008 v priestoroch SAŽP v Banskej Bystrici. Zisťovali sme, čo by oni sami kreslili, maľovali, filmovali alebo fotili, keby mali zobraziť život pre budúcnosť. Tomáš Čepek: „Popustil by som uzdu fantázie evolúcií a namaľoval vývoj nových zvieracích, rastlinných, prípadne kombinovaných druhov.“ František Tomík prezradil: „Ja by som fotil krajinu, deti v šťastnej krajine a rodinu, plnej vzájomnej lásky. Zobrazoval by som úctu ku krásu, ktorá nás obklopuje vo všetkých jej formách. Od oblakov na oblohe, cez hory, lúky plné kvetov a zvieratiek, jazerá a rieky plné rýb a, samozrejme, krásnych ľudí, ktorí vytvárajú krásne veci.“

Početom prihlásených výkresov si prívlastok najsilnejšej kategórie súťaže aj tento rok obhájila kresba, maľba, grafika a kombinované techniky. 3 301 prác od 3 188 žiakov, žiakov a študentov predstavilo svoje nazeranie na život pre budúcnosť. Z celkového počtu 370 škôl, ktoré poslali výtvarné práce svojich žiakov, bola najbohatšie zastúpená kategória základných škôl (1 484 prác). Nasledovaná materskými (751), umeleckými (677) a špeciálnymi školami (389).

Animovaný film je prestížna kategória Zeleného sveta, ktorá má z roka na rok viac priaznivcov. O filmové stvárnenie témy sa pokúsilo až 60 detí z 11 slovenských škôl v 34 filmoch. Vysoká účasť v tejto kategórii organizátorov i samotných porotcov najprv potešila, no neskôr smutne prekvapila. Do kategórie prišlo aj niekoľko filmov, ktoré neboli animované, naopak išlo o hrané klipy alebo pokusy o dokumentárny film. „Zo súťažných animovaných filmov nás asi 8 filmov veľmi

Hravosť farieb, tvarov a nápadov o živote pre budúcnosť zachytená v 3 825 výtvarných prácach

potešilo. Čo mňa trochu mrzelo je to, že niektorí pedagógovia v snahe detské filmy „vylepšiť“, ich týmto pripravili o čaro bezprostrednosti a hravosti,“ povedal Tomáš Čepek.

Kategória čiernobiela a farebná fotografia si udržala vysokú účasť a kvalitu technického spracovania témy. V počte 490 fotografií od 162 mladých fotografov zo 64 škôl sa nachádzalo množstvo výborných a nápaditých prác. „Stretli sme sa s väčším počtom súborov alebo koncepčne budovaných kolekciií fotografií, zamera-

Zuzana Matisovská, 13 rokov, Základná umelecká škola, Sabinov, názov práce: Ochránkyňa, pedagóg: Eva Motýľová

ných na rovnaký obsah alebo motív. Niekedy kolekcia pôsobila tak kompaktné, akoby bola od jedného autora. Pritom to bola kolektívna práca. Svedčí to o odbornosti a dobrom vedení pedagóga.“ Takto charakterizoval úroveň súťaže František Tomík a súčasne dodáva: „Tohtoročná téma vyhovovala viac fotografom, pretože fotografia vychádza skôr z reality, reálnej predlohy. V prácach prevláda krajina, jej premeny v rôznych časových obdobiach (západ slnka, ročné obdobia). Fotoграфovali tiež faunu a flóru. Nechýbali ani kritické zábery na znečisťovanie životného prostredia. Myšlienkami, tlmočenými na fotografiách, vyjadrením obdivu ku kráse prírody a života v nej, bola v tomto roku fotografia vo všetkých vekových kategóriách výborná kvalitou prác. Môžete sa o tom presvedčiť na

Ema Dulíková, 6 rokov, Súkromná základná umelecká škola, Piaristická, Nitra, názov práce: Kone namiesto áut, pedagóg: Mgr. Peter Pauko

inštalovanej výstave.”

Porotcovia to pri hodnotení kvality umeleckého prevedenia hlavnej myšlienky súťaže, pri množstve odlišných štýlov, techník, videnia a čítania detí naozaj nemali ľahké. Zhodli sa na tom, že téma súťaže bola oproti minuloročným „rozprávkovým motívom v prírode“ náročná, hlavne pre mladšie vekové kategórie. To sa prejavilo aj v nižšom počte prihlásených prác. Úroveň však bola o to vyrovnanejšia a o kvalite svedčia ocenené a vystavené práce. Okrem umeleckého si porotcovia všimli aj tematické spracovanie. Neušlo im, že tento rok nás prostredníctvom detských prác navštívilo veľa kreslených žiráf. Veľkým pozitívom však zostáva fakt, že deti vidia budúcnosť optimisticky.

Jana Jančová, 9 rokov, Základná škola, Suchá Hora, názov práce: Veselší vtáci žijú v budúcnosti, pedagóg: Mgr. Daniela Janíková

Na otázku či je vôbec možné určiť z veľkého počtu detských prác víťaza Miroslav Cipár odpovedal: „Je to možné, ale ťažké. Tohto roku sme sa rýchlo zhodli. Víťazná práca bola krásna a presne vyjadrovala tému.“

František Tomík otázku komentoval slovami: „Kandidátov bolo viac. Každý bol vo svojej práci iný. Rozhodovalo sa medzi použitou technikou, výtvarným prejavom, tlmočenou myšlienkou či obsahom. V niektorých prácach dominoval výtvarný prejav nad obsahom, v iných metafora, symbol nad technikou. Víťazná práca spája myšlienku, výtvarný prejav, fantáziu a obsah do jedného celku. Zobrazenie ekologického dopravného prostriedku vznášajúceho sa nad krajinou, v ktorej žijú ľudia budúcnosti. Niečo medzi snom a skutoč-

Joanna Brozdowska, 9 rokov, Galeria i Ośrodek plastycznej twórczości dziecka, Toruń, Poľsko, názov práce: Ecological vehicle (Ekologický dopravný prostriedok), pedagóg: Jolanta Radzimska

nosťou. A možno medzi fantáziou a realitou. Videné očami dnešného šesťročného Juleša Verna.“ Všetci štyria porotcovia sa jednoznačne zhodli na víťazovi a držiteľovi Hlavnej ceny súťaže.

So súťažou sa, samozrejme, spájajú aj hodnotné ceny. Bude ich opäť neúrekom, spolu 43. Okrem cien vo všetkých súťažných kategóriách (v takmer každej budú udelené tri ceny bez poradia) sa porota rozhodla udeliť aj **zvláštne ceny** za: invenčné spracovanie témy, originálne poňatie témy súťaže vo fotografii, grafiku

Lubko Bodnár, 9 rokov, Špeciálna základná škola Ždaňa, názov práce: Priateľstvo, pedagóg: Mgr. Marta Mitrová

a najlepšiu prácu zo zahraničnej kolekcie. Ďalej bude udelená Cena Rádia Regina za najsilnejšie stvárnenie života pre budúcnosť vo výtvarnom diele, Cena environmentálnej nadácie CH. B. Parksovej (päť ocenených detí získava poukaz do potápačského tábora) a Cena diváka. Ceny do kategórie čiernobiela a farebná fotografia venovala firma ZERO BB, spol. s r. o. Tým najmenším venuje redakcia časopisu Zornička predplatné na jeden rok. Okrem ocenených prác bolo úlohou poroty vybrať aj stovky tých, ktoré budú ozdobou výstavy Život pre budúcnosť. O tom, či sa odbornej porote páči ten istý obrázok alebo fotografia ako vám, sa na výstave môžete presvedčiť sami a v priamom hlasovaní rozhodnúť o Cene diváka. Výstava detských prác súťaže bude spojená aj s akciou Kresba za darček pre deti z

Snímka z animovaného filmu Sucho – Lucia Benková, 13 rokov, Základná umelecká škola Ľ. Rajtera, Bratislava, anotácia: Na jazere žili rôzne vodné vtáky. Ich životný priestor sa stále zmenšoval a voda pomaly zmizla. S ňou aj vtáky a život vôbec...

detského domova, počas ktorej si účastníci môžu odniesť pekný obrázok z minulých ročníkov súťaže výmenou za hračku alebo darčekový predmet, ktorý poputuje k deťom do detského domova.

Slávnostné odovzdávanie cien a vernisáž výstavy medzinárodnej súťaže Zelený svet 2008 sa uskutoční 13. mája 2008 o 13.30 hod. v kinosále Múzea SNP v Banskej Bystrici. V rámci programu uvidíte ocenené detské animované filmy. Výstava takmer tisícky najúspešnejších výtvarných prác a fotografií bude umiestnená vo výstavnej sieni Múzea SNP v Banskej Bystrici od 12. do 22. mája 2008.

Víťazné práce budú zároveň vystavené na stránke festivalu www.envirofilm.sk a v internetovej galérii Zeleného sveta v rámci informačného portálu www.enviroportal.sk. Počas výstavy prác Zeleného sveta 2008 sa predstaví približne 1 000 najúspešnejších detských autorov. Neskôr sa stanú súčasťou putovnej výstavy, ktorá navštívi strediská environmentálnej výchovy a vybrané školy. Niektoré práce budú zarámované a vyzdobia priestory MŽP SR a Stredísk environmentálnej výchovy SAŽP.

Z histórie Zeleného sveta

Detské kresby a maľby, fotografie či animované filmy, citlivý detský pohľad na témy životného prostredia, umelecká tvorba, výstavy detských prác a zaujímavé ceny sprevádzajú Envirofilm od samých za-

čiatkov, presne od roku 1996. K súčasnému ročníku ich celkový počet prihlásených prác presahuje číslo 37 100.

Súťaž vo svojom názve a podstate nesie poslanie „vštepovať deťom vzťah k prírode a k životnému prostrediu formou budovania návykov a zručností v umeleckom prejave.“ Venuje sa deťom, ich videniu sveta, chápaniu prírody a oceňuje ich nadanie či poslanstvo ukryté v reči obrazov. Prostredníctvom výstav, pohľadníc a kalendárov z detských prác, prostredníctvom zarámovaných výkresov na stenách kancelárií a chodieb (napríklad na chodbách MŽP SR), účasťou na zahraničných výtvarných súťažiach Zelený svet sprostredkováva myšlienky detí aj svetu dospelých, ktorého sa raz ony samé stanú súčasťou. To, že oslavovať prírodu môžeme aj farbami, dokazujú deti svojimi maľbami, kresbami a grafikami už dvanásť rok. K menovaným výtvarným technikám sa v roku 2003 pridala aj kategória čiernobiela a farebná fotografia a detský animovaný film.

Zuzana Veselá, 17 rokov, Očová, názov práce: Retiazka osudu

Zelený svet, rovnako ako Zem, patrí všetkým. Deťom bez rozdielu veku, pohlavia a národnosti. Deťom z materských škôl, základných a stredných škôl, základných umeleckých škôl aj špeciálnych škôl. Počas svojej existencie si vydobyl prívlastok „medzinárodný“. Od roku 1997 sa na jeho environmentálnom odkaze zúčastnili aj deti z Ruska, Grécka, Poľska, Maďarska, Čiech, Litvy, Lotyšska, Rumunska, Chorvátska, Rakúska, Slovenska, Srbska a Čiernej Hory, Indie, Číny, Indonézie a Filipín.

História Zeleného sveta v sebe nesie 13 rokov tvorby detských prác, mená desať tisícok autorov, obetavú prácu pedagógov, ochotných riaditeľov škôl, prácu odbornej poroty, úspechy v zahraničí, slávnostné odovzdávanie cien, výstavy a 13 environmentálnych tém. Hoci súťaž nesie jednotný názov, téma súťaže sa z roka na rok mení. Deti, mladí autori, možno budúci umelci, si mohli vy-

Snímka z animovaného filmu Život v prírode – Sofia Lepeňová, 6 rokov, Školský klub detí pri Základnej škole Vyhne, anotácia: Predstava mladšej autorky o prírode

skúšať svoje umenie a reagovať na tieto témy: Zelený svet (1996), Chceme čistú a zdravú prírodu (1997), Voda je život (1998), Príroda v štyroch ročných obdobiach (1999), Môj priateľ strom (2000), Záhrady (2001), Energia pre život a jej sila (2002), Voda (2003), Krajina mojich snov (2004), Moje mesto, moja dedina, môj dom (2005), Všetkým deťom na Zemi – odkaz prírody (2006), Príroda v motívoch ľudovej rozprávky (2007), Život pre budúcnosť (2008).

Zábava a tvorivosť na každom kroku

Zem a jej prírodné hodnoty patria budúcej generácii. Téma života pre budúcnosť preto dominuje všetkým pripravovaným aktivitám pre deti a mládež v B. Bystrici. Počas festivalového týždňa si budú môcť pozrieť najzaujímavejšie filmy tohto ročníka (Europa Culture Center, Kino Art), hlasovať o Cenu diváka na výstave najúspešnejších detských prác výtvarnej súťaže Zelený svet (výstavná sieň Múzea SNP), vydať sa na cestu života, počas ktorej prostredníctvom pohybovo-vedomostných a tvorivých aktivít nazrú do minulosti, uvedomia si súčasnosť a navrhnu budúcnosť života na Zemi (areál Múzea SNP). O zápis do Slovenskej knihy rekordov sa môže pokúsiť každý, kto sa pripojí k vytvoreniu najväčšej gule z hliníkových fólií (areál Múzea SNP). Žiaci si môžu vyskúšať prácu porotcu a spomedzi súťažných filmov rozhodnúť o Cene detského diváka (kinosála Múzea SNP). Pre všetkých je v závere festivalového týždňa pripravený zábavný program s množstvom súťaží a hier (interiér Europa SC).

Na usilovnej príprave uvedených podujatí sa okrem Slovenskej agentúry životného prostredia – Centra programovania environmentálnych projektov a environmentálnej výchovy podieľajú organizácie pôsobiace v oblasti životného prostredia, ochrany prírody alebo výchovy k umeniu s centrom pôsobenia v Banskej Bystrici. Sú to: Stredoslovenské múzeum v Tihányiovskom kaštieli, Stredoslovenská galéria, Detox, s. r. o. a Katedra environmentálneho manažérstva FPV Univerzity Mateja Bela.

Tešíme sa na stretnutie s vami.

Jana Šimonovičová

SAŽP – CPEP Banská Bystrica

Foto: Stano Hupian

Linda Redlingerová, 12 rokov, Základná škola SSV v Banskej Bystrici, názov práce: Prežije rodinka?

MariaGrazia Cicardi: Som pyšná, že môžem byť členkou poroty Envirofilmu

MariaGrazia Cicardi, rodáčka z talianskej Monzy, riaditeľka Medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov o národných parkoch, ktorý sa už dve desaťročia koná v Sondriu, zasadne tohto roku po prvý raz do medzinárodnej poroty Envirofilmu. Festival Sondrio spolupracuje s Envirofilmom už niekoľko rokov a MariaGrazia Cicardi sa veľmi teší na náš festival, na Banskú Bystricu, na Slovensko.

Narodili ste sa v Monze, študovali ste v Miláne a žijete v Sondriu. Čím sú pre vás tieto tri mestá výnimočné, ktoré je vášmu srdcu najbližšie?

Narodila som sa v Monze, v starorodičovskom dome, ale mladosť som prežila v peknom údolí v západnom Piemonte, vo Valsesii. Teraz žijem v Sondriu, v podobnom údolí v centrálnych Alpách. Mám rada prírodu a myslím si, že Sondrio je pre mňa perfektné miesto na život. Je to malé mesto, všade dookola sú hory, ľudia sú priateľskí a život je tu jednoduchší než vo veľkom meste. Toto sú dôvody prečo som v Miláne prežila výlučne moje univerzitné roky.

Vyučovali ste matematiku a prírodovedné disciplíny, ako si na toto obdobie spomínate?

Prácu v škole som ukončila pred mnohými rokmi, aby som sa stala prírodovedcom na plný úväzok. Učenie sa mi veľmi páčilo, je to práca, ktorá vás veľmi vtiahne. Uvádzanie mladých chlapcov a dievčat, jedenásť až trinášročných, do prírodných vied je fascinujúce. Mnohí z nich sa veľmi aktívne zapájajú do činností, kladú veľa otázok a sú pyšní, keď objavia nové veci o prírode. V posledných rokoch sa prírode venuje stále viac pozornosti. Environmentálna výchova je dnes už súčasťou učebných osnov. Dúfam, že mladí ľudia získavajú viac poznatkov z oblasti ochrany životného prostredia a uvedomujú si dôležitosť ochrany prírodných zdrojov planéty pre budúcnosť.

Ako ste sa dostali k festivalu v Sondriu?

Keďže ako prírodovedca ma veľmi zaujímali témy ochrany prírody, začala som pracovať na festivale v

Sondriu ako dobrovoľník, najmä v dokumentačnom stredisku, ktoré malo na starosti vzdelávacie aktivity.

Festival v Sondriu je špecifický tím, že sa venuje národným parkom, chráneným územiám. Mohli by ste festival predstaviť našim čitateľom?

Festival v Sondriu má dvadsaťjeden rokov. Od roku 1987 premieta najlepšie dokumentárne filmy o chránených oblastiach. Je to jediný festival s podobným zameraním v Taliansku.

Všetky zaregistrované filmy zhromažďuje dokumentačné stredisko a sú premietané špeciálnej skupine divákov, výlučne na vzdelávacie a vedecké účely. Každý rok predvýberová komisia vyberie cca dvanásť filmov, ktoré sú premietnuté medzinárodnej porote a divákovi. Sú to dokumentárne filmy od producentov z celého sveta.

Pôsobíte ako riaditeľka festivalu v Sondriu, ako prírodovedkyňa pracujete na environmentálnych projektoch zameraných na plánovanie a riadenie chránených oblastí. Môžete spomenúť niektoré z nich?

Riaditeľkou festivalu v Sondriu som už niekoľko rokov a teraz som predsedníčkou festivalového vedeckého výboru. Moja práca prírodovedkyne zahŕňa najmä ekologické hodnotenie dopadov budov v dôležitých lokalitách z hľadiska EK. Zaujímavý projekt, na ktorom som pracovala, sa týkal pôvodných druhov v lyžiarskej oblasti Santa Caterina. Jeho cieľom bolo zlepšenie životného prostredia Vallalpe, malého alpského údolia v Národnom parku Stelvio, ktorý je charakteristický skalnatými svahmi, alpskými pastvinami a malými jazerami s vlhkomilnou vegetáciou.

Grand Prix Sondrio 2007 z rúk MarieGrazie Cicardi prevzal izraelský filmár Yossi Weissler za film Stena smrti

Navštívili ste národné parky v rôznych krajinách Európy, sveta. Objavili ste miesto, ktoré vás mimoriadne zaujalo... a čím?

Festival v Sondriu a Triglavský národný park v Slovinsku nadviazali spoluprácu za účelom vzdelávania. Žiaci z niektorej strednej školy zo Sondria strávia „zeleň týždeň“ v Triglavskom národnom parku. Myslím si, že jeho príroda je pekná a zelené vody rieky Soca sú veľmi pôsobivé.

Ktoré talianske národné parky by nemali ujsť pozornosti návštevníkov Talianska?

Určite dva hlavné parky v provincii Sondrio, Regionálny park Orobie a Národný park Stelvio kvôli ich alpskej krajine a parky Circeo a Maremma kvôli pobrežným biotopom.

Festivalu v Sondriu sa zúčastňujú aj slovenskí dokumentaristi. Sú medzi nimi takí, ktorí vás mimoriadne zaujali?

V predchádzajúcich dvoch rokoch predvýberová komisia festivalu v Sondriu videla tri filmy od slovenských filmárov. Pamätám si najmä filmy Ľudovíta Hanáka (2007) a Pavla Barabáša (2006) popisujúce niektoré prírodné a geografické charakteristiky Slovenska.

Boli ste už na Slovensku, v Banskej Bystrici?

Doteraz som nebola a som veľmi zvedavá.

Ako ste prijali ponuku byť v porote festivalu Envirofilm?

Festival Sondrio už viac rokov spolupracuje s Envirofilmom a som veľmi pyšná, že môžem byť členkou jeho medzinárodnej poroty.

Tešíte sa k nám, do Banskej Bystrice?

Teším sa na to, že budem v Banskej Bystrici a tiež na prácu v porote. Som si istá, že sa naučím veľa nového od ďalších členov poroty a od organizátorov festivalu. Dúfam, že medzi našimi festivalmi nadviažeme pevné kontakty.

Anna Gudžová

Foto: archív MariaGrazia Cicardi

Súťažný film Envirofilmu 2008

Dravec piesok (Poľsko), autor: Krystian Matysek, Dorota Adamkiewicz

Fascinujúci dokument poľského režiséra Krystiana Matyseka Zobákom a pazúrom, uvedený na Envirofilme 2003, určite mnohým zostal v pamäti. Aj v jeho dokumente Dravec piesok sa divák, tak často ohurovaný a ubíjaný záľahou slov, ktoré na neho padajú z obrazoviek, môže pohrúžiť do iného sveta. K čiermu filmu nás vrátia dynamicky zostrihané zábery tajomného života v piesku Slowiňského národného parku na pobreží Baltiku, ruchy aj hudba, ktorá je v dokumente minimalizovaná na ilustráciu pohybov a dynamiky – raz prelievajúcich sa dún, inokedy živočíchov bojujúcich s touto masou. Každý záber je premyslený, každá informácia dovedená do konca. Iba slová chýbajú. Napriek tomu na konci filmu viete, že ste sa práve vrátili z objavnej cesty po svete, kde je tým najmenejším dravcom piesok.

Vygúľame si rekordnú guľu?

O vytvorenie nového slovenského rekordu – vygúľanie najväčšej gule z hliníkových fólií z čokolád, sa v rámci Envirofilmu 2008 pokúsia žiaci banskobystrických základných škôl. Tento nápad sa zrodil v hlave marketingovej ma-nážerky Detoxu, s. r. o., Banská Bystrica Jany Nekyovej:

„Keďže som istý čas pôsobila ako učiteľka základnej školy v Banskej Bystrici, poznám situáciu škôl. Pani učiteľky venujú environmentálnej výchove veľa času. Majú však problém, ako to finančne zabezpečiť. Veľmi radi by v škole separovali odpad, avšak niekedy nevedia, ako na to. Chceli sme im nejakým spôsobom pomôcť, napríklad len vyburcovať deti, ich rodičov, samosprávu – vlastne všetkých, aby sme skutočne začali odpad separovať a čo sa dá, využiť ako surovinu na ďalšie spracovanie. Bežný odpad nemusíme brať len ako špinu. V našej spoločnosti máme veľmi pekné smetné nádoby na separovaný zber, mimochodom, na festivale Envirofilm budú pri premieta-cích sálach v každom meste. Sú to bežné smetné nádoby, ktoré náš trh ponúka,“ hovorí Jana Nékiová a dodáva, že k myšlienke „vygúľania rekordnej gule“ ju inšpiroval práve aj Envirofilm. Dobré nápady, ako je všeobecne známe, sa rodia vtedy, keď je človek v pohode a dobrej nálade. Tú má človek napríklad aj pri konzumácii sladkej čokolády. „So synom sme takto raz zo zjedenej čokolády urobili guľôč-ku z hliníkovej fólie. A nápad bol na svete. Urobil s deťmi rekordnú guľu.“

Myšlienka nadchla iniciátorov vytvorenia rekordu – spo-ločnosť Detox, organizátorov Envirofilmu – Slovenskú agentúru životného prostredia, aj autora Knihy sloven-ských rekordov Igora Svítoka a, samozrejme, aj školákov a učiteľov. Zo 16 základných škôl na území Banskej Bystrice sa do projektu zapojilo 12 škôl.

„Zber fólií z čokolád oficiálne začal prvého de-cembra minulého roku a končí 30. apríla. Všetky školy dostali rovnako veľ-ké kartónové kontajnery, do ktorých fólie ukladajú, a zberu sa zhostili naozaj vynikajúco. Mnohí rodičia nás zastávajú a nadšene informujú, ako celá rodi-na zbiera fólie. Chcela by som povedať, že tu nejde o to, aby sme deti viedli k zvýšenej konzumácii čo-kolád. Cieľom je, aby deti vytriedili fólie z čokolád, ktoré bežne skonzumujú,“ hovorí Jana Nékiová.

Pokus o vygúľanie rekord-

nej gule sa uskutoční počas festivalu Envirofilm, v utorok 13. mája dopoludnia v areáli Múzea SNP v Banskej Bystrici. Nad guľaním bude bdieť aj autor Knihy slovenských rekordov, ktorý guľu odváži a odmeria. Ešte predtým Detox na všetkých zúčastnených školách zorganizuje kvíz s otázkami z problematiky životného prostredia. Budú vyžrebovaní zástupcovia – guľáči gule zvlášť, aby každá škola mala na akcii svojich zástupcov. Súčasne prebehne anketa, aký osud guľu postihne.

„Návrhy sú rôzne,“ hovorí Jana Nékiová. „Myslím si však, že guľa patrí deťom, ktoré ju tvorili, a preto im ne-cháme právo o jej osude rozhodnúť.“

Do zberu hliníkových fólií sa zapojilo 12 banskobystrických škôl, medzi nimi aj žiaci Základnej školy zo Šálkovej (foto: Jana Nékiová)

Veria hlavní organizátori guľania gule, že bude re-kordná? A prispievajú k vytvoreniu rekordu aj oni? (Konzumovaním sladkostí, samozrejme!) „V prvom rade je u organizátorov poriadna tréma. Vytýčili sme si cieľ, ktorý nás viaže k veľkej zodpovednosti. Sľúbili sme deťom, že im pomôžeme zviditeľniť sa a pomôžeme im zapísať sa do Slovenskej knihy rekordov. Pevne veríme a urobíme všet-ko preto, aby rekord bol úspešný. No a či konzumujeme čokoládu aj my? Samozrejme, všetci u nás v Detoxe sme jej milovníkmi. Máme tu tiež veľký kartónový kontajner a fólie zbierajú celé naše rodiny,“ povedala Jana Nékiová.

Anna Gudžová

Slovenské rekordy

Igor Svítok, autor Knihy slovenských re-kordov, sa slovenským rekordom venuje už desať rokov. Ochranná známka slo-venské rekordy bola zaregistrovaná v roku 2002. Niektoré rekordy sa poda-rilo zapísať do svetovej knihy rekordov.

Rok 2007 si zaslúži prívlastok jubilejný. Vyšla Kniha slovenských rekordov, ktorá obrázkami a slovom približuje niektoré z výkonov, ktoré Slováci za toto obdo-bie vo veselých, ale aj zberateľských, remeselných či vážnych športových disciplínach dosiahli. Vybrali sme niekoľko z nich.

Cibulový rekord z Madunic – v Maduniciach zhotovili cibulový veniec, ktorý mal dĺžku 163 metrov. Dovedna 18 žien pletlo cibulu do vrkoča takmer 4 a pol hodiny. Spotrebovali pritom 2 800 kg cibule. Vylepšili tak vlastný rekord z roku 2005 o 13 metrov. Ich výkon má svetové parametre.

Rekord v „Bocianopolise“ – Do Knihy slovenských rekordov sa dostala obec Zemplínske Hradište s prí-vlastkom „Bocianopolis“ vďaka najväčšiemu výskytu bocianov. Zaznamenali tu najvyšší počet hniezd bociana bieleho na Slovensku. V súčasnosti je v obci 24 hniezd-ných podložiek na samostatných betónových stĺpoch, z ktorých je 16 obývaných.

Najvyšší vinič rastie na sídlisku – Obyvatelia Bukureštskej ulice na košickom sídlisku Ťahanovce majú každoročne vinobranie priamo na sídlisku. Ich vinohrad tvorí jeden koreň, zasadený priamo pri paneláku, ktorý vyrástol do výšky 6. poschodia. Obeť realizujú obyvatelia priamo z okien a balkónov. Vinič má asi 12 rokov a zatiaľ je najvyšším na Slovensku.

Najväčšia vytlačená kniha – Atlas krajiny Slovenskej republiky je najväčšou knihou vydanou na Slovensku. Vydavateľom – Ministerstvu životného prostredia SR a Slovenskej agentúre životného prostredia spracovanie tohto rozsiahleho diela trvalo 6 rokov. Kniha váži vyše 5 kg má 344 strán, rozmery 53 x 47 cm. Atlas vyšiel aj na CD a DVD.

Maxiruža vyrástla vo Vojke – Najvyššia dopestovaná ruža vyrástla pri dome manželov Heleny a Rudolfa Szakalovcov z Vojky nad Dunajom. Maxiruža dorástla do výšky 3,42 metra. Rekord bol zaznamenaný na jeseň roku 2004. Svojou výškou sa stala najvyššou ružou na svete.

Dirk Schade:

Závazok ochrany životného prostredia berieme vážne

Hovoríme s generálnym manažérom spoločnosti Bayer pre Slovenskú a Českú republiku Dirkom Schade.

Pán Schade, ako sa dá spojiť úspešné podnikanie a ochrana životného prostredia?

Bayer ako celosvetová spoločnosť berie svoj záväzok ochrany životného prostredia veľmi vážne. Moje slová potvrdzuje napríklad ocenenie nezávislej The climate group, ktorá nám udelila titul, „najlepší v triede – líder v oblasti nízkej produkcie CO₂“, už tretíkrát po sebe. Môžem povedať, že neostávame spať na vavrínoch. Pred niekoľkými mesiacmi spoločnosť Bayer predstavila Group-wide climate program. Jeho súčasťou sú inovatívne riešenia v oblasti stavebníctva, pestovania obilia či biopalív. Program tiež obsahuje nový ambiciózný plán pre emisie, ako aj miliardu euro na ochranu životného prostredia v najbližších troch rokoch.

Aké konkrétne environmentálne projekty realizuje spoločnosť Bayer na Slovensku?

Bayer je na Slovensku prvým partnerom, z radu podnikateľských subjektov, environmentálneho programu Spojených národov (United Nations Environment Programme). V úzkej spolupráci s ministerstvom životného prostredia a UNEP sme uskutočnili v roku 2007 projekty výsadby stromov a zorganizovali environmentálnu fotografickú súťaž **Ekológia v objektíve**. Som tiež veľmi rád, že sme sa stali partnerom Envirofilmu 2008.

Pán Schade, spomenuli ste stromovú výsadbu. O ktoré konkrétne lokality ide?

Projekt výsadby stromov sme realizovali ako súčasť celosvetového projektu UNEP Billion tree campaign, ktorého cieľom bolo vysadiť jednu miliardu stromov v roku 2007. Už pomerne veľké, trojmetrové stromy sme sadili v troch mestách stredného Slovenska, v Banskej

Bystrici, Brezne a vo Zvolene. Pri výbere lokality sme vždy úzko spolupracovali s vedením mesta a mestským architektom. Som veľmi hrdý, že výsadbu stromčekov nám pomohli realizovať naši zamestnanci na Slovensku. Výsledkom sú pekné stromové aleje s lavičkami v husto obývaných častiach troch slovenských miest.

Plánujete pokračovať v súťaži Ekológia v objektíve aj v roku 2008?

Môžem s radosťou konštatovať, že súťaž Ekológia v objektíve bude aj tento rok. Súťaž sme už otvorili 22. apríla na Svetový deň Zeme. Súťažné fotografie budú môcť amatérski i profesionálni fotografi zasielať do konca septembra. Viac informácií o tohtoročnej téme i podmienkach súťaže nájdete všetci záujemcovia na www.ekologiavobjektive.sk.

Ing. Rastislav Bielik, PhD.

Vítězná fotografia v súťaži **Ekológia v objektíve** 2007 v kategórii devastácia - dospeli

Landmannalaugar Iceland

Liptovský Trnovec

Dynjandi Falls Iceland

Úžasná planéta

Filip Kulisev je v kruhoch priaznivcov fotografie známym pojmom. Narodil sa 14. 8. 1973 v Bratislave. Vyštudoval cestovný ruch. Popri pôvodnej profesii začal fotografovať a už niekoľko rokov sa fotografovaniu venuje profesionálne. Od roku 2001, keď sa po prvý raz predstavil svojimi snímkami vo výstavnej sieni, má na konte už viac ako 90 individuálnych výstav na Slovensku i v zahraničí.

Dalšia jeho výstava začína koncom mája 2008 v prezidentskom paláci v Bratislave.

V roku 2001 založil firmu Amazing Planet, ktorá prišla na trh s prvými exkluzívnymi kalendármi pre renomované spoločnosti, ako aj s autorskými kalendármi. Jeho obrazy sa s úspechom objavujú vo firmách, hoteloch a na verejnosti. Po prvom CD v roku 2005 prišla na trh v roku 2006 prvá exkluzívna obrazová kniha **Amazing Planet** v anglickom jazyku a **Úžasná planéta** v slovenskom jazyku. V roku 2007 bolo vydané prvé DVD **Amazing Planet - Phase One**. Webová stránka Filipa Kuliseva www.amazing-planet.com je podľa štatistiky internetového portálu NAJ.sk - najnavštevovanejšou stránkou fotografov a umelcov.

Získal viacero ocenení a jeho veľkým úspechom na fotografickom poli je víťazstvo v národnom kole súťaže Fujifilm European Press Profesional Awards 2006 v kategórii *Život vo voľnej prírode*. Kalendáre **Amazing Planet** 2007 a

Filipa Kuliseva

2008 získali ocenenia *Najkrajšie kalendáre Slovenska* v kategórii autorské kalendáre.

Filip Kulisev zachytáva veľkolepé prírodné scenérie všetkých kontinentov, precízne technicky spracované, citlivo komponované s dokonalou hrou svetla a tieňa. Krajiny bizarných tvarov, skaly a horstvá, vrchy a doliny, púšte a moria, tropické pralesy i ľadovce. Šírava pustých krajov, ako aj detaily zo sveta zvierat. Antarktída, Aljaška, Polynézia, Havajské ostrovy, Markézy, Kanada, Austrália, Nový Zéland, Grónsko, Fiji, USA, Namíbia, Island. To sú len niektoré krajiny, ktoré je možné nájsť v jeho tvorbe.

Aj výtvarné vyznenie fotografií je rozmanité. Od výraznej dynamiky docielenej širokouhlým objektívom a líniami ubiehajúcimi do diaľky po fotografie, ktoré ovládajú veľké nečlenené farebné plochy s tmavými siluetami zoschnutých stromov či pokojná masa večerného mora s ostrovom na obzore. Púštne krajiny, z ktorých nie je cítiť prítomnosť človeka. Letecké fotografie z mnohých krásnych kútov našej planéty, rovnako bizarných ako skalné či ľadovcové bloky za polárnym kruhom, pri ktorých je človek len nepatrná škvrna na fotografii.

Naša planéta je pozoruhodná, nevyspytateľná, magická. Je plná krásnych farieb, tvarov a života. O tom svedčia aj prírodné scenérie zo všetkých kontinentov očami fotografa - cestovateľa Filipa Kuliseva.

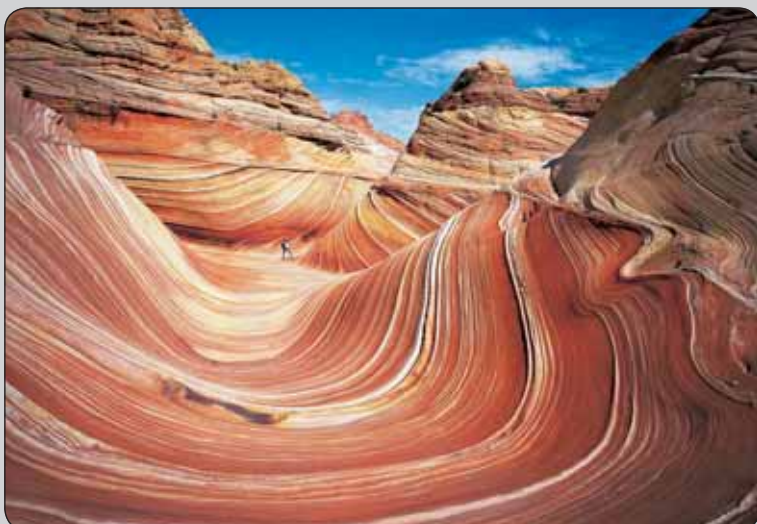
Filip Kulisev – autor fotografie ideového plagátu Envirofilmu 2008. Zakladateľ a viceprezident Asociácie profesionálnych fotografov Slovenskej republiky.

Dead Vlei, fotografia ideového plagátu Envirofilmu 2008

Bora Bora French Polynesia

Coyote Buttes North The Wave Arizona

Bobrológ Tomáš Hulík:

Nie je nič lepšie, než vypadnúť z Bratislavy

Má tridsaťjeden rokov. Narodil sa v Prahe a chvíľu tam aj býval (ale vraj si to veľmi nepamätá). Od štyroch mesiacov žije v Bratislave. Vrať však, že nie je nič lepšie, než vypadnúť z Bratislavy. To je jedno kam. A on zvykne vypadnúť do prírody. Vzťah k nej má od malička, dokonca si myslí, že sa s týmto vzťahom už narodil. Vyštudoval Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, zúčastnil sa vedeckých expedícií na Sachaline v Rusku, na Borneu, v Malajzii, prednášal na svetových zoológických kongresoch... Ešte ako študent prírodovedy si myslel, že sa skamarátia s bobrami a... stalo sa. Potykal si s nimi. Keď hovorí o bobrici Ráchel, akoby hovoril o kamarátke z detstva. Bobry ho, povedzme to rovno, preslávi. Nakrútil o nich filmy, nafotil množstvo fotografií, napísal niekoľko článkov. Spolupracuje s rakúskou televíziou ORF, publikuje v National Geographic, Geo, Universum... a v ďalších známych médiách doma aj v zahraničí. Tento rok súťaží na Envirofilme s filmom Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase, ktorý pre ORF nakrútili s Pavlom Barabášom. Fotograf, kameraman, režisér, strihač, filmár Tomáš Hulík. Bez fotoaparátu vraj neurobí ani krok. Ale skúste si od neho pýtať jeho fotografiu, povie vám, že nemá! Sám seba nefotí. Fotí prírodu. „Mám dve pekné fotky, jednu mi robil Paľo Barabáš v Tatrách, druhú kamarát Andy Šutek, ten ma odfotil s bobricou Ráchel, ako sa snažíme obhladať strom,“ hovorí. Tá fotka je dosť známa, objavila sa vo viacerých médiách. Nuž, nechudujme sa, že ho volajú „bobrológ“.

Takže bobrológ... To je oficiálne pomenovanie pre ľudí, ktorí sa zaujímajú o život bobrov?

Ale nie. Neviem už, kto a kedy v médiách ma takto nazval, pomenovanie mi prischlo a odvtedy som proste bobrológ. Aj som proti tomu protestoval, ale už sa na tom len smejem. Asi budem musieť zase niečo iné robiť a byť trebárs medvedológ, vlkológ, rysológ...

A kedy ste sa prvýkrát stretli s bobrom?

To viem úplne presne, druhého marca 1997.

Prečo to tak presne viete?

Neviem, zapamätal som si to. V tom čase mi jedna moja známa povedala, že pri rieke Morave sa našli čudné „ohryzy“. Cez deň sme sa tam boli s kamarátom pozrieť, ohryzy sme našli, ale bobor nikde. Večer sme sa vrátili a... počuli sme svojho prvého bobra! Lebo bobor akurát rachol chvostom o hladinu a nebolo ho. Až po dvoch mesiacoch sme bobra aj videli, po pol roku vznikla prvá fotka a po roku sme už boli kamaráti. My sme si tú bobricu vlastne preto pomenovali Ráchel, lebo vždy len rachla chvostom a zmizla.

Vy ste sa vyslovene chceli zaoberať sledovaním a dokumentovaním života bobrov a preto ste išli na Moravu hľadať bobra?

Bolo to inak. Študoval som na prírodovede a mal som o prírodu veľký záujem, takisto som ale mal veľký záujem o fotenie. Snažili sme sa odfotiť jazveca, ale pravdepodobne tam, kde sme čakali dlhé noci, jazvec ani nebol. S bobrom to bolo zo začiatku tak, že som veľmi chcel urobiť fotku. Ale bobry si ma získali. Zaujímavé je, že bobry dlhý čas na našom území neboli. Každý však pozná bobra.

Ale nikto ho nikdy nevidel... Postupne, z prvej dobre urobenej fotky bobra, môj záujem prerástol až do vedeckých pozorovaní a do filmárčenia.

Strávili ste s bobrami nekonečne veľa hodín, viete o nich viac, než ktokoľvek iný. Čím vás prekvapili?

Bobry sa vedú smiať, hnevať, prosieť... V prvom rade je však prekvapujúce a zároveň zavádzajúce, že to zvieratám verilo. Samozrejme, dôvera vznikla až postupom času. Bola to najkrajšia časť toho všetkého, čo sme zažili s bobrami. Divoké zvieratá, nieže sme ho dokázali skrotiť, ale začalo nás akceptovať, začalo nám veriť, vlastne sme si v prítomnosti Ráchel mohli robiť hocičo, čo sa nám zachcelo. A ona nám ukázala aj to, čo dovtedy nebolo známe ani vedeckému svetu. Urobili sme niekoľko pozorovaní ohľadne komunikácie a lokalizácie bobrov, ktoré dovtedy neboli potvrdené. Bobry sú inteligentné. Hovorí sa, že bobor je jediný živý organizmus, samozrejme, v úvodzovkách, lebo je ich viac, ale živý organizmus, ktorý aktívne pretvára životné prostredie na svoj obraz. Stavia, buduje a mení ho. Mení ho takisto ako človek, lebo zistil napríklad, že po vode je jednoduchšie prepraviť ťažký klát dreva než ho ťahať cez súš, cíti sa bezpečnejšie vo vode, preto si vytopí veľké územie, aby mal jednoduchý transport a aby bol v bezpečí. Toto zvieratá je jednoducho veľmi inteligentné a my sme zažili s bobrom strašne veľa srandy. Nikdy sme nezasahovali do ich života, boli sme sice pozorovatelia z dvadsiatich centimetrov, ale iba pozorovatelia. A keď sa stalo niečo také, že Ráchel trebárs išla po chodníku a my sme stáli v strede toho chodníka, zastavila sa a čakala, kedy chodník uvoľníme. My sme ju museli obkročiť, lebo pani bobrica išla okolo! Takýchto a podobných situácií sme zažili veľa. Takže je to inteligencia bobra, čo nás vzala, a potom... čo už len lepšieho môže človek robiť, ako byť vonku, pozerať sa? Je to ako v kine, stále sa niečo deje...

Bobrie priateľstvo stále pretrvávajú?

Bohužiaľ, Ráchel už je v bobrom nebi. Ale ja na to miesť k rieke Morave chodím často a rád. Minulý rok na jar sa nám stalo, že bobrik, pravdepodobne potomok Ráchel, reagoval na nás veľmi pozitívne, veľmi príjemne. Cítili sme sa ako za starých dobrých čias.

Nepovedali ste si niekedy, byť tak bobrom? Myslite, že je im čo závidieť?

(Smiech.) Tak to asi nie, lebo čvachtať sa v zime v tej studenej vode a rúbať stromy, to neviem.

Vaše bobry hrali aj v českom filme Cesta do Vídě a späť. Ako k tomu došlo?

Autori mali v scenári bobrov, ale sa im to nepodarilo nakrútiť, tak oslovili mňa, bobrológa. (Smiech.)

Odkedy fotografujete, filmujete?

Fotím veľmi dlho, ani si nepamätám odkedy, ale pravdepodobne od tinedžerských čias, kedy mi otec prvý raz požičal fotoaparát, vysvetlil a ukázal mi, ako funguje. Odvtedy fotím. Filmovať som začal s bobrami. Ja už som to niekedy hovoril, že som bol lenivý si zapisovať všetky poznámky, tak som začal nakrúcať. Našťastie, do školy kúpili v tom čase kameru, mal som aj dobrého učiteľa Jara Mikušu. A filmovanie sa mi, samozrejme, zapáčilo.

Učili vás niekde aj tej trpezlivosti, ktorú treba mať pri filmovaní a fotení prírody?

To si musí človek vypracovať, vybudovať v sebe sám. Nie je nič príjemné byť tri dni na jednom mieste alebo tri dni ležať niekde v úkryte a čakať na niečo. Myslel som si, že som trpezlivý! Ale napríklad aj posledne pri filmovaní Tatier som až v strižni zistil, že až taký trpezlivý nie som. Bol to smiech cez slzy... Keď som videl niečo fantastické, keď sa niečo šialene pekné pred kamerou odohrávalo, veľmi som to nechcel pokaziť, ale vždy som to pokazil. Zakaždým som chcel ešte lepšiu kompozíciu, lepšiu záber... Takže na jednej

strane áno, človek je trpezlivý, na druhej zas netrpezlivý, ale učíme sa na vlastných chybách. Môžem povedať, že som schopný pokojne vyčkať na ten svoj záber, už viem, na čo čakám a čo sa asi pre kamerou môže odohrať. Ale do normálneho života, sa táto filmárska trpezlivosť nedá preniesť. Ľudská hlúposť je natoľko šialená záležitosť, že trpezlivosť, netrpezlivosť, vybuchnete ako čert.

Kde všade ste filmovali?

Filmárčinu, vyslovene prírodovednú, som robil najmä na Slovensku, ale ako reportér Slovenskej televízie som robil pár vecí z úplne iného súdku... Bol som napríklad v Banda Aceh po cunami, a to bola naozaj iná škola.

Ako to na vás zapôsobilo?

Cunami sme nezažili, ale zažili sme všetky dôsledky, ktoré v tom čase boli natoľko hrôzostrašné, že človek si ich radšej nepamätá. Proste som si to nejakým spôsobom vygumoval z pamäti. Extrémne zložitá situácia. Našli sme si tam kamaráta, ktorý prišiel o všetko, a to, čo on hovoril, hovorilo za všetko. Že si nemôže znovu otvoriť svoj obchod s mobilnými telefónmi, lebo všetci jeho klienti sú mŕtvi, takisto že nemá ani korunu, pretože banku umyla voda a záznamy o jeho vkladoch neexistujú. Určite to zanechal na nás stopy. Človek si potom viac váži to, čo má.

Podíme radšej domov, do Tatier! Ako vznikla vaša spolupráca s Pavlom Barabášom?

Mám veľmi dobré vzťahy s rakúskou televíziou ORF a ľuďmi, ktorí robia cyklus Universum. Po skončení filmu o bobroch logicky vyvstala otázka, čo budeme robiť ďalej. Uvažoval som o Karpatoch, ale skončilo to pri Tatrách. V tom čase vyšli Barabášove Tatry mystériom. Úžasné, pekné! Vedel som si predstaviť nakrúcať zvieratá, ale nepoznal

som Tatry, kopce, doliny... S Paľom Barabášom sme sa prvý raz stretli práve na Envirofilme, bolo to v roku 2003. Oslovil som ho, či by so mnou neurobil Tatry a on súhlasil. Som neskutočne rád, že to zoberal, lebo on bol pre mňa vyslovene takou akoby nadstavbou vysokej školy filmárskej. Musím ešte spomenúť, že náš ďalší kolega Miloš Majda, asistent kamery, ale hlavne odborný spolupracovník, bol pre mňa zase nadstavbou vysokej školy prírodovednej. Je to človek, ktorý sa vie pohybovať po prírode, je s ňou zžitý. To sú nezaplátateľné skúsenosti.

Ako dlho trvalo nakrúcanie filmu Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase?

Skoro tri roky. Začali sme presne prvého septembra v roku 2005 a skončili v apríli 2007, kedy sa začalo strihať. Počas tohto obdobia som bol skoro stále s Milošom a s Paľom v Tatrách, alebo v okolí a naháňali sme námety, hlavne zvieratá.

Zažili ste pri filmovačke niečo výnimočné?

Samozrejme, v prírode sa vždy niečo výnimočné deje. Takí vici! Je neuveriteľné pozorovať, ako funguje vnútro vlčej svorky. Čo ma veľmi prekvapilo, boli tetrovy. Bohužiaľ, u nás sme ich našli len zopár, maximálne štyri, zato neďaleko slovenských hraníc v Poľsku je tetrovov veľa, sú tam nádherné tokaniská. Kedysi bolo tomu tak aj na slovenskej strane, kým sa niekto nerozhodol poorať polia a obhospodarovať územie počas tokania. Je mi veľmi ľúto, že u nás, zásluhou ľudskej hlúposti, prichádzame o niečo takéto výnimočné. To isté sa deje s dropmi pri Bratislave. Je to smutné. Málo ľudí si vie predstaviť, o čom to je, keď nejaký pomätenec čaká ráno o štvrtej na tetrovov. Zážitok z toho je však úplne nádherný. To sú tie pozitívne zážitky.

Negatívnym zážitkom napríklad bolo, že sme mali pripravených niekoľko orlích hniezd na nakrúcanie. Miloš Majda je úžasný odborník na orlov. Na skalákov. Je to ťažké nakrúcanie, veľmi jednoducho sa môže stať, že zlikvidujete znášku. Nakrúcali sme s odrastenými mladými, kedy je to ťažké preto, lebo orlica ich nekŕmi často, prílieta možno raz, dva razy za deň. Ale všetky hniezda, ktoré sme mali pripravené, boli buď vybrané pytlíkmi, alebo zlikvidované počasím. Ten rok bol veľmi zlý, asi iba päť percent orlov úspešne odhniedzilo. Nakoniec sme našli jedno jediné skalné hniezdo!

A Tatry bez orla, to by nebolo ono, však?

Mhm... Na začiatku som si myslel, že Tatry, čo sa orlov týka, budú úplne skvelé, že tam budeme excelovať s orlami, ale opak bol pravdou. Nenakrútili sme s orlami, dá sa povedať, nič poriadne, aj keď sme mali vymyslené krásne scény a premyslené, ako vybudujeme celý príbeh, no keď to všetko zmizlo, boli sme odkázaní na jedno jediné miesto. A Tatry by fakt bez orla neboli Tatrmi. Zleteli orly z Tatry...

Ale aj tak ste z tejto filmovačky mali dobrý pocit, nie?

To iste...

Čím sú pre vás Tatry?

Na takéto otázky neviem odpovedať. Som rád v prírode, dlho, dlho som žil na nížine a všetky zaujímavé prírodné úkazy ma priťahujú. Tatry boli niečo iné, ako predtým. Bol to úplne iný zážitok, iné prostredie, ktoré, samozrejme, mi hneď učarovalo. Ja ale neviem povedať, či Tatry, alebo Morava alebo Dunaj, Malá Fatra... Všade je niečo nádherné, zovšadiaľ sa dá niečo zobrať. Určite však viem, že do Tatier sa budem veľmi rád vracáť. Prešli sme mnohé turistické, bežne dostupné miesta, ale boli sme aj tam, kde sa bežný turista nedostane, našli sme si počas filmovania veľa dobrých kamarátov, lesníkov, strážcov prírody, ktorí s nami aj spolupracovali, naozaj sa tam rád pôjdem pozrieť. Nehovoriac o tom, že mám veľmi rád osadenstvo na Lomničaku, sú to skvelí ľudia, tak ako napokon všetci tatranskí horali. Funguje tam spojenie človečenstva, priateľstva a prírody. A čo je lepšie než vypadnúť z Bratislavy! To je jedno kam...

Na čom teraz pracujete, alebo ste si dali nejakú pauzu?

Nedal som si pauzu, zanedbával som trochu fotografovanie, tak práve teraz to dohánam. V National Geographic by mi v dohľadnej dobe mali vyjsť dva, tri články... Samozrejme, jeden z nich bude o Tatrách. A pripravujeme ďalšie filmy s Milošom Majdom, máme jeden nádherný námět, uvidíme, či sa to podarí.

Aký námět?

Nerád po určitých skúsenostiach hovorím dopredu, čo bude. Uvidíme, či sa to podarí. Lebo človek si niečo povie, každý sa toho chytí, no a nakoniec to nevyjde. Filmárske projekty sú veľmi drahé. Samozrejme, stále spolupracujem s rakúskou ORF.

Anna Gudžová

Foto: Tomáš Hulík

Súťažný film Envirofilmu 2008

Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase (Rakúsko/Slovensko), réžia: Pavol Barabáš, kamera: Tomáš Hulík

Stará slovenská povest' hovorí: Keď Boh stvoril Zem, rozdelil anjelom krásu, aby ju rozniesli po krajinách. Najmladší z nich si chcel skrútiť cestu cez vysoké pohorie. Nevládal však so záťažou vzlietnuť vyššie. Zavadil o jeden z ostrých štítov a všetka krásu sa mu rozsypala po okolitých dolinách. Starí Slovania dali divokým horám plným zverí a povier meno Tatry. Dnes vieme, že sú najmenšími veľhorami sveta. Skúste s nami opatrne nazrieť do ich kráľovstva. Potichu sa rozhladiť a nechať svoje myšlienky unášať majestátnom prírode. Možno sa dotknete poznania, ako všetko so všetkým na tomto svete súvisí. A možno pochopíte aj svoju zodpovednosť za zachovanie divočiny, ktorá by tu mala ostať aj pre budúce generácie, akoby zamrznutá v čase...

Olympijské hnutie, šport a životné prostredie

Ľudstvo si až koncom minulého storočia začalo uvedomovať, aké krehké a zraniteľné je životné prostredie. Nikdy predtým sa svojou budúcnosťou tak intenzívne nezaoberalo. Naša planéta podstupuje globálnu transformáciu.

Rýchly rast populácie a životnej úrovne, podmienený rozvojom priemyselných odvetví založených na využívaní fosílnych palív, má dramatický dopad na životné prostredie. Zmena klímy, znečistenie ekosystémov a ďalšie environmentálne problémy sú tesne spojené s našimi postojmi a s našim konaním.

Otázky kvalitného životného prostredia sa týkajú aj športovej činnosti. Šport, športové súťaže, výstavba a prevádzka športových areálov a zariadení majú na životné prostredie rôzne dopady. Od nevýznamných vplyvov až po veľké škody, ktorých rozsah závisí od druhu športu a veľkosti podujatia. Šport a kvalitné životné prostredie sú nevyhnutnou a dôležitou súčasťou trvalo udržateľného rozvoja ľudstva na tejto planéte. Šport vychováva, vzdeláva, zabezpečuje duševný aj fyzický rozvoj človeka, pomáha uchovať mier, je dôležitou prevenciou proti násiliu a civilizačným chorobám.

Problematika životného prostredia sa stala kľúčovou otázkou aj olympijského hnutia. Už v roku 1972 pri príležitosti XX. letných olympijských hier v Mníchove olympijské hnutie začalo symbolickou iniciatívou. Národné olympijské výbory z celého sveta priniesli zo svojej krajiny stromček, ktorý zasadili v olympijskom parku. Počas hier XXV. olympiády v Barcelone v roku 1992 (na základe výzvy zo samitu v Riu de Janeiro) Medzinárodný olympijský výbor (MOV) vyzval všetky medzinárodné športové federácie a národné olympijské výbory, aby podpísali prehlásenie **Záruka pre Zem**. Zložky olympijského hnutia zaviazali prispieť podľa svojich najlepších schopností, aby sa Zem stala bezpečným a pohostinným domovom pre terajšie i budúce generácie. Po skončení XVII. zimných olympijských hier v Lillehameri v roku 1994, počas ktorých sa kladol osobitný dôraz na ochranu životného prostredia, prezident MOV podpísal dohodu o spolupráci s Environmentálnym programom Organizácie spojených národov (OSN) na vyvinutie spoločnej iniciatívy v tejto oblasti. Na XII. olympijskom kongrese v Paríži 1994 sa MOV prvýkrát zaoberal ekológiou a v záverečnom dokumente jednoznačne vyhlásil, že „nutnosť chrániť životné prostredie musí patriť medzi základné princípy Olympijskej charty“.

MOV deklaroval, že životné prostredie sa stáva popri športe a kultúre tretím nosným pilierom olympijského hnutia.

MOV už pred viac ako desaťročím vypracoval pre športové hnutie **AGENDU 21**. Tento pracovný dokument určuje cestu rozvoja životného prostredia v 21. storočí. Agenda 21 je praktickým a teoretickým sprievodcom rozvoja životného prostredia pre MOV, národné olympijské výbory, medzinárodné športové federácie, športovcov, trénerov, kluby a priateľov športu. Pod vlajkou olympijských kruhov myšlienka

rozvoja ochrany životného prostredia prináša do každého štátu našej planéty život. Oslovuje nespočetné množstvo mladých ľudí a je faktom, že pod jej vlajkou je zapojených do programu životného prostredia MOV viac krajín ako do programu životného prostredia OSN. Spoločný záujem vlád štátov, športových organizácií, ako aj samotných športovcov je uvedený v týchto bodoch:

- Staráť sa o udržiavanie kvality čistoty ovzdušia tak, aby vzduch, ktorú športovci dýchajú, neovplyvňoval ich zdravie.
- Staráť sa o udržiavanie základnej kvality vody tak, aby voda, ktorú športovci pijú, rieky a jazerá v ktorých plávajú, veslujú alebo surfujú, nepoškodzovala ich zdravie.
- Staráť sa o dodržiavanie základnej kvalitnej stravy a výživy tak, aby každý športovec mal možnosť a prístup k zdravej a kvalitnej strave.
- Staráť sa o udržiavanie zelene na starších i novovybudovaných športoviskách, v ich okolí a hlavne tam, kde je rýchly urbanistický rast miest.

Agenda 21 odporúča a navrhuje vládnym organizáciám zodpovedným za šport, aby sa projekty na rozvoj ochrany životného prostredia stali súčasťou ich programu podpory a plánu prioritných akcií. MOV vzhľadom na rôznorodosť členských krajín, ich klimatické a sociálne podmienky sa zameriaval na 3 hlavné oblasti rozvoja ochrany životného prostredia.

Členovia Komisie pre šport a životné prostredie SOV na pracovnom výjazde v lyžiarskom areáli v Čiernom Balogu

(1) zlepšenie sociálno-ekonomických podmienok

• Vzhľadom na plnenie poslania charty MOV „Vykonávajú šport všade, kde ti to podmienky dovoľujú...“, sa Agenda 21 v menej rozvinutých ekonomických krajinách zameriava na zdravý vývoj jedinca, s cieľom zmeniť zlé zdravotné návyky prostredníctvom športu.

• MOV odporúča NOV vypracovať a uzatvoriť zmluvu o spolupráci s vládou inštitúciou, v kompetencii ktorej je ochrana životného prostredia. Dohodnúť sa na spoločných akciách alebo projektoch zameraných na rozvoj ochrany životného prostredia s participáciou športovcov.

• Vychovávať a školiť športovú mládež v zdravotnej výchove, ktorá je prvoradou súčasťou športovej výchovy so zameraním na prevenciu, hygienu, výživu... atď.

• Zefektívniť vedomosti o pitnom režime a diétach. Podporovať školenia trénerov v týchto oblastiach. Spolupracovať s vládnymi organizáciami.

• Zamerať sa na propagáciu športových aktivít na vzduchu, v súlade s infraštruktúrou napomáhať školským zariadeniam. Získať priestor na realizáciu športových činností vonku.

• Dohliadať a podporovať národné športové organizácie, aby používali športové vybavenie, náradie a nástroje, ktoré neznečisťujú životné prostredie, sú recyklovateľné a vyrobené v súlade s ekonomizáciou použitia materiálu a energie.

• Získavať TOP športovcov pre reklamné kampane na zdravé produkty výživy a pre besedy o zdravej výžive.

• Na akejkoľvek športovej úrovni zabezpečovať pre športovcov vhodné, bezpečné a hygienicky nezávadné ubytovanie.

(2) rozširovanie a zapájanie hlavných športových skupín do rozvoja ochrany životného prostredia

• Podporovať rozvoj a vzdelávanie v dvoch prioritných skupinách určených MOV mládež a ženy (mladí ľudia tvoria 1/3 svetovej populácie).

• Podporovať a zapájať mladých ľudí do projektov rozvoja ochrany životného prostredia. Vzdelávať mladých ľudí teoreticky a prakticky.

• Získavať mladých ľudí ako dobrovoľníkov. Vytvoriť im možnosť vyjadriť sa k rozhodnutiam, ktoré sa ich týkajú.

• Agenda 21 podporuje participáciu žien v projektoch rozvoja ochrany životného prostredia ako súčasť globálnej

Súťažný film Envirofilmu 2008

Maleng - lovci hmyzu v Thajsku (Taliansko), autor: Claudia Pelz

Iný kraj, iný mrav, hovorí sa. Predsa len však našinec by asi nebol nadšený, keby sa mu na tanier dostal hmyz. Na severovýchode Thajska to však nie je nič nezvyčajné, ba dokonca miestni si bez hmyzu nedokážu život vôbec predstaviť. Ryža, základná potrava už sa rovno servíruje s oblohou z hmyzu, kozmetické prípravky sa bez neho tiež nezaobídu, o liečivách ani nehovoriac. Červené mravce pomáhajú liečiť malé kožné poranenia a ich hniezdo má po rozdrvení povzbudzujúci účinok - poľnohospodári ho často používajú na občerstvenie pri práci na poliach. Taliansky dokument môže naštrbiť našu dôveru v jedinečnosť tradičnej európskej stravy.

kampane MOV ženy a šport.

(3) manažment projektov a hľadanie vhodných zdrojov

- Podporovať zmenu športových pravidiel v prípade, že narúšajú životné prostredie.

- Nepodporovať výstavbu nového športového zariadenia na úkor rekonštrukcie doterajšieho športoviska.

- Personál zodpovedný za chod športoviska vzdelávať v problematike ochrany životného prostredia, bezpečnosti, používania materiálu, recyklovateľnosti.

- Zaoberať sa otázkami životnosti športového materiálu a jeho ďalšieho využitia.

- Propagovať športové materiály neohrozujúce zdravie a životné prostredie.

- Kontrolovať prepravu efektívnym využívaním pohonných hmôt. Minimalizovať množstvo nepoužitých potravín a maximalizovať používanie recyklovateľných materiálov.

- Podporovať národné akcie na ochranu vodných zdrojov, nepoužívať toxické látky v spojitosti so športovými aktivitami, minimalizovať hluk.

- Informovať o projektoch rozvoja ochrany životného prostredia všetky spolupracujúce organizácie a subjekty s národným olympijským výborom.

MOV stanovil environmentálne požiadavky aj pre organizovanie olympijských hier v mestách. Základným predpokladom pre úspešnú kandidatúru je, aby všetky štúdie a plány vzťahujúce sa na objekty a mikroštruktúru zahrňovali environmentálne zásady a parametre od začiatku kandidatúry. Kandidatúra musí zodpovedať zákonným normám, pravidlám a požiadavkám stanoveným s ohľadom na životné prostredie. Environmentálne zásady o architektúre, dizajne, tvári krajiny musia prispievať k harmonickému začleneniu olympijských hier do prírodného a kultúrneho prostredia. MOV zdôrazňuje osobitnú starostlivosť o okolité komunity, kultúrne pamiatky, chránené územia a druhy, mokrade, horské oblasti a iné zraniteľné miesta.

Aj Slovenský olympijský výbor (SOV) ako jeden z prvých národných olympijských výborov už 14. septembra 1994 zriadil komisiu pre šport a životné prostredie. Komisia spolupracuje s MOV a Európskym olympijským výborom (EOV). Činnosť komisie je vysoko hodnotená predstaviteľmi MOV a EOV. Zástupcovia komisie sa aktívne zúčastňujú na svetových a európskych konferenciách, ktoré poriadajú MOV, EOV a UNEP. Členmi komisie sú odborníci, ktorí posudzujú vplyvy na životné prostredie. Spolupracujú s investormi, prevádzkovateľmi športových areálov, organizátormi športových podujatí. Členovia komisie pravidelne vykonávajú obhliadku a kontrolu stavu športovísk počas veľkých športových

podujatí, po skončení pretekov a po letnej, resp. zimnej sezóne. Monitorujú priebeh výstavby a rekonštrukciu športových objektov.

Komisia pre šport a životné prostredie usporiadala viacero celoslovenských konferencií a odborných seminárov s ekologickou tematikou pre športovcov, športových funkcionárov, investorov a prevádzkovateľov športových zariadení. Informuje v masmédiách športovú verejnosť o dani v ochrane životného prostredia v oblasti športu nielen u nás, ale aj v zahraničí. Vydáva vzdelávacie materiály s tematikou vzťahu športu a životného prostredia: Šport a životné prostredie – trvalo udržateľný rozvoj, AGENDA 21, Staň sa majstrom životného prostredia.

V roku 1977 vyzval MOV národné olympijské výbory, aby organizovali **Národné dni čistoty športovísk a rekreačných areálov**. Odvtedy SOV a jeho komisia pre šport a životné prostredie v spolupráci s ministerstvami životného prostredia a školstva, Slovenským zväzom telesnej kultúry, Združením technických a športových činností pravidelne organizujú toto podujatie, na ktorom sa zúčastňuje každoročne viac ako stotisíc ľudí. SOV bol jedným z prvých, ktorý sa prihlásil na pomoc Vysokým Tatrám, ktoré 19. novembra 2004 postihla veterná kalamita, výzvou „Športovci na pomoc Vysokým Tatrám“. Pomoc slovenskej športovej a olympijskej obce našim veľhorám pripomína pamätná tabuľa Olympijský les pri Tatranskej Lesnej, kde vyrastá nový les, ktorý nesie rovnomený názov **Olympijský les**.

V spolupráci so Štátnymi lesmi SR, Olympijskými klubmi SR, školami, za účasti popredných slovenských olympionikov, športovcov, funkcionárov, športových nadšencov a mládeže uskutočňujú v jarných mesiacoch brigády zamerané na výsadbu drevín a parkovej zelene nielen v priestoroch športových a rekreačných areálov v mestách a dedinách, ale aj vo voľnej krajine, lesoch a národných parkoch.

VII. svetová konferencia pre šport a životné prostredie

Medzinárodné snahy MOV pre zlepšenie životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj na našej planéte majú akceleračný charakter. Koncom minulého roku sa uskutočnila v Pekingu VII. svetová konferencia pre šport a životné prostredie, ktorú usporiadal MOV v spolupráci s UNEP a organizačným výborom letných olympijských hier v Pekingu (BOCOG). Konferencia pod názvom **From Plan to Action** sa zaoberala vzájomnými vzťahmi športu a životného prostredia, ktoré navzájom úzko súvisia. Problematika životného prostredia a trvalo

Olympionik, stříbrný medailista vo futbale z Tokia 1964 Anton Švajlen pri odstraňovaní kalamity na sáňárskej dráhe vo Vysokých Tatrách

udržateľného rozvoja si získava čoraz viac stúpencov nielen v laickej a odbornej verejnosti, ale aj medzi politikmi a športovcami.

Konferencia pod vedením predsedu komisie MOV pre šport a životné prostredie Pála Schmitta mala v doterajšej histórii jej konaní najvyššie zastúpenie. Asi 400 delegátov zastupovalo viac ako 80 národných olympijských výborov, 20 medzinárodných športových federácií, UNEP, vládne a vedecké inštitúcie, nevládne organizácie, zástupcov priemyslu zaoberajúcich sa environmentálnou problematikou, s ktorými MOV intenzívne a dlhodobo spolupracuje na zlepšení environmentálnych podmienok športového hnutia.

Na konferencii odznelo 50 odborných referátov zaoberajúcich sa najlepšimi skúsenosťami v problematike životného prostredia a športu v národných olympijských výboroch, medzinárodných športových federáciách, výrobcov športových produktov, ale aj samotných športovcov. Najväčšia pozornosť sa venovala environmentálnemu zabezpečeniu výstavby a samotnej organizácii usporiadania najbližších letných olympijských hier tzv. GREEN OLYMPIC VENUES v Pekingu. Na konferencii boli prezentované projekty a ich realizácia pri výstavbe štadiónov a športových areálov, olympijskej dediny, ale aj environmentálne zlepšenie celkovej mestskej infraštruktúry a dopravy v Pekingu. V projektoch sú zahrnuté štúdie EIA (posudzovanie vplyvov na životné prostredie), medzinárodné normy kvality ISO 14001, zdravotnícke normy WHO a i. Využívajú sa najnovšie environmentálne technológie v oblasti výstavby, úspore energií, dopravy, separácie, recyklovania a likvidácie odpadov, zabezpečeniu dostatku kvalitnej pitnej vody, znižovaniu produkcie emisií a i. Čínski organizátori na základe 20 kľúčových ekologických projektov investovali do realizácie tzv. zelených olympijských hier 1,2 miliardy US dolárov. Environmentálny aspekt bol prezentovaný aj v prípravných projektoch usporiadateľských miest budúcich OH vo Vancouvri, Londýne a Soči, Majstrovstiev sveta vo futbale v roku 2010, Ázijských hier v roku 2014, hier Commonwealthu. Na záver účastníci konferencie vydali deklaráciu, ktorá obsahuje viaceré konkrétne výzvy a programy, v ktorých sa hlásia k zlepšeniu životného prostredia a trvalo udržateľnému rozvoju na našej planéte.

Ing. Juraj Bobula

predseda Komisie pre šport a životné prostredie SOV

Foto: autor

Športové štadióny v Pekingu boli postavené v súlade s ekologickými normami a štúdiami EIA

Pierre Mann: „Mojich“ ľudí z buša som nakrúcal štyri roky

Už 35 rokov francúzsky filmár Pierre Mann chodí po svete s kamerou v ruke. Všade, na celej modrej planéte bojuje za právo na život a za ohrozené etniká. Pozorovanie a zachytávanie obrazov a pocitov ho priviedli aj k poznaniu podstaty púšte Kalahari a na stretnutie s poslednými obyvateľmi buša. Nie viac ako tisícka ľudí tohto etnika si zachováva starodávny spôsob života. Za 20 tisíc rokov malí ľudia medenočervenej pleti neohrozovali žiadny živočíšny alebo rastlinný druh. Pierre Mann s nimi žil, nakrúcal ich spory s leopardom či levom, ich stretnutia so slonom, zúčastňoval sa ich fenomenálnych a nezvyčajných šamanských tranzov a bol svedkom ich zmätku v momente zatmenia slnka. Počas štyroch rokov si s týmito ľuďmi vytvoril pevné priateľské putá. Filmový dokument *Pribehy ľudí z buša*, ktorý diváci uvidia na Envirofilme 2008, je aj o tom, ako sa toto priateľstvo rodilo. Daniel Coche, tiež francúzsky filmár, a tohto roku opäť aj člen medzinárodnej filmovej poroty Envirofilmu, o svojom priateľovi Pierre Mannovi povedal: „Je to veľmi vzácny človek,

Francúzsky filmár Pierre Mann predstavi na Envirofilme svojich ľudí z buša

neobyčajný filmár. Prešiel svet, Afriku aj Áziu, sledujúc stopy divých zvierat a dokumentujúc pozoruhodný obraz krajiny získaný po hodinách čakania. Vo svojich filmoch ukazuje, ako sa zvieratá dostali do nebezpečných situácií, ohrozovali ich dravce a, žiaľ, aj ľudia, pytláci a pokútne obchodníci. Pierre je ekolog without toho, aby sa staral o to, či ním je alebo len tak vyzerá. Často si spomína na veľké sály s tisíckami miest v Kongresovom paláci v Štrasburgu, ktoré bez problémov zaplnil. Jeho filmy majú svetový význam a dosah. Napriek tomu Pierre zostal veľmi skromný...

Pierre Mann príde na festival, a na Slovensko vôbec, po prvý raz. „Teším sa, že navštívim vašu krajinu,“ hovorí. Od chvíle, ako som dostal prvé pozvanie na festival, som presvedčený, že tu stretnem milých a šarmantných ľudí, pohostinných a otvorených svetu...”

Ako ste sa dostali k filmovaniu prírody a prečo práve prírodné motívy?

Nakrúcam filmy o prírode už viac ako tridsaťpäť rokov. V Európe, Ázii, na Severnom póle, ale hlavne v Afrike, kde som nakrútil už desiatku filmov. Vždy som sa nadchýnal kinom. A potom je tu moja láska k zvieratám, ktorá ma viedla k výberu týchto tém. Môj spôsob filmovania bol vždy taký „bojový“, v mojich filmoch dominuje ochrana životného prostredia a živých organizmov. Ale nakrúcal som aj iné filmy, najmä pre Radu Európy a veľmi si želim urobiť film o africkej žene z pohľadu lásky, materstva, predstaví život žien rôznych etník.

Ste filmárom z povolania, alebo je filmovanie vašim koníčkom?

Najskôr som bol amatér v pravom zmysle slova. Časom som sa stal profesionálom, mal som možnosť zúčastňovať sa festivalov a... stal som sa známym, moje filmy uvádza televízia. Ale na začiatku som bol samouk, nemám žiadnu filmovú školu.

V úvode hovoríme o vašom filme *Pribehy ľudí z buša*. Akí sú ľudia z buša?

Ľudia z buša musia bojovať proti silám ekonomického „pokroku“, proti zbjaniu a útlaku zo strany statkárov, majiteľov diamantových baní aj proti ostatným etnikám. V najlepšom prípade ich vláda skúma ako „pozostatky“ minulosti. Ľudia z buša žijú harmonicky, tisíce rokov v jednej ekonomickej forme trvalej hodnoty. Dnes sú mnohí vystavení chorobám, nepokojom a zámernej akulturácii. Ich zľufalá situácia mi nebola a nie je ľahostajná a myslím, že sa týka nás všetkých takým istým spôsobom ako otepľovanie planéty, uvoľňovanie ľadovcov či vyrubovanie dažďových lesov.

Všetky tieto problémy sú naše spoločné. Nemôžeme prijať osud, ktorý je „rezervovaný“ pre prvé civilizácie. Želám si, aby tento môj film prehĺbil sympatie k ľuďom z buša, k tým, ktorí ešte žijú.

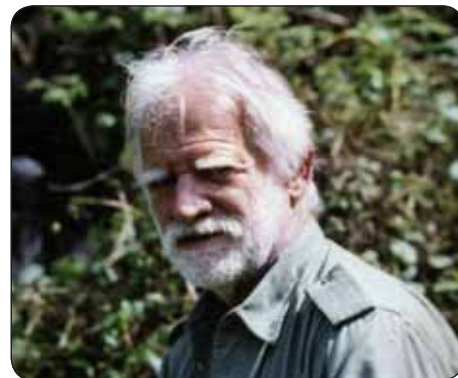
Ste trpezlivý filmár, dokážete čakať na správny okamih celej hodiny a viac?

Som trpezlivý filmár. Bez trpezlivosti film nemôže byť autentický! Nikdy som nepodvádzal, zvieratá v mojich filmoch nikdy neboli v ohradách, ale vo voľnej prírode. Pozorujem ich bezprostredne a, prirodzene, vždy čakám na vhodné momenty... Toto môže trvať celé dni a nielen pri nakrúcaní zvierat. „Mojich“

ľudí z buša som nakrúcal štyri roky.

Na ktoré okamihy z filmovania si rád a často spomínate?

Je ich veľa. Odcitujem vám tri. Keď samica krokodíla svoje novonarodené mláďatá, ktoré sa vyliahli v piesku, prenáša

Pierre Mann

v pysku až do vody. Keď korytnačka vychádza z oceánu, vyhlíbi si hniezdo a znesie svoje vajčka pod pomarančovníkom, cez ktorý prenikajú záblesky svetla. Keď ľudia z buša zbadajú chodníky zvierat a vedia znova nájsť stopu antilopy medzi dvesto inými stopami...

Ktoré krajiny vás ako filmára najviac priťahujú?

Neuprednostňujem jednu krajinu. Aj po mnohých cestách si rovnako vážim Afriku. Mám k tomuto kontinentu zvláštny vzťah. Ale každú krajinu objavujem s pokorou a obdivom. Približujem sa k nej bez akejkoľvek zaujatosti a s rešpektom... Čítim sa dobre v Afrike, Ázii, Amerike a, pravdaže, u nás doma v Európe, kde sú moje korene.

Daniel Coche o vás povedal, že ste ekolog bez toho, aby ste sa starali o to, či ním ste, alebo len tak vyzeráte...

Vo Francúzsku termín ekolog je politická konotácia. Ekológovia vo Francúzsku asimilujú so zelenými, die Grünen, v Nemecku. Môj boj za ekológiu sa týka hlavne ochrany nášho prírodného dedičstva, nebezpečenstva, ktoré ohrozuje našu planétu, a tým je aj miznutie živočíšnych druhov a rastlín, krajiny... a ohrozených etník. Ako všetci, aj ja cestujem autom, lietam lietadlom a konzumujem, snažím sa to však robiť takým spôsobom, aby som narobil čo najmenej škôd.

Anna Gudžová

Súťažný film Envirofilmu 2008

Pribehy ľudí z buša (Francúzsko), réžia: Pierre Mann, kamera: Sabine Trenz

Kdesi v Afrike, v srdci púšte Kalahari, bije pulz veľmi starého národa – ľudí z buša. Prenasledovaní, masakrovaní, vyhánaní z pôdy, ktorú zdedili po svojich predkoch, sú v súčasnosti ohrození vyhynutím. Ak ich tradície, ich spev a ich smiech umrie, bude to znamenať vymretie jednej z najväčších skupín lovcov a zberačov plodov na planéte. Pierre Mann sa stal svedkom dojemných scén, starodávnych rituálov a ponúka nám svoje výnimočné svedectvo o prvých ľuďoch. Venujme pozornosť jeho odkazu. Vstúpi do vás a budeme ho cítiť hlboko vo svojom srdci.

Filmový producent Yossi Weissler žije v kibuci v údolí rieky Jordán

Na festival Envirofilm, ale aj na Slovensko vôbec, po prvý raz v tomto roku zavíta izraelský filmový producent **Yossi Weissler**. Narodil sa v Poľsku, ale od dvanástich rokov žije v Izraeli. Po absolvovaní Hebrejskej univerzity - odbor manažment podniku v Jeruzaleme v roku 1985 začal pracovať v Afikim Productions ako výkonný riaditeľ a producent. Je producentom filmu *Stena smrti*, ktorý vlani získal hlavnú cenu na festivale filmov o prírode v talianskom Sondriu a tiež producentom viac ako 20 ďalších filmov o prírode a Svätej zemi.

Yossi Weissler, ako sme už spomenuli, je rodený Poliak. Ako však vraví, jeho domovom je Izrael. Žije tam v kibuci (komunita ľudí, ktorí sa vzdali svojho majetku a spoločne hospodária) v údolí rieky Jordán v Izraeli. „Poľsko som opustil v roku 1957 ako dieťa s mojimi

rodičmi. Mám veľmi rád históriu Izraela, napríklad staré biblické príbehy a historické miesta,“ hovorí. Filmy začal produkovať „náhodou“ vo veku 35 rokov bez formálneho vzdelania, ale s veľkou láskou k prírode. „Žijem vo vzdialenosti kratšej ako desať minút chôdze od rieky Jordán a obloha nad mojim domom je jedna z hlavných

migračných ciest z Európy do Afriky...”

Vlani na festivale v Sondriu Yossi Weissler získal hlavnú cenu za film *Stena smrti* (Wall of Death). Film je dramatickým príbehom zvierat, ktoré sa dokázali obdivuhodne prispôbiť extrémne nehostinným podmienkam. Prečo sa rozhodol tento film nakrútiť? „V posledných rokoch som pochopil, že filmy o prírode získajú väčší záujem divákov, ak sa dotknú ich pocitov. Príbeh mláďaťa kozorožca bol na to vhodný.“

Stena smrti, kde sa odohráva príbeh filmu, sa nachádza pri Mŕtvom mori, najnižšie položenom mieste na Zemi. Je súčasťou údolia Great Rift. „Moja krajina je veľmi malá, a preto veľmi dobre poznáme každý jej kútik,“ hovorí Yossi a dodáva, že táto oblasť je veľmi ťažká a nebezpečná a pre tvorcov filmu to bola veľká výzva. Na otázku, z ktorého zo svojich filmov sa najviac teší, ktorý si najviac cení, odpovedá: „Je to rovnaké, ako s láskou. Najradšej mám svoj prvý film *Pozoruhodnosti prírodnej rezervácie Hula* a najviac si cením môj posledný film *Stena smrti*. Medzi filmármi sa hovorí, že „si taký dobrý, ako tvoj posledný film“. Teraz pracujeme na stominútovom filme do kín. Samozrejme, o izraelskej prírode.“

Pozvanie do poroty festivalu Envirofilm Yossi Weissler prijal s radosťou. Na Slovensku nikdy predtým nebol a priznáva, že o festivale zatiaľ nič nevie. „Ale budem viac než rád, keď sa o ňom dozviem čo najviac,“ hovorí s úsmevom. „Okrem *Steny smrti*, čo je príbeh o púšti, by

Filmový producent Yossi Weissler

som chcel divákovi porozprávať veľmi odlišný príbeh o mokradiach, o močiari v prírodnej rezervácii Hula. A tiež príbeh Veční nepriatelia o rodine desiatich jedovatých vreteníc, ktoré žijú v blízkosti môjho domova.“

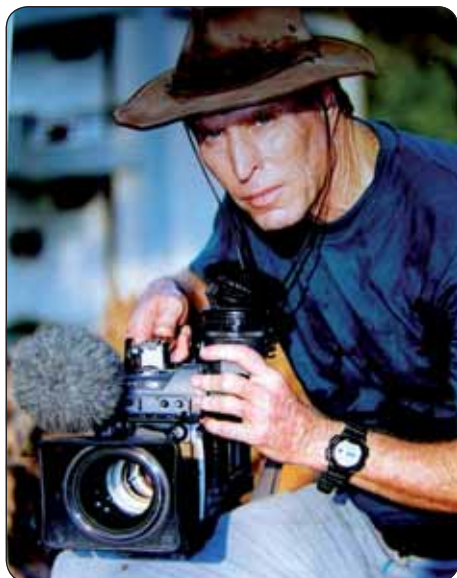
Blízkym spolupracovníkom Yossi Weisslera je Moshe Alpert – kameraman, režisér a zakladateľ Afikim Productions, spoluautor filmu *Stena smrti*. Narodil sa a žije v kibuci Afikim. Svoju profesionálnu kariéru začal ako kameraman spravodajstva pre Izraelskú televíziu. V roku 1973 pracoval aj pre americkú sieť CBS-NEWS, spolupracoval s niektorými z najlepších moderátorov a reportérov vrátane Dana Rathera a Boba Simona. V roku 1983 odišiel z Izraelskej televízie, aby zrealizoval svoju životnú ambíciu – filmovanie a režirovanie dokumentárnych filmov o prírode a o rok na to ukončil filmovanie svojho prvého dokumentu o prírode *Migrovanie v pätách bieleho pelikána*.

Anna Gudzová

Súťažný film Envirofilmu 2008

Stena smrti (Izrael), autor: Yossi Weissler, Moshe Alpert

Kozorožce sa vzájomne zasekávajú rohmi v rituálnych bojoch o dominantné postavenie, ich mláďatá budú korisťou predátorov. A pre tých, ktorí napriek všetkému dokážu prežiť, sa najstrašnejším nepriateľom stane stena smrti. Hrôzostrašná vertikálna stena smrti sa dvíha z pustých vôd Mŕtveho mora. Strmé skalnaté útesy a ostré rokliny sa týčia nad neúrodnou Judejskou púšťou tejto biblickej krajiny. Nad ňou žije svoj život nehostinný svet živých kontrastov – tenká čiara oddeluje život a smrť. Svorky hyen a vlkov, ale aj časté zemetrasenia môžu tých, čo tu hľadajú útočisko, zmiesť do priepasti. Film ukazuje kruté boje o prežitie v tomto divokom domove pozdĺž údolia smrti. *Stena smrti* je pozoruhodný príbeh o prežití, zasadený do jednej z najkrutejších a najkrajších krajín planéty.

Kameraman a režisér Moshe Alpert

Integrovaný prístup k vidieckej krajine realita a potreba

XII. ročník konferencie s medzinárodnou účasťou Krajina – Človek – Kultúra 2008 s podtitulom „Nový pohľad na starostlivosť o krajinu v rámci implementácie Európskeho dohovoru o krajine a Karpatkého dohovoru“ upriamuje pozornosť odbornej verejnosti na nástroje ochrany krajiny v SR, ktoré integrujú záujmy ochrany prírodného i kultúrneho dedičstva a nové impulzy starostlivosti o krajinu vyplývajúce z implementácie uvedených medzinárodných dohovorov na Slovensku. Spoločným cieľom týchto snáh je prostredníctvom integrovaného manažmentu krajiny podporiť vyvážený a harmonický vzťah medzi spoločenskými potrebami, hospodárskou činnosťou a krajinou.

Pohľad na krajinu a prístup k nej zdá sa byť vyriešený z hľadiska každého, kto do krajiny vstupuje. Prístup k riešeniam v krajine sa uplatňuje vždy z pozície záujmov príslušného subjektu – zákonite tak vznikajú **strety viacerých záujmov o tú istú krajinu**. A každý ju vníma inak – je to ako známa veta „inak seno vonia koňom a inak zamilovaným...“ Zosúladovanie záujmov všetkých, ktorí sa pohybujú v kultúrnej krajine, je jedno z najťažších.

Ponúkam len niekoľko pohľadov:

Poľnohospodári potrebujú vysoké výnosy s využitím moderných veľkokapacitných technológií – vyhovujú im veľké hony – rozorané súvislé plochy poľí, ktoré často z dôvodu sklonu terénu, vetra, intenzívnych zrážok, ale aj druhu pestovaných plodín a spôsobu ich osevu majú za následok procesy spojené s eróziou a následnou dezertifikáciou pôd. **Krajinní ekológovia a krajinní architekti** tu propagujú v záujme zvýšenia ekologickej aj estetickej hodnoty krajiny zavádzanie prvkov ekologickej stability – biocentrá a biokoridory – teda aleje, vetrolamy, remízky, medze, solitéry, zamokrené plochy.

Ochránari radi vidia nedotknutú prírodu – často však práve zásluhou človeka a jeho šetrným hospodárením na pôde a permanentnou starostlivosťou o krajinu boli udrža-

vané práve tie chránené druhy, ktoré v súčasnosti ustupujú agresívnemu nástupu inváznych rastlín a náletovým drevinám.

Vodohospodári v minulosti v záujme eliminovania prívalových vôd, zatápania a povodní, ale aj získania energie z vody, napriamili toky potokov a riek a „uväznili“ ich do betónových korýt, pričom často bola zmenená pôvodná výška hladiny toku, čo malo dopad na hladinu spodných vôd. V záujme spríechodnenia toku počas povodne, a tým ochrany majetku občanov, vyrubujú brehovú porasty a odstraňujú iné prírodné bariéry. Naopak **ochránari a ekológovia** radi posilňujú brehovú

Hrochot

do pôvodných meandrov, vytváranie rybníkov, mokradí a malých vodných plôch.

Lesohospodári podobne ako poľnohospodári potrebujú aplikovať výnosné technológie v ťažbe aj pri zakladaní lesa. Plošnými výrubmi znásobenými stále častejšími veternými smršťami a požiarimi, zakladaním nových lesných ciest, vysadzovaním monokultúr, používaním vysokokapacitnej techniky dochádza k častej erózii a odplavovaniu humusu.

Developeri a agresívni investori potrebujú stavať priemyselné parky a objekty pre podnikanie na území s najvýhodnejšou dostupnosťou a ekonomickou silou – teda často na najúrodnejšej poľnohospodárskej pôde – a v mestách na každom voľnom mieste, ktoré bolo predtým zeleňou.

Podnikatelia v cestovnom ruchu by si najradšej stavali svoje prevádzky v najcenejšej prírode v území s najvyššou ochranou, ochránari

spravidla všetky takéto aktivity zakazujú, pričom by sa často dali akceptovať, samozrejme, s presne stanovenou reguláciou.

Doprava čím ďalej, tým viac, atakuje sídla a život obyvateľov – naopak jej odklonenie do prírodnej krajiny často likviduje jej cenné biologické hodnoty a typický obraz krajiny.

Našli by sme ešte niekoľko takýchto protirečení. Do toho vstupuje tvorba sídelného prostredia v meste aj na dedine, ktorá bola silne poznačená bývalým režimom – tradičná ľudová architektúra sa považovala za prežitok, pamiatky často chátrali, historické urbanistické štruktúry ako celok boli predmetom veľkoplošných asanácií, do vidieckych sídiel sa násilne vnášali mestské prvky... Charakteristický vzťah sídla sa tak dramaticky menil. Daňou postkomunistických krajín v tvorbe sídelného prostredia je v súčasnosti vnášanie cudzích prvkov a vzorov. **Územní plánovači, pamiatkari a architekti** často márne ochraňujú hodnoty mestskej či vidieckej sídelnej krajiny – časté predstavy a požiadavky investorov typu: „za svoje peniaze si postavím čo chcem a kde chcem“ menia charakter krajiny.

Čo vlastne chcú občania žijúci v krajine? Málokedy sa inšpirujú domácou – regionálnou a miestnou ľudovou architektúrou. V regiónoch Liptova, Turca, Hontu, Gemera... sa stavajú bavorské domy, tirolské chaty, stredomorské vily,

Pohrnský Bukovec

porasty v záujme posilnenia biokoridorov, udržania a zvýšenia biodiverzity. Navyše nové trendy, ktoré smerujú k udržaniu vody v krajine, propagujú navrátenie korýt tokov

Súťažný film Envirofilmu 2008

Santiho magická flauta (Švajčiarsko), autor: Francesca Molo

V jednoduchosti je krása, hovorí sa a tento film porekadlo napĺňa bezo zvyšku. Muž, žijúci uprostred prírody, jeho každodenné obrady a jeho nástroje, píšťalky, flauty. A radosť z každého tónu, ktorý z nich vyjde. K životu ozaj niekedy netreba veľa. Stačí vedieť, že je dobré tešiť sa z malých vecí a vytvárať to, čo druhým môže spôsobiť radosť. Výrobca píšťal Santi to dobre vie. A toto posolstvo vedľa čarovným spôsobom odovzdať divákovi aj tvorcovia filmu. Jednoducho a čisto, bez veľkolebých slov a bombastických zvukov.

kanadské bungalovy. Krajina dostáva ďalšiu dimenziu (časťto je to skôr „facka“) – nové hmoty, dominanty, farby, tvary, materiály menia charakteristický vzhľad krajiny s dosiaľ príznačnou identitou na často indiferentné priestory.

Krajina je zložitý mechanizmus prirovnateľný možno najlepšie k ľudskému telu. Často to, čo na jednej strane prospieva, na druhej strane škodí. Je potrebné rešpektovať, že krajina nie je len výrobný priestor, ale má aj kultúrne, estetické a ekologické hodnoty. Navyše je domovom pre miestnych obyvateľov, priestorom pre ich prácu a oddych. Ako teda nájsť spoločné riešenia a udržateľný kompromis? Čo uprednostníť pred čím? Ako uplatniť integrovaný prístup, keď každý rezort uprednostňuje niečo iné? Legislatíva spoločný postup zatiaľ nerieši, keďže sa takýmto spôsobom u nás neuvažuje.

Uvediem dva príklady aplikované u nás na Slovensku, v ktorých sú zrejme pokusy o integrovaný manažment krajiny: Pred 20 rokmi sme sformulovali filozofiu obnovy dediny, ktorá je postavená na princípoch obnovy duchovného, hmotného a prírodného prostredia vidieka. Smeruje k zachovaniu identity a tradícií kultúry a krajiny. Stimuluje vidiecke obyvateľstvo k tomu, aby sa vlastnými silami snažilo o harmonicky vyvážený rozvoj zdravého životného prostredia, udržiavanie prírodných a kultúrnych hodnôt vidieckej krajiny a rozvoj ekologicky nezávadného hospodárstva s využívaním domácich zdrojov. Na týchto princípoch bol postavený Program obnovy dediny (POD), ktorý obnáša odbornú aj finančnú podporu štátu, pričom naša organizácia bola poverená jeho priamym výkonom. SAŽP vykonáva poradenstvo, monitoring, osvetu a propagáciu, medzinárodnú spoluprácu a vzdelávacie aktivity v oblasti obnovy dediny a starostlivosti o vidiecku krajinu.

Základným cieľom POD je udržať človeka na vidieku. Špecifické ciele sú zamerané na:

- Obnovu a rozvoj miestnych kultúrnych a spoločenských tradícií, upevňovanie lokálnych a regionálnych osobitostí, zachovanie identity vidieckeho sídla a krajiny, podporu remesiel a tradičných zručností, obnovu pospolitosti a udržanie vidieckeho štýlu života;
- Racionálne využívanie prírodných zdrojov a produkčného potenciálu pôdy, rozvoj poľnohospodárskeho a nepoľnohospodárskeho podnikania, služieb a cestovného ruchu, miestnych výrobcov, realizáciu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni;
- Obnovu špecifického rázu vidieckej zástavby, rekonštrukciu a modernizáciu zanedbaného domového fondu, zlepšenie základnej občianskej vybavenosti a technickej a environmentálnej infraštruktúry, využívanie domácich zdrojov surovín a materiálov, ochranu charakteristického vzhľadu a črt vidieckeho osídlenia;

Severné Podpoľanie

- Udržiavanie a rozvoj regeneračnej, terapeuticko- a rekreačnej funkcie vidieckeho priestoru, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zavádzanie technológií a techník priaznivých pre životné prostredie a vhodných pre vidiecke prostredie.

Z vymenovaných cieľov je zjavné, že sa týkajú každého rezortu (hospodárstva, výstavby, dopravy, kultúry, pôdohospodárstva, školstva, životného prostredia, sociálnych vecí). Realizujú sa v obci a jej katastri – to znamená, rozhodujúca je samospráva, ktorá určuje smerovanie rozvoja obce a jej katastra. Obec nerozoznáva, o záujme ktorého rezortu ide, pre obec je podstatné, či je to dobré, alebo zlé pre jej občanov. Vidiecka obec je často starosta a jedna – dve pracovníčky (nie vždy na celý úväzok). Obce majú veľké právomoci, ale žiadne odborné zázemie, pritom koncepcné, legislatívne a finančné nástroje, ktoré majú dopad na krajinu, sú mimoriadne zložité a odborne náročné. O to viac je dôležitá na dedine spolupráca jej obyvateľov, spolupráca s odborníkmi, miestnymi podnikateľmi a ďalšími aktérmi miestneho rozvoja, a v neposlednom rade integrovaná finančná podpora. Toto sú už princípy, ktoré uplatňuje program LEADER, bohužiaľ, zatiaľ na Slovensku nebol podporovaný, aj keď neoficiálne týmto spôsobom už pracujú mnohé vidiecke mikroregióny. Z doterajšieho vývoja a 10-ročnej realizácie POD na Slovensku je zjavné, že obce už vo väčšine prípadov programovo pristupujú k svojej obnove a vedľa využívajú prednosti integrovaného manažmentu.

Ministerstvo životného prostredia prostredníctvom POD dotuje malé projekty obcí, zamerané na obnovu dediny. Kvalita projektov z roka na rok narastá, každoročným preukazovaním záujmu o tento druh dotácií obce dokazujú ich obľúbenosť a potrebu. Tento národný zdroj sa všeobecne považuje za významný doplnkový zdroj, ktorý „štartuje“ prípravu a vytvára podmienky pre čerpanie štrukturálnych fondov EÚ. Okrem toho obsahuje princípy plánovania, subsidiarity, partnerstva, prispieva k budovaniu občianskej spoločnosti. Napriek tomu, že POD má jednoznačne nadreztortný charakter, nedarí sa stále jeho viacrezortné financovanie.

Druhým príkladom je fungovanie geoparkov. Sú to záujmové územia sformované na spoločných geologických vlastnostiach krajiny. Geopark je územie s jasne stanovenými hranicami, ktoré zahŕňa konkrétne geologické dedičstvo a na jeho podklade je sformovaná stratégia trvalo udržateľného rozvoja s cieľom podpory rozvoja daného územia. Zahŕňa určitý počet geologických lokalít, ktoré majú svoju vedeckú hodnotu, sú jedinečné, zriedkavé, sú estetické a hodnotné z hľadiska výchovy a vzdelávania. Okrem geologického dedičstva geopark môžu dopĺňať aj lokality archeologického, ekologického, historického či kultúrneho významu. Geopark hrá aktívnu úlohu v ekonomickom rozvoji

Horná Súča

územia tým, že posilňuje celkový obraz daného územia cez prezentáciu geologického dedičstva a podporu geoturizmu. Geopark rozvíja, overuje a vyvíja nové metódy ochrany geologického dedičstva, živej prírody a krajiny. Cieľom je umožniť obyvateľom využívať hodnoty daného územia a tak aktívne prispievať k obnove a revitalizácii územia ako celku.

V roku 2000 bola vytvorená Európska sieť geoparkov, ktorej cieľom je združovať európske geoparky za účelom spolupráce, vymieňania si skúseností a know-how, ochrany a prezentácie najvýznamnejších geotopov na európskom kontinente. V súčasnosti je členom Európskej siete 32 geoparkov z 13 európskych krajín. Na Slovensku sa v posledných rokoch rozbehli aktivity na troch územiach – v Štiavnických vrchoch funguje už niekoľko rokov Geopark Banská Štiavnica, v okolí Banskej Bystrice je to Banskobystrický geopark. Na juhu Slovenska vzniká prvý cezhraničný geopark (aj v európskom meradle) novohradský. Zatiaľ ani jeden z nich nie je členom európskej siete, ale ich členstvo sa pripravuje.

V oblasti podpory zvyšovania environmentálneho povedomia o hodnotách územia geoparku sa využívajú rozličné publikácie, magazíny, letáky, filmy, DVD, webové stránky, prezentácie, environmentálno-výchovné programy pre rôzne cieľové skupiny, prehliadky geologických lokalít pre školy a iné. Veľmi dôležitým prvkom v ponuke poskytovaných služieb sú kvalifikované sprievodcovské služby, ktoré sú súčasťou prepracovanej diferencovanej ponuky širokého spektra geoturistických produktov (sprievodcovská turistika, cykloturistika, vodná turistika, jazda na koni). Pri vytváraní takto koncipovaných produktov je nesmierne dôležitá spolupráca odborných inštitúcií, samospráv, záujmových združení, podnikateľov v území každého geoparku. Koordináciou ich aktivít sa buduje základný rámec pre zabezpečovanie trvalo udržateľného ekonomického rozvoja územia. Nositeľom tejto koordinácie je obvykle mikroregionálne združenie obcí.

Takmer každý rezort má vo svojich legislatívnych nástrojoch zakotvenú krajinu. Veľa rezortov a sektorov krajinu uplatňuje vo svojich strategických a koncepcných dokumentoch. Pojem krajina sa vyskytuje v rôznych odborných dokumentáciách. Každý ale krajinu vidí a vníma svojimi očami. Otázka znie – ako dosiahnuť spoločný postup? Ako koordinovať snahy jednotlivých rezortov a sektorov a zosúladiť ich záujmy? Každý z nich má definované svoje mechanizmy. Výnimočnosť krajiny však ťažko vieme zachrániť, pokiaľ nepoužijeme integrovaný prístup, pretože problémy pôsobia kumulovane. Európsky dohovor o krajine je veľkou výzvou na to, aby sme začali spoločne rozmýšľať o uplatňovaní integrovaného manažmentu krajiny.

Ing. arch. Anna Kršáková

Slovenská agentúra životného prostredia B. Bystrica

Steve Lichtag na Envirofilme 2008 s celosvetovou premiérou filmu

Tak ako k mesiacu majú už niekoľko rokov neodmysliteľne patriť Envirofilm, tak k tomuto festivalu patria ľudia, filmári, porotcovia, osobnosti, bez ktorých si festivalové dianie pomaly už nevieme ani predstaviť. Režisér a producent Steve Lichtag je nesporne jedným z nich.

Envirofilmu sa zúčastňuje od roku 2000, kedy tu uviedol dnes už legendárny dokumentárny film *Carcharias – Veľký biely* (ako prvý na svete nafilmoval veľkého bieleho žraloka, zabijaka, bez ochrannej kliečky). Päťkrát bol členom medzinárodnej festivalovej poroty a dvakrát na festivale súťažil, v roku 2004 s filmom *Tanec modrých anjelov* a vlní s *Prapodivným príbehom*. V tomto roku Steve Lichtag prichádza na festival opäť ako autor a opäť prináša so sebou nové zážitky a nové príbehy. A, samozrejme, svoj nový film *Zajatci bieleho boha*. Tento film je na Envirofilme druhou celosvetovou premiérou Steve Lichtaga, prvou bol *Tanec modrých anjelov* v roku 2004.

„Niežby som smeroval svoje filmy na premiéru v Banskej Bystrici, to nie, ale tak už to proste vychádza,“ hovorí Steve. „Viem, že aj tak budem film po premiére upravovať, to je normálne. Tlak z blížaceho sa termínu je asi nutné zlo, pomáha mi však väčšinou k tomu, že film dokončím. Musím povedať, že Envirofilm pokladám za jeden z najlepších európskych festivalov, je to prestížny, medzinárodne veľmi uznávaný festival a premiérovať film v rámci tohto festivalu je veľká radosť a pocta. Z tohto dôvodu je pre mňa tiež samozrejmé, že o takomto májovom čase sa už niekoľko rokov po sebe nachádzam v Banskej Bystrici. Proste Banská Bystrica je pre mňa každý rok jasná.“

Vo filme *Zajatci bieleho boha* nás Steve Lichtag zavedie medzi ľudí národa Akha, ktorí žijú v kúte Zeme, zvanom „zlatý trojuholník“ (Thajsko, Laos). Ako ich objavil?

„Ale tých ľudí som vôbec neobjavil ja! Je to veľmi zaujímavý príbeh mladého českého študenta antropológie, ktorý zažil v Thajsku a Laose. Všetky materiály nakrútil on. Ja ani sekundu... Tomáš Ryška, autor námetu a kameraman, je ten Tomáš, príbeh ktorého sa odohráva vo filme *Zajatci bieleho boha*. Je hlavnou postavou filmu a je to jeho osobný príbeh a pritom príbeh týkajúci sa nás všetkých.“

Steve Lichtag hovorí, že pri nakrúcaní tohto filmu strávil za kamerou „nula“ hodín. O to viac si ich však odsedel v strižni. „Tie hodiny sa nedajú ani spočítať a ani ich nepočítam. Táto téma ma natoľko pohltila, že sa

jej neviem zbaviť, aj keby som chcel. A sú tam momenty, na ktoré by som naozaj rád zabudol. Žiaľ, nedá sa, tak to v živote chodí. Ľudia národa Akha, to je veľká a dlhá téma. Vo svojej podstate sú to ľudia, ktorí žijú, lepšie povedané, donedávna žili vo výšinách v horách bez toho, aby sa ich civilizácia nejakým dotýkala. Bohužiaľ, len do doby, keď misionári a vládne programy začali zásadne narúšať ich život. Hlavne o tom je môj nový film.“

Čo všetko stihol Steve Lichtag pochodiť, urobiť, nakrú-

tiť, napraviť či pokaziť za rok od minulého Envirofilmu?

„O tom „pokazení“ by som mohol dlho rozprávať, bolo by toho aj na knihu! No aby som len nenariekal, tak sa mi podarilo už skoro dokrútiť môj nový film o lovcoch vorvaňov v Indonézii. To považujem za celkom veľký úspech, aj keď sa tam musíme ešte raz vrátiť a nakrútiť jednu veľmi dôležitú sekvenciu. Bolo to úžasné a veľmi sa tam teším,“ hovorí a dodáva, že na tohtoročnom festivale by bol radšej v porote ako v súťaži. „V porote je vždy príjemne, zvlášť u vás, na Envirofilme. Veľmi príjemní ľudia, nezaujati porotcovia...“

Anna Gudžová

Súťažný film Envirofilmu 2008

Zajatci bieleho boha (Česká republika), réžia: Steve Lichtag, kamera: Tomáš Ryška, Matěj Cibulka

Domorodý horský národ Akha žijúci na území zlatého trojuholníka sa absurdne stáva obeťou rozvojových programov západných civilizácií. Český študent Tomáš sa opakovane do týchto oblastí vracia, aby kmeňu Akha pomohol. Postupom času sa s dedičkami natoľko zbliží, že ho medzi seba prijímajú. Čím viac do problematiky medzinárodnej pomoci preniká, tým viac sa stáva pre niektoré západné organizácie Thajska a Laosu nežiaducim. Za dramatických okolností je donútený túto oblasť opustiť a prináša tak otrasné svedectvá o humanitárnej katastrofe, ktorá tento národ likviduje.

Christian Redinger sa potápal do posvätných studní Mayov na Yucatáne

Mladý rakúsky filmár Christian Redinger sa festivalu Envirofilm prvýkrát zúčastnil v roku 2005. Za film *Penyu*, *Penyu – korytnačky Celébskeho mora* získal Cenu primátora Banskej Bystrice. Ešte predtým, v roku 2002, na festivale potápačských filmov v Tatrách, bol za výtvarnú stránku ocenený jeho film *Korytnačia hrobka*.

Na tohtoročný Envirofilm Christian Redinger prihlásil do súťaže film *Cenoty – posvätné studne Mayov*. Predvýberová komisia film vybrala pred medzinárodnú porotu, bude teda bojovať o festivalové ceny a priazeň divákov. Autor v ňom objavuje vzácne, posvätné studne Mayov na juhovýchode Mexika. Ako sa o týchto studniach dozvedel? „Časť mojej rodiny žije v Mexiku a stretli sme sa na Yucatáne, aby sme spolu strávili niekoľko dní pri mori. Náhodou som sa dozvedel v Playa del Carmen o „cenotoch“ – ohromnom jaskynnom systéme, ktorý sa rozprestiera pod povrchom Yucatánu v dĺžke viac ako päťsto kilometrov,“ hovorí Christian Redinger. Už po prvom potápaní v priezračnej vode jedného cenotu s jeho snehobielymi kvapľami, dopadmi svetla a fascinujúcimi živočíchmi mu bolo jasné, že sa sem určite čoskoro vráti, aby nakrútil film. O mytologickom a reálnom význame cenotov pre kultúru Mayov sa dozvedel až počas nakrúcania filmu, keď sa touto témou intenzívnejšie zaoberal. Tieto podzemné rieky boli nielen vstupom do onoho sveta, ale aj jediným zdrojom pitnej vody na Yucatáne pre státisíce ľudí. Nakrútiť tento film znamenalo zájsť naozaj ďaleko do histórie Mayov.

„Na vysoko vyvinutej kultúre Mayov je pre mňa skutočne fascinujúci jej úpadok a zánik. Mayovia pochopili vo svojich mýtoch mnohé ekologické súvislosti ich životného prostredia. Toto poznanie im však vôbec nebránilo džungľu Yucatánu takmer celkom vyrúbať a premeniť na ornú pôdu. Na pálenie vápna na stavbu a štukatérské práce v ich chrámoch potrebovali taktiež nespočetné

množstvo dreva. Erózia ako aj obdobia sucha boli pravdepodobne príčinou neúrody. Nastal hlad a núdza, tuberkulóza, vojny a následne vzbury proti šľachte a kňazstvu. Nakoniec sa Mayovia, ktorí prežili, vzdali svojich miest, svojich znalostí, písma, dokonca celej svojej vyspelej kultúry. Toto je skutočne fascinujúce a myslím, že sa z toho možno veľmi veľa naučiť,“ hovorí autor a dodáva, že na Yucatáne strávil, žiaľ, iba devätnásť dní. „Bol by som veľmi rád zostal dlhšie. Keď sa človek vyhne turistickým centráram, polostrov je krásna krajina na dovolenku.“

Na začiatku filmovania mu najviac chýbal partner na potápanie, na ktorého by sa pri problémoch mohol na sto percent spoľahnúť. Potápanie v jaskyniach je natoľko životu nebezpečné, že človek je úplne závislý od svojho technického vybavenia. Keď toto zlyhá, je bez partnera stratený. „Šťastnou náhodou sa mi podarilo prehovoriť môjho priateľa Williama C. Parksa, aby ma sprevádzal pri nakrúcaní do cenotov. Bez Billa by táto expedícia nebola možná a bez jeho práce ako osvetľovača by bol film len spoločnice taký pôsobivý. Bill je profesionál, ktorý si v nebezpečných situáciách zachová chladnú hlavu. Toto som si uvedomil, keď pri jednom potápaní v priebehu dvoch minút vypadli všetky štyri nezávislé osvetľovacie systémy. Ako uvidíte, s Billom sme napriek tomu našli východisko pomocou núdzového osvetlenia a zabezpečovacích lán.“

Vrátime sa ešte ku korytnačkám, o ktorých Christian Redinger nakrútil úžasný, v úvode spomenutý dokument *Korytnačia hrobka* a *Penyu*, *Penyu – korytnačky Celébskeho mora*. Korytnačky sú nesporné veľmi zaujímavé živočích. Čím zaujali jeho?

„Morské korytnačky existujú už vyše 150 miliónov rokov, čo je nepredstaviteľne dlhý časový úsek. Nám, ľuďom, sa však podarilo tieto živočích privesť na pokraj zánich počas jedného, jediného storočia. Táto skutoč-

Už pri prvom potápaní v priezračnej vode jednej z posvätných studní Mayov (cenotu) v mexickom Yucatáne Christian Redinger vedel, že sa tam určite vráti nakrútiť film

nosť ma šokovala, obzvlášť preto, že som sám mohol zažiť, akou dramatickou rýchlosťou ubúda populácia morských korytnačiek. Ako štrnásťročný som mal to šťastie, že som od svojich rodičov dostal potápačský výcvik. Bolo to v roku 1991 na niekoľkých malých ostrovoch pri východnom pobreží Bornea. Ešte sa pamätám, že na týchto ostrovoch každú noc prišlo na súš asi osemdesiat morských korytnačiek naklásť vajčka. V roku 2006 to boli spravidla už len dve až tri korytnačky, niekedy však už ani jediná. Vinu na tom nesie nekontrolovaný zber korytnačích vajec ako delikatesy. Navyše dospelú populáciu morských korytnačiek decimuje intenzívny lov, lodná doprava a znečistenie svetových morí umelohmotnými vrecami.“

Christian Redinger, ktorý v súčasnosti pracuje ako pomocný zdravotnícky pracovník (v júni končí štúdium medicíny), sa k filmovaniu dostal vďaka svojmu otcovi, ktorý bol praktický lekár a špecialista na potápačskú medicínu a, samozrejme, nadšený filmár podvodného sveta. „Mal som šťastie mnohému sa od neho naučiť. Ako osemnásťročný som si nekúpil, ako mnohí iní, auto alebo motorku, ale kameru a vyprodukoval som svoj prvý film o podvodnom svete ostrova Sipadan v Malajzii. Náhodou vtedy hľadal Bavorský rozhlas kameraman podvodného sveta pre jeden dokumentárny film o morských korytnačkách. Tak som sa napokon dostal k televízii.“

Sympatický rakúsky dokumentarista má, ako napokon každý, svoje filmárske túžby. Priznáva, že má nápady pre najbližšie tri filmy. „Bolo by, prirodzene, nerozumné, zverejniť ich pred dokončením, nemyslíte? Avšak môžem prezradiť, že v súčasnosti plánujem nakrúcanie na Sardínii a v Afrike. Ak budeme pri nakrúcaní úspešní, potešilo by ma, ak by som mohol aj moje ďalšie filmy prezentovať na festivale Envirofilm,“ hovorí s úsmevom.

Anna Gudžová

Foto: archív Christiana Redingera

Súťažný film Envirofilmu 2008

Cenoty – posvätné studne Mayov (Rakúsko), autor: Christian Redinger

Na polostrove Yucatán, na juhovýchode Mexika, v oblasti, v ktorej dve tretiny roka sotva zaprší a každá kvapka zrážok sa rýchlo infiltruje vo vápenci, rozvinuli Mayovia za 3 000 rokov vyspelú kultúru. „Dzonot“ – posvätné pramene – nazývali Mayovia bezpočetné malé otvory vytvorené vodou v suchom lese Yucatánu, ktoré zabezpečovali ich prežitie v obdobiach sucha. Cenoty, ako sa dnes pramene nazývajú, zohrávali centrálnu úlohu v ich mytológii. Pod ich povrchom ležal vchod do podsvetia, k pramoru bez svetla na onej strane, ktoré poskytovalo útočisko bohovi, predkom a živočíchom. Ale ako mohli tieto malé jazierka zabezpečiť zásobovanie vodou celého národa, ktorý sa venoval intenzívnemu poľnohospodárstvu a vyklčoval takmer celú yucatánsku džungľu, aby získal ornú pôdu? Až v nedávnej dobe sa podarilo jaskynným potápačom rozlúštiť túto hádanku: mohutný podzemný riečny systém, dlhý stovky kilometrov, spája jednotlivé cenoty navzájom medzi sebou. V týchto jaskyniach tečie dažďová voda z vnútra krajiny smerom k moru.

Povedomie ľudí k úcte a ochrane životného prostredia treba posilniť

Dlhotrvajúcim a zároveň neriešeným alebo nedostatočne riešeným problémom našej spoločnosti je nízka uvedomelosť občanov vo vzťahu k životnému a kultúrnemu prostrediu. Spoločnosť venuje určitý priestor na informovanie a oboznamovanie ľudí o potrebe meniť vzťah k prírode a kultúrnym pamiatkam, realita však ukazuje, že ide o príliš malý priestor. Všetci pritom vieme, aké je naliehavé súčasný stav zmeniť.

Ohľaduplný prístup všetkých nás k životnému prostrediu spôsobuje nielen krajší pohľad na krajinu, ale aj vyššie hodnotenie krajinného prostredia zo strany turistov a návštevníkov.

Odbor cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva Banskobystrického samosprávneho kraja vykonáva už od roku 2006 na 6 základných školách (II. stupeň) a 6 stredných školách v našom kraji osvetové aktivity zamerané na postupné budovanie nového vzťahu verejnosti k cestovnému ruchu a životnému prostrediu. Ich obsahom sú projekcie filmov, besedy, aranžovanie

násteniek a krúžková činnosť. V interaktívnych činnostiach žiaci aj študenti prejavujú svoje pozoruhodné tvorivé nápady a postoje. Nevšedným spôsobom formujú svoj postoj k okoliu, úctu a rešpekt k pohoriam, riekam, živočíchom i rastlinkám. Spočiatku letargický postoj žiakov i študentov sa začal postupne meniť na vážny, s rešpektom k prírode, ktorú treba chrániť. Usilujú sa vymyslieť čo najlepší spôsob, ako dosiahnuť pozitívne zmeny a prejavujú nebyvalý záujem venovať svoj voľný čas na skrášľovanie okolia panelákov, lesných cestičiek, prímestských jazier a rekreačných stredísk.

Spoluprácou so školami chceme prispieť k obohateniu praktických a veľmi osočných životných postojov žiakov a študentov. Želáme si zároveň, aby dnešní žiaci a študenti hlbšie precítili krásu, ktorú nám všade v okolí celkom bezplatne ponúka príroda.

Ing. Anton Bača
odbor cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva
VÚC Banská Bystrica

Hornopršianska skládka odpadu minulosťou

Jednou z priorít mesta Banská Bystrica v oblasti ekológie je projekt uzatvorenia a rekultivácie bývalej skládky pevného domového odpadu (PDO) Horné Pršany. Odpad sa na skládku ukladal v rokoch 1986 – 1998. Územie sa nachádza juhozápadne od Banskej Bystrice, východne od obce Horné Pršany, v katastrálnom území Kremnička. Ide o starú ekologickú záťaž, ktorá znečisťovala životné prostredie škodlivými látkami, najmä priesakmi do podzemných a povrchových vôd. Negatívne vplyvy skládky sa prejavovali znečistením zrážkových vôd ústiacich do blízkeho Kremničského potoka s následným vyústením do Hrona. Realizácia projektu ovplyvní obyvateľov priľahlých obcí na juhu od Banskej Bystrice po toku rieky Hron, až po Zvolen (najmä obce Kremnička, Vlkňava, Hronsek, Sliac).

Cieľom projektu je obmedzenie negatívneho vplyvu odpadu na životné prostredie prostredníctvom bezpečného uzavretia skládky komunálneho odpadu, následná rekultivácia skládky a zabezpečenie monitoringu. Na ploche 44 430 m² bolo uložených 630 000 m³ odpadu. Na skládke je umiestnený odpad z domácností a podnikateľských subjektov bez nebezpečných vlastností. Skládka

bola počas prevádzky zabezpečovaná len zásypom vrstvou zeminy.

Okrem vody ďalšou ohrozenou zložkou životného prostredia je pôda ohrozená znečistenou vodou presakujúcou telesom skládky. Schopnosť pôdy viazať na seba škodliviny, znamená problém dekontaminácie. Prašnosť, zápach a vznikajúce skládkové plyny sú hlavnými znečisťovateľmi ovzdušia v okolí skládky. Najväčšie znečistenie plynými exhalátmi nastalo počas požiaru v júni 1998, kedy došlo k vznieteniu uloženého odpadu.

Záberom pôdy pod skládkou došlo k zničeniu zraniteľných rastlinných a živočíšnych druhov (najmä hmyzu a drobných stavovcov). Odstránenie krovísk a zvýšená prítomnosť predátorov ohrozila hniezdné stanovišťa vtákov. Kvalita života ľudí bývajúcich v blízkosti skládky bola narušená. Nezanedbateľná je aj celková strata rekreačnej funkcie krajiny - obmedzenie priestoru vhodného na oddych a rekreáciu a zníženie estetickej hodnoty krajiny.

Celkové náklady projektu sú 67 718 381 Sk. Keďže ide o finančne náročnú investíciu, mesto Banská Bystrica ju v minulosti nebolo schopné zabezpečiť z vlastných zdrojov, preto podalo žiadosť o spolufinancovanie zo štrukturálnych fondov EÚ. V októbri 2005 minister životného prostredia SR schválil žiadosť mesta Banská Bystrica o pridelenie nenávratného finančného príspevku vo výške 64 332 462 Sk, čo je 95 % z celkových nákladov projektu. Európsky fond regionálneho rozvoja poskytuje 50 788 786 Sk

(cca 75 %), štátny rozpočet SR 13 543 676 Sk (cca 20 %), mesto z vlastného rozpočtu pokrýva 3 385 919 Sk (5%).

Rekultivácia skládky

Odstrániť negatívne vplyvy na životné prostredie znamenalo čo najrýchlejšie integrovať skládku späť do prírodného prostredia. Kvôli nevhodným klimatickým podmienkam a prekážkam z popadaných stromov na prístupovej ceste sa s prácami na stavbe mohlo začať až v máji 2006. Pôvodná skládka PDO prešla procesom rekultivácie. Na mieste navozeného odpadu sa urobili také technické opatrenia, ktorých cieľom je prekrytie celej skládky pomocou tesniacich a drenážnych vrstiev, ktoré zamedzujú vnikaniu vody do telesa skládky.

Biologická rekultivácia pozostáva z opatrení spočívajúcich vo výbere, výsadbe a udržiavaní zelene. Výsledkom je ekologicky stabilné územie pokryté trvalými travnými porastmi. Teleso skládky je zakryté odplyňovacou štrkovou vrstvou, geosyntetickou tesniacou rohožou a drenážnym geokompozitom na celom povrchu. Na skládku bola postupne navozená a po vrstvách rozprestretá vrstva zeminy s hrúbkou 500 mm. Na celej ploche bola vysiatá tráva. Sanačná drenáž odvádza vodu z plošnej drenáže do odvodňovacích priekop. Plynové zariadenie pre spaľovanie bioplynu je osadené v monobloku. Táto časť je vybavená elektrickým zabezpečovacím, meracím a poistným zariadením.

Odvodňovacie priekopy sú okolo celého telesa skládky a sú uložené do betónového lôžka. Rekultivovaná skládka sa monitoruje v zmysle platných predpisov. V súčasnosti je skládka PDO už skolaudovaná. Po realizácii projektu sa bude pokračovať v sledovaní kvality vôd. Rozbory bude naďalej realizovať Slovenský vodohospodársky podnik, Povodie Hrona Banská Bystrica.

Ing. Beata Kostúrová
vedúca referátu životného prostredia MsÚ B. Bystrica

Tihányiovský kaštieľ privíta návštevníkov

Envirofilmu

Prírodovedné oddelenie Stredoslovenského múzea v Tihányiovskom kaštieli v Radvani v máji ponúka širokú paletu podujatí. Môžete navštíviť stálu prírodovednú expozíciu, výstavy, tvorivé (eko)dielne a ďalšie prípravné sprievodné podujatia.

• Stála prírodovedná expozícia *Príroda stredného Slovenska*

Poskytuje návštevníkom ucelený obraz o prírodných pomeroch stredného Slovenska prostredníctvom 2 400 exponátov v 8 tematických celkoch. Predstavuje typické ukážky prírodných systémov s naznačením ekologických väzieb. Expozícia poskytuje názorné ukážky bežných i menej známych druhov hornín, minerálov, exponáty dokumentujúce pôdne pomery, umožňuje spoznávať rastliny a živočíchy stredoslovenského regiónu. Problematiku dokresľujú informácie z ekológie, ochrany prírody a životného prostredia. Expozícia je sčasti oživená zvukovými prejavmi živočíchov. Návštevník stlačením tlačidla vyvolá zvuk vybraného druhu, čo mu umožní okrem poznatkov o jeho vzhľade, prostredí, v ktorom žije, doplniť si poznatky aj o jeho etologických zvukových prejavoch.

logickým a environmentálnym súvislostiam. Ponúka nielen množstvo faktov a informácií, ale aj odpovede na najčastejšie otázky a predovšetkým možnosti ich riešenia, ako môže každý z nás prispieť svojím konaním k ochrane životného prostredia, k ochrane klímy. Súčasťou výstavy sú interaktívne pomôcky a hry (veľká plátňená mapa sveta, prístrešok domorodcov z dažďového pralesa, klimatický stan, množstvo reálnych a plastických ukážok predmetov každodenného života ľudí z opačného konca zemegule...), ktoré vtiahnu návštevníka priamo na výlet po zemeguli či do Amazonského pralesa.

• Tvorivé (eko)dielne

Doplňkovými formami upevňujúcimi zážitok z výstav a z expozície sú aj tematicky previazané tvorivé (eko)dielne.

Tvorivé (eko)dielne (foto: Dana Debnárová)

• Výstavy v Tihányiovskom kaštieli

Plazy našej prírody – potomkovia dinosaurov - vlastná autorská výstava (do 31. 7. 2008). Výstava predstavuje slovenských zástupcov tejto bohatej živočíšnej skupiny prostredníctvom 18 panelov a niekoľkých desiatok fotografických záberov ako nesmierne krásne a zaujímavé živočíchy hodné našej ochrany a obdivu. Výstava v spolupráci s chovateľmi je obohatená o niektoré cudzokrajné druhy živých plazov v teráriách. Môžete vidieť úžovku červenú (*Elaphe guttata*), koralovku (*Lampropeltis triangulum*), gekončika nočného (*Eublepharis macularius*), gekona obrovského (*Gekko gecko*) a agama kočičniského (*Phrynosoma marmoratus*). Dozviete sa ako bezpečne rozoznať jedovatú vretenicu, ako plazy v prírode nerušené pozorovať, aj ako sa správne zachovať pri náhodnom stretnutí s hadmi.

Klíma nás spája (do 31. 5. 2008) - interaktívna výstava prevzatá z Centra environmentálnej a etickej výchovy Živica. Výstava je tematicky venovaná problematike klimatických zmien, skleníkového efektu, globálnym eko-

Všeobecne sú zamerané nielen na získavanie vedomostí, hodnotovej orientácie, postojov a schopností, ktoré sú potrebné pre ochranu životného prostredia, ale aj celkový rozvoj vzťahu k prírode a ekocitenia prostredníctvom použitia rôznych metód, najmä však hrou a prácou s prírodnými materiálmi. Základným a stredným školám sú v tvorivých dielnach určené špecializované vyučovacie hodiny. Prebiehajú počas školského vyučovania, ale aj po vyučovaní pre záujmové školské krúžky, poskytujú priestor na aktívne využívanie voľného času žiakov a študentov škôl. V máji sú pripravené pre školy a školské kluby tvorivé (eko)dielne s prepojením na výstavu.

K výstave *Klíma nás spája*

Utekajte! Príbeh o ľuďoch, zvieratách a rastlinách, ktoré hľadajú útočisko pred následkami klimatických zmien. Žiaci spoznajú možné dôsledky klimatických zmien, s ktorými sa bude musieť celá príroda, nevynímajúc ľudí, vyrovnáť. Dozvedia sa o zmenách v prírode, ale aj v sociálnej sfére na príklade environmentálneho utečeneckého. Na záver sa žiaci zahrajú na najmocnejších ľudí sveta a rozhodnú, ktoré kroky treba podniknúť, aby sa globálne otepľovanie zastavilo.

Stála expozícia (foto: archív SM PVO)

Klíma nás spája: Práca s pracovným listom o dome, v ktorom žijú ľudia plytvajúci energiami a ľudia šetriaci. Žiaci budú hľadať rozdiely a diskutovať o dôsledkoch ich prístupu k životnému prostrediu a globálnym klimatickým zmenám. Nakreslia si dom, ktorý bude priateľský voči prírode svojou stavbou aj aktivitami jeho obyvateľov. Aktivita bude doplnená o test, v ktorom môžu zistiť, do ktorej skupiny patrí ich rodina a ktorý pomôže pri hľadaní spôsobov, ako byť voči prírode šetrnejší.

K výstave *Plazy našej prírody: potomkovia dinosaurov*

Plazy z orechových škrupín: Spoznávanie rôznorodosti plazov pri tvorbe korytnačiek, jašteríc a hadov z orechových škrupín, ozdôb a ústrižkov farebných látok. Pri práci žiaci budú diskutovať o navodených situáciách týkajúcich sa života plazov našej prírody.

Plaz alebo dinosaurus?: Rozprávanie o dávnych predchodcoch plazov – dinosauroch. Žiaci sa presunú do doby, kedy človek ešte nežil na Zemi a zistia, aké druhy dinosaurov žili, prečo vyhynuli, a ktoré z nich prežili až dodnes. Vyrobia si vlastné dinosaury a plazy z modelovacej hmoty a z farebného papiera, čím si vytvoria peknú ozdobu.

Tešíme sa na vašu návštevu.

Ingrid Károlyová

Stredoslovenské múzeum B. Bystrica

Výstava *Klíma nás spája* (foto: Ľudmila Durbáková)

Leonardo DiCaprio a jeho trochu iná Amerika

Pokiaľ sa zaujímate o problémy životného prostredia a obľúbili ste si amerického herca Leonarda DiCapria, určite si nenechajte ujsť jeho film Jedenásta hodina. Ako všetky filmy, ani tento sa nevyhol rôzne zafarbenej kritike. Niektorí recenzenti ho priamo obvinili z politickej predpojatosti, iní ho označili za reklamný šot na nejaký ďalší, zatiaľ nenakrútený film, ktorý sa nehodí na bežné premietanie vo veľkých kinách, a zaujať teda môže akurát tak žiakov základných škôl počas koncoročnej exkurzie. Podľa najostrejších kritikov je tento film len nudnou prehliadkou „hovoriacich hláv“, čiže varujúcich vyjadrení významných politikov a vedcov, ktoré sú umne dopĺňované emotívnymi zábermi našej ešte stále krásnej, ale aj čoraz viac spotrebúvanej a poškodzovanej planéty. Veľmi ich takisto znepokojilo, že drží tvorcovia filmu sa neunúvali ku každej „hovoriacej hlave“ priradiť menovku (čítaj „cenovku“), aj keď na internete (<http://wip.warnerbros.com/11thhour/>) sa môžete oboznámiť so všetkými vo filme účinkujúcimi osobnosťami.

Ich oponenti boli o niečo vnímavejší, keď upozornili, že tvorcovia filmu sa tentoraz viac sústredili na maximálny účinok ich obrazovo-zvukovej výpovede, ktorý by zrejme utrpel takouto prehnanou a nemiestnou „katalogizáciou“, najmä ak vezmeme do úvahy, že aj pri tak veľkom počte vypovedajúcich osobností je 95 minút filmu len zlomkom všetkého, čo bolo pri jeho príprave nakrútené – veď ako podotýka Leila Conners Petersenová, ktorá spolu so svojou sestrou Nadiou Connersovou film režírovala, najprv nakrútili asi 150 hodín rozhovorov so 71 osobnosťami, ktoré zostrihali na 17, aby sa nakoniec po dlhom zvažovaní uspokojili s 95-minútovým rozprávaním už „len“ 54 vybraných politikov a vedcov. Podľa tzv. kladných recenzentov teda film napriek všetkej svojej tematickej rozvláčnosti veľmi vhodne ukazuje, ako a prečo sme sa dostali do situácie, v ktorej začíname strácať kontrolu nad nezmýšľanými dôsledkami vlastného správania, pretože nedokážeme chrániť naše vlastné životné prostredie.

V súlade s týmto zámerom je aj kompozícia filmu, ktorý sa začína opisom súčasného katastrofického

stavu našej planéty, pokračuje identifikovaním vinníka, ktorým je dynamicky sa rozvíjajúca priemyselná (a kapitalistická) spoločnosť, najvýraznejšie reprezentovaná tzv. nadnárodnými korporáciami, a završuje vymedzením optimálnych čiastkových krokov alebo riešení, ktoré by nám mali pomôcť vyhnúť sa totálnej a definitívnej katastrofe. Stačí len, aby sme si zvolili tých správnych, t. j. environmentálne orientovaných politikov, začali používať autá na hybridný pohon, solárne panely a iné, už dnes dostupné zdroje obnoviteľnej energie, a všetko sa akoby šibnutím čarovného prútika znova obráti v náš prospech. Ibaže nie všetky osobnosti vystupujúce vo filme sa bezvýhradne stotožňujú s takýmto predsa len trochu príliš optimistickým a „prvoplánovým“ stanoviskom. Okrem trochu už „ošúchaných“ mediálnych hviezd typu Michaila Gorbačova a Stephena Hawkinga totiž vo filme vystupujú aj osobnosti, ktoré sú známe skôr zatajeným príslušníkom „undergroundovej“ environmentálnej kultúry.

Nemám na mysli len Wangari Maathaiovou, držiteľku Nobelovej ceny za mier za rok 2004, ktorá počas svojej práce v keňskom hnutí *Zelený pás* veľmi šikovne skĺbila vysádzanie stromov (a obnovu krajiny) s nevtieravou antikoncepciou kampaňou, či známeho klimatológa Stephena Schneidera, ktorý už v roku 1998 znepokojil mnohých slovenských čitateľov svojou knihou *Laboratórium Zem*, ale aj Davida Suzukiho, originálneho tvorca a veľmi šarmantného komentátora viacerých dokumentárnych filmov odvysielaných televíznou stanicou Spektrum, a najmä Paula Hawkena, spoluautora nedávno vydané knihy *Prírodný kapitalizmus*, ktorý bol spolu s A. Lovinsom a L. Hunter Lovinsovou taký „zlý“, že navrhli úplne zrušiť dane z príjmu a namiesto toho zdaňovať spotrebiteľov fosílnych palív, a Hermana Dalyho, ktorý vo svojej knihe *Beyond Growth* už v roku 1996 dokázal, že na časopriestorovo a zdrojovo limitovanej planéte sa *trvalo udržateľný (alebo dlhodobý) hospodársky rast jednoducho realizovať nedá*.

Práve spoluúčasť takýchto osobností na DiCapriovom filme je podľa mňa zárukou toho, že tento *nečakane vnímavý* americký herec (a v tomto

Uvidíte na Envirofilme 2008

11 hodina (USA), originálny názov: The 11th Hour, scenár a réžia: Leila Conners Petersenová, Nadia Connersová, hudba: Jean-Pascal Beintus, Eric Avery, hrajú: Leonardo DiCaprio, Stephen Hawking, Michail Gorbačov, Paul Hawken a ďalší.

Film 11. hodina (pozn. red.: presnejšie – O päť minút dvanásť), s podtitulom „Zmeňte najtemnejšiu hodinu ľudstva na tú najpozoruhodnejšiu“, sa dotýka toho zlomového bodu, v ktorom ešte stále máme šancu zmeniť smerovanie našej planéty. Film skúma, ako sa ľudstvo do tohto bodu dostalo – ako svojím životným štýlom ovplyvňuje fungovanie planéty Zem a čo môžeme urobiť, aby sme smer, ktorým sa uberá, mohli zvrátiť. Filmárom poskytli rozhovory uznávaní svetoví odborníci i známe osobnosti. Uvidíme v ňom bývalého najvyššieho predstaviteľa ZSSR Michaila Gorbačova, slávneho vedca Stephena Hawkinga, bývalého riaditeľa CIA R. Jamesa Woolseyho, odborníkov na trvalo udržateľný rozvoj Williama McDonoucha a Brucea Mau a viac ako 50 ďalších popredných vedcov, mysliteľov a politikov, ktorí nám sprostredkujú šokujúce fakty a budú diskutovať o najpálčivejších otázkach našej planéty...

Pridanou hodnotou k filmu *11. hodina* je jeho internetová stránka (<http://wip.warnerbros.com/11thhour/>), ktorá interaktívnym spôsobom oboznamuje s tematickými oblasťami filmu podľa vybraných zložiek životného prostredia vrátane rizikových faktorov. Okrem sumy environmentálnych faktov k danej téme ponúka riešenia, vyzýva k akcii, predstavuje jednotlivých expertov, ktorí vo filme vystupujú. Autori tak ponúkajú možnosť prehliť si získané poznatky pri sledovaní filmu určite inšpiratívnym spôsobom. (red.)

pripade aj producent) urobil dobre svoju prácu, a *ti-
chým príslubom*, že pri premietaní jeho filmu zažijeme
podobne krásne chvíle ako tisíce Bratislavčanov, ktorí
v chladných novembrových dňoch 1989-eho roku „len
tak“ chodili po najfrekventovanejších podchodoch a s

úžasom čítali na stenách nalepené plagáty, ktoré ako-
by zázrakom prezentovali ich najtajnejšie myšlienky,
predstavy a sny o ľudskej spolupatričnosti, dôstojnosti
a *udržateľnosti*, a vôbec netúžili po čoraz nudnejších
a hlúpejších akčných filmoch, morbidných hororoch,

falošne sentimentálnych telenovelách či infantilných,
plyšovými macíkmi zamorených speváckych súťa-
žiach. Ak DiCaprio nový film aspoň sčasti naplní ta-
kéto veľké očakávania, potom sa pri jeho premietaní
máme všetci naozaj na čo tešiť.

Warner Bros. to s ochranou životného prostredia myslí vážne

Film Leonarda DiCapria a sestier Connersových
Jedenásta hodina vznikol vo filmovej spoločnosti Warner
Bros. Spoločnosť síce zamestnáva „len“ 4 600 zamestnan-
cov, ale ako taká je súčasťou globálneho podnikateľského
komplexu Time Warner, zahŕňajúceho okrem iného aj zná-
my týždenník Time, televíznu stanicu HBO či ešte slávnejšiu
CNN, a spolu tak zamestnávajú asi 87 000 ľudí. Filmové
štúdiá Warner Bros. sú pritom podstatne menšie, ale aj tak
pri svojej každodennej činnosti môžu nezanedbateľným
spôsobom ovplyvniť svoje životné prostredie, a tak je len
logické, že v rámci týchto štúdií už takmer 15 rokov pôsobí
špeciálne environmentálne oddelenie, ktoré sa vo svojej
práci zameriava *tak na znižovanie ekologickej stopy sa-
motnej spoločnosti, ako aj na propagovanie progresívnych
a verejnosti ľahko zrozumiteľných environmentálnych po-
stupov a myšlienok*.

Ako sa uvádza v Environmentálnom vyhlásení celého

masmédiálneho komplexu, všetky doteraz získané skúse-
nosti ukazujú, že „udržateľné podnikateľské praktiky môžu
byť nízkonákladové, podporovať lojalitu zamestnancov i
zákazníkov a dokonca prinášať nové podnikateľské príle-
žitosti“. Nie sú to prázdne reči, pretože filmovým štúdiám
Warner Bros. sa medzi rokmi 1992 až 2005 podarilo zvy-
šiť celkové množstvo recyklovaného materiálu zo 7 % na
65 %, čo im v roku 2005 pomohlo ušetriť až 300 000
dolárov len za odvoz odpadkov. Od roku 1993 sa v štú-
diách takisto uplatňuje environmentálna nákupná politika,
v rámci ktorej sú zamestnanci povinní prednostne nakupovať
výrobky s čo najvyšším podielom recyklovaného materiálu,
vrátane chlórom nebieleného papiera, recyklovateľných

kartridžov a i., čím sa opäť zmenšuje tlak na životné pro-
stredie a zároveň vytvára stále väčší trh pre recyklované
výrobky.

Prostredníctvom programu *Druhý raz do obehu* zas
spoločnosť obdarúva svojimi staršími počítačmi, kance-
láorskymi potrebami, farbami, nepotrebným drevom a le-
šenárskymi podporami školy a neziskové organizácie po
celej južnej Kalifornii, čím nielen veľmi účinne podporuje
miestnu komunitu, ale aj znova šetrí tisíce dolárov za od-
voz a spracovanie svojich „odpadkov“. Samozrejmosťou je

takisto *predchádzanie odpadom pomocou obojstranného
kopírovania či elektronickej komunikácie a informovania*.
Zamestnanci spoločnosti sa tiež musia veľmi dobre cítiť v
ich úradnej budove, ktorá bola ocenená zvláštnou cenou
Americké rady pre zelené budovy, pretože bola z veľkej
časti vyrobená z recyklovaných, netoxických a miestne
vyprodukovaných materiálov, využíva veľmi účinne obno-
viteľné energie a navyše sa vyznačuje vysokou kvalitou
vo vnútri dýchaného vzduchu. Táto prvá „zelená“ budova
v rámci zábavného priemyslu je tak o 35 % energeticky
efektívnejšia ako štandardné budovy.

Za zmienku určite stojí aj *Zelená cesta* – špeciálna
príručka vypracovaná 5-členným environmentálnym od-
delením, ktorá nielen postupne predstavuje všetky envi-
ronmentálne iniciatívy spoločnosti, ale aj *priamo a veľmi
detailne informuje zamestnancov, ako majú vo svojej kaž-
dodennej činnosti postupovať*. Je to skutočná zásobáreň
jednoduchých a pritom skvelých nápadov, ktoré by aj u nás,
na Slovensku, mohli využiť všetky firmy, ktorým záleží na
vlastnej hospodárnosti i ekologickej zodpovednosti. Ak k

tomu všetkému prirátame okrem iného ešte aj pravidelné
každoročné vysádzanie stromov spolu s miestnymi škola-
mi, participovanie na ich environmentálnych vzdelávacích
programoch, každodenné dotovanie potravín v miestnych
útulkoch pre sociálne slabších či nedávno nakrútený poli-
tický triler Syriana (pri ktorom boli všetky emisie CO₂ na-
koniec vykompenzované ekologickými kreditmi), celkom
prírodzene sa nevyhneme otázke – čo vlastne motivuje
manažérov spoločnosti k takémuto správaniu?

V propagačných materiáloch celého masmédiálneho kom-
plexu síce všetci manažéri tvrdia, že sú pritom vedení snahou
stať sa globálnymi korporatívnymi svetoobčanmi, ale je dosť
ťažké ubrániť sa podozreniu, že aspoň sčasti tu máme do či-
nenia s vcelku nevyhnutnou reakciou racionálne uvažujúcich
vodcovských osobností, ktoré museli študovať v Spojených

štátoch veľmi rozšírenú antiglobalistickú literatúru, v ktorej sú
nadané spoločnosti bežne zobrazované ako *nenásytné
a bezcitné obludy, ktoré vysávajú jednu krajinu za druhou*,
pričom neberú nijaký ohľad na miestne komunity a ich tradi-
cie, ako sa môžeme presvedčiť aj v u nás vydanéj Davidovej
Kortenovej knihe *Keď korporácie vládnu svetu*. Pokiaľ by
sa ale všetky takto vykreslené nadnárodné spoločnosti za-
čali správať podobne ako filmové štúdiá Warner Bros., celý
svet okolo nás (a v nás) by sa určite stal o niečo lepším,
spravodlivejším a krajším. (Pozn. red: Viac informácií nájdete
na internetovej stránke <http://www2.warnerbros.com/corpcomm/> - špeciálne na <http://wbenvironmental.warnerbros.com/> - ktorá názorným spôsobom predstavuje environmen-
tálny program spoločnosti Warner Bros. s využitím animácií,
videosekvencií s výchovno-vzdelávacím podtextom.)

Mgr. Robert Burgan

ENVIRO-i-FÓRUM 2008

Brána do sveta environmentálnej informatiky

Od 10. do 12. júna 2008 sa v priestoroch Technickej univerzity vo Zvolene bude konať už 4. ročník konferencie Enviro-i-fórum. Hlavným odborným garantom konferencie je Slovenská agentúra životného prostredia. Záštitu nad podujatím prevzalo Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Cieľom podujatia je oboznámiť odbornú verejnosť s existujúcimi informáciami o životnom prostredí a s novinkami v oblasti environmentálnej informatiky.

Konferencia je zameraná na prezentáciu environmentálnych informácií a využívanie informačných technológií pri ich spracovaní. Je určená pre odbornú verejnosť, najmä pre zástupcov verejnej správy, samosprávy, vedeckých inštitúcií, škôl, súkromných spoločností, ale je vhodná aj pre širokú verejnosť, ktorej nie je ľahostajné okolie životného prostredia. Konferencia dáva priestor na výmenu skúseností a prezentáciu realizovaných alebo pripravovaných projektov.

Začiatky konferencie

Na Slovensku donedávna chýbalo podujatie, ktoré by komplexne prezentovalo výsledky prác z oblasti informatizácie údajov o životnom prostredí odbornej verejnosti. Slovenská agentúra životného prostredia Centrum environmentálnej informatiky (SAŽP - CEI) sa zaoberá budovaním informačného systému životného prostredia. Preto sa vytvorila tradícia podujatia, ktoré na odbornej úrovni sprístupňuje a zviditeľňuje prácu rezortných, ale aj mimorezortných inštitúcií v danej oblasti.

1. ročník konferencie sa konal v júni 2005. Obavy, s akým záujmom sa podujatie stretne, sa ukázali neopodstatnené. Každoročne bežmála 80 referátov a vyše 200 účastníkov potvrdzuje, že takého podujatia je potrebné. Nad konferenciou prevzal záštitu minister životného prostredia SR. Samotný názov konferencie symbolizuje jej poslanie – je odborným fórom o dostupnosti environmentálnych informácií a využívaní informačných technológií pri ich spracovaní.

Enviro-i-fórum sa koná na akademickom pôde v priestoroch Technickej univerzity vo Zvolene, ktorej štyri

Posledný deň konferencie sa koná workshop zameraný na problematiku štátnej správy v životnom prostredí fakulty – lesnícka, drevárska, ekológia a environmentalistiky, environmentálnej a výrobnéj techniky, pripravujú budúcich odborníkov pre rôzne oblasti životného prostredia.

Program 4. ročníka

Tvorcovia programu konferencie sa snažia každý rok predstaviť nejakú novinku pre užívateľov na Slovensku. Na prvom ročníku konferencie to bol **Enviroportál** - informačný portál o životnom prostredí. Druhý ročník uviedol do života metainformačný systém informácií o životnom prostredí - **EnviroInfo**. Priebeh tretieho ročníka bol prvýkrát vysielaný naživo cez internet.

Verní tradícii, organizátori aj tento rok pripravujú predstavenie zaujímavej novinky z rezortu MŽP SR. Z pohľadu niektorých inštitúcií sa obzrieme o 15 rokov späť, na

začiatky rozvoja environmentálnej informatiky u nás, a porovnáme ju s jej súčasnými perspektívami. Všetkých, ktorí pracujú s priestorovými informáciami, bude zaujímať aktuálny stav implementácie smernice INSPIRE a jej porovnanie s dostupnosťou priestorových údajov na Slovensku. V programe bude bližšie predstavených aj niekoľko užitočných IT aplikácií z oblasti verejného zdravia. Ďalšou novinkou podujatia je technologické okienko. Bude venované téme dôležitosti informačnej bezpečnosti, ktorej sa nie vždy venuje dostatočná pozornosť.

Prehľad programových blokov 4. ročníka konferencie:

- 15 rokov environmentálnej informatiky
- Interoperabilita podporená prostriedkami štrukturálnych fondov
- Transpozícia smernice INSPIRE
- Zdroje dát pre GIS
- Technologické okienko – Informačná bezpečnosť
- IKT v environmentálnej výchove a vzdelávaní
- Informačné systémy, registre a údaje o životnom prostredí
- Zdravie a životné prostredie

Workshop

Trojdňový maratón prezentácií, množstvo zaujímavých príspevkov, posterové prezentácie, inšpirujúce nápady, diskusie, nové kontakty... Ukázalo sa ako dobré riešenie posledný deň, formou workshopu, venovať problematike štátnej správy. Mnohé inštitúcie ukázali svoje konkrétne výsledky, technologické riešenia, webové stránky ako zdroje informácií. A neboli to len štátne organizácie, ale aj súkromné spoločnosti, resp. mimovládne organizácie. Organizátori pozývajú už tradične aj kolegov z Českej republiky, ktorí tu prezentujú svoje skúsenosti v danej oblasti.

Diskusie prebiehajú aj pri informačných stánkoch pred aulou Technickej univerzity vo Zvolene

Všetky potrebné informácie sú dostupné na internetovej stránke konferencie www.sazp.sk/enviroforum.

Pomáhame prírode starat' sa o jej dary

VEOLIA VODA - Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť a. s., Partizánska cesta 5, 974 01 Banská Bystrica

VEOLIA VODA - Podtatranská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s., Hraničná 662/17, 058 89 Poprad

Váš dodávateľ vodárenských služieb

Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s.
www.stvps.sk
CALL CENTRUM 0850 111 234

Podtatranská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s.
www.pvpsas.sk
CALL CENTRUM 0850 111 800

**XIV. medzinárodný festival filmov
o životnom prostredí
The 14th International Environmental
Film Festival**

ENVIR FILM

12. - 17. máj 2008

PROGRAM

BANSKÁ BYSTRICA

12. - 16. mája

Prehliadka nesúťažných filmov pre deti

12. mája 9:00 - 12:00
13. mája 9:00 - 11:30
14. mája 9:00 - 12:00
15. mája 9:00 - 12:00
16. mája 9:00 - 12:00

Europa Culture Center, Kino Art

12. - 17. mája

Prehliadka súťažných filmov

12. mája 9:00 - 12:00, 14:00 - 16:40,
19:30 - 21:25
13. mája 19:45 - 21:20
14. mája 8:30 - 13:30 detská porota,
14:30 - 16:40, 18:00 - 21:20
15. mája 9:00 - 12:00, 14:00 - 17:00,
18:00 - 21:25
16. mája 9:00 - 12:35, 18:00 - 21:15

Múzeum SNP - kinosála

12. mája 18:00 - 19:30

Yossi Weissler - izraelský filmový tvorca

Film Stena smrti a *beseda s autorom*

Múzeum SNP - kinosála

12. mája 20:00

Kým sa skončí táto noc, slovenský film z roku 1965
Lednické Rovne: Eduard Schreiber - prvé filmy nakrútené na Slovensku v r. 1908 - 1910

Hostia večera Marián Labuda a Štefan Vrašťiak

Europa Cinemas, Filmový klub, vstupné 59 Sk

13. - 16. mája

Život pre budúcnosť

Tvorivé a zábavno-vedomostné aktivity pre školskú mládež

13. mája 9:00 - 15:00
14. mája 9:00 - 15:00
15. mája 9:00 - 15:00
16. mája 9:00 - 12:00

Areál Múzea SNP

13. mája 9:00 - 12:00

Vygúľajme si rekordnú guľu

Pokus o vytvorenie nového slovenského rekordu v zbere hliníkových fólií

Areál Múzea SNP

13. mája 13:30 - 15:30

Zelený svet 2008

Vernisáž a udeľovanie cien 13. ročníka medzinárodnej súťaže umeleckej tvorivosti detí

Múzeum SNP - kinosála

13. mája 17:00 - 19:30

Zajatci bieleho boha

Celosvetová premiéra dokumentárneho filmu a *beseda s autorom scenára a kameramana Tomášom Ryskom a režisérom filmu Steve L. Lichtagom*

Múzeum SNP - kinosála

13. mája 19:00 - 22:00

Pozvánka na festival

Koncert hudobnej skupiny **IMT Smile a Funkiez**

Koncert spojený s ukázkami festivalových filmov

Námestie SNP

14. mája 16:00 - 18:00

Rozjímame s prírodou Miroslava Sanigu

Beseda a autogramiáda s prírodovedcom, spisovateľom a kreslíarom slovenskej prírody Miroslavom Sanigom a jeho hosťom Júliom Burkovským

Stredoslovenské múzeum,

Námestie SNP

14. mája 19:00 - 22:30

Svet očami Pavla Barabáša

Šieste pokračovanie úspešného cyklu o divoch našej Zeme. Uvidíte ukážky z najvyšších hôr siedmich kontinentov, ochladia vás póly Zeme, upokojí vás tibetský budhizmus i meditácia v oblakoch, preniknete do histórie najväčšej ríše sveta i do zákulisia nakrúcania nového filmu o divokej zveri Tatier...

Europa Culture Center, Kino Art, vstupné 80 Sk

15. mája 10:00 - 12:00

Beseda s filmovými tvorcami a premietanie filmov v Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou pri Rooseveltovej nemocnici

15. mája 10:00 - 12:00

Enersol - obnoviteľné zdroje energie

Prezentácia programu pre stredné školy

Europa Culture Center, banketová sála

15. mája 14:00 - 18:00

Konferencia Environmentálna vhodnosť a bezpečnosť produktov

Slávnostné udeľovanie značiek Environmentálne vhodný produkt a Európsky kvet

Europa Culture Center, banketová sála

15. mája 19:00 - 21:00

11. hodina

Nesúťažný americký celovečerný film s ekologickou tematikou so sprievodným slovom Leonarda DiCapria o najhorúcejších otázkach našej planéty. *Beseda s odborníkmi z radov vedcov, zástupcov vládnych a mimovládnych organizácií*

Europa Cinemas

16. mája 9:00 - 14:00

Krajina - človek - kultúra: Nový pohľad na starostlivosť o krajinu

Medzinárodná konferencia pre odbornú verejnosť

FPVaMP UMB

16. mája 14:00 - 16:15

Pierre Mann

Beseda s francúzskym filmovým tvorcom o jeho filmových dokumentoch z africkéj prírody

Múzeum SNP - kinosála

16. mája 14:00 - 16:00

Život pre budúcnosť

Zábavný program a vedomostné súťaže pre verejnosť

Europa SC - prízemie

17. mája 9:00 - 14:00

Prehliadka víťazných filmov

Múzeum SNP - kinosála

VÝSTAVY

A SPRIEVODNÉ PODUJATIA

12. - 17. mája, 9:00 - 18:00

Zelený svet 2008

Výstava detských výtvarných prác súťaže Zelený svet spojená s hlasovaním o Cenu diváka a akciou Kresba za darček pre deti z detského domova

Múzeum SNP - výstavná sieň

Olympijské hnutie, šport a životné prostredie

Posterová prezentácia aktivít Komisie pre šport a životné prostredie Slovenského olympijského výboru

Múzeum SNP

Naša budúcnosť v krajšej Bystrici

Posterová výstava aktivít mesta Banská Bystrica

Múzeum SNP

Ekológia v objektíve

Výstava kolekcie fotografií celoslovenskej súťaže organizovanej v roku 2007 firmou Bayer

Múzeum SNP

Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase

Výstava fotografií Tomáša Hulíka k rovnomenému rakúsko-slovenskému dokumentárnemu filmu Pavla Barabáša

Múzeum SNP

Poézia prírody

Výstava fotografií a perokresieb Miroslava Sanigu
Stredoslovenské múzeum, Námestie SNP

Stromy a ľudia

Výstava o lesoch a stromoch vo fínskych mýtoch a tradíciách autoriek Sanni Seppo a Ritvy Kovalainen
Stredoslovenské múzeum, Námestie SNP

Prezentácia BBSK prostredníctvom 5 strategických oblastí cestovného ruchu

Europa SC, 1. poschodie, výstavný priestor pri Capri cafe

Sprievodné aktivity a výstavy v Stredoslovenskej galérii

Dolná 8, Nám. Š. Moysesa 25, Horná 55

Príroda stredného Slovenska

Stála prírodovedná expozícia, výstavy: Plazy našej prírody, výstava Klíma nás spája, Tvorivé (eko)dielne pre školy a školské kluby

Stredoslovenské múzeum, Tihányiovský kaštieľ, Radvanská 27

BANSKÁ ŠTIAVNICA**14. mája 9:30 – 13:00****Príroda pre budúcnosť**

Náučný program pre žiakov realizovaný SLŠ v B. Štiavnici
Námestie sv. Trojice

14. mája 14:00 – 15:00**Kvíz o poznaní geologických zaujímavostí a minerálov okolia Banskej Štiavnice**

Určený žiakom a študentom
Berggericht – mineralogická expozícia

14. mája 18:30**11. hodina**

Nesúťažný americký celovečerný film s ekologickou tematikou so sprievodným slovom Leonarda DiCapria o najhorúcejších otázkach našej planéty

Kino Akademik

14. – 15. mája 8:00 – 10:30**Vodovoda nad zlato, Liečivá voda**

Divadelné predstavenie žiakov Spojenej katolíckej školy sv. F. Assiského a ZŠ A. Sládkoviča

Rubigall

14. – 15. mája 8:30 – 14:00**Recyklácia v remese**

Tvorivá dielňa – tkanie, zápästkové techniky, handrové hračky, papier

Rezervácie na tel. 045/6949451

Kammerhof

14. – 15. mája 9:30**Po stopách J. Kollára**

Priblíženie života a tvorby umelca prostredníctvom jeho diel. Prehliadka miest, kde diela vznikali. Poukázanie na zmenu krajiny v časovom odstúpe

Galéria J. Kollára, mesto B. Štiavnica a okolie

14. – 15. mája 12:00 – 14:00**Neživá príroda**

Určovanie nerastov pre zberateľov, žiakov a študentov
Berggericht – mineralogická expozícia

14. – 15. mája 11:30 – 14:30**Premietanie videofilmov s tematikou krajiny, kultúrneho dedičstva a umenia**

Galéria J. Kollára

14. – 15. mája 9:00 – 15:00**Premietanie videofilmov so zoologickou a environmentálnou tematikou**

Berggericht

14. – 16. mája 9:00 – 17:00**Prehliadka súťažných filmov a prehliadka filmov z archívu Slovenského filmového ústavu**

Kino Akademik

15. mája 18:30 – 21:00**Večer s Pavlom Barabášom a Tomášom Hulíkom****Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase, 52´****Neznáma Antarktída, 40´****VÝSTAVY****A SPRIEVODNÉ PODUJATIA****14. – 16. mája 9:00 – 17:00****My sa nevieme sťažovať nahlas**

10. ročník súťažnej prehliadky detskej a študentskej tvorby s ekologickou tematikou so zahraničnou účasťou

Galéria J. Kollára

Mini ZOO v múzeu

Berggericht

Geopark Banská Štiavnica, IC Geopark

Panelová prezentácia, postery

Berggericht

Fáranie do štôlne Glanzenberg

11:00, cieľová skupina: žiaci ZŠ od 12 rokov, študenti SŠ, skupina max. 15 osôb

Rezervácie: 045/692 0535,

SAŽP Kammerhofská 26

KREMNICA**13. – 17. mája****Premietanie súťažných filmov**

13. mája 17:00 – 22:30

14. mája 17:00 – 22:30

15. mája 17:00 – 22:30

16. mája 17:00 – 22:30

17. mája 12:00 – 16:00

Kino Akropola

13. mája 10:00 – 14:00**Ekoaktivity žiakov ZŠ**

Centrum mesta

13. mája 14:00 – 16:00**Slávnostné otvorenie festivalu**

Kultúrny program ZUŠ, ZŠ, MŠ, spojený s vyhodnotením výtvarnej súťaže Vitajte v meste medzi siedmimi horami

Centrum mesta – Stará pošta

13. mája 19:00 – 20:30**11. hodina**

Nesúťažný americký celovečerný film s ekologickou te-

matikou so sprievodným slovom Leonarda DiCapria o najhorúcejších otázkach našej planéty

Kino Akropola

14. mája 9:00 – 12:00**Ekovládik**

Využitie prírodného materiálu očami detí materských škôl, tvorenie rôznych predmetov, obrázkov z prírodnín, prezentovanie techniky práce s nimi

Centrum mesta – Stará pošta

15. mája 10:00 – 15:00**Od scenára k filmu**

Workshop pre filmových amatérskych tvorcov v spolupráci s ÚSTT

Klub Labyrint, Štefánikovo námestie

15. mája 10:00 – 12:00**Ukážka práce sokoliarov**

Štefánikovo námestie

15. mája 10:00 – 12:00**Dopoludnie v knižnici**

Knižnica Jána Kollára

15. mája 15:00 – 17:00**Jarný program ZŠ**

Kino Akropola

16. mája 9:00 – 12:00**Ekohry v prírode**

Spoznávanie prírody, prírodnín, prekonávanie terénnych prekážok. Rôzne hry s ekologickou tematikou pre deti predškolského veku

Zechenterova záhrada

16. mája 15:30**Triediť odpad sa oplatí**

Ako dosiahnuť 0 % odpadu a 0 % poplatkov

Knižnica Jána Kollára

17. mája 10:00 – 16:00**Majstrovstvá EU v guľkách**

Zechenterova záhrada

Výstavy a sprievodné podujatia 13. – 17. mája, 9:00 – 18:00

Národné parky Slovenska

Bellov dom, Štefánikovo námestie

Vitajte v meste medzi siedmimi horami

Bellov dom, Štefánikovo námestie

Expozícia Múzea gýča

Bellov dom, iba 17. 5. 2008

Múzeum mincí a medailí

*Mestský hrad
– 17. 5. 2008 otvorené
v rámci Noci múzeí zdarma*

ZVOLEN

12. – 13. mája 17:00

Prehliadka súťažných filmov

Dom Phorum

13. – 16. mája 8:30 – 13:00

Prehliadka súťažných filmov

Technická Univerzita Zvolen – Aula

13. – 15. mája 10:00

Ochrana prírody a krajiny

Video premietanie pre deti do 15 rokov,
max. počet 20 detí

*Krajská knižnica Ľ. Štúra vo Zvolene, odd. literatúry
pre deti a mládež - rozprávková miestnosť*

13. – 15. mája 19:00

Nesúťažná prehliadka filmov z archívu SFÚ

Filmový klub Zvolen, Dom kultúry ŽSR

14. mája 13:00

Zvieratá zvolenského regiónu

Beseda pre deti do 15 rokov, max. počet 20 detí

*Krajská knižnica Ľ. Štúra vo Zvolene, odd. literatúry
pre deti a mládež - rozprávková miestnosť*

14. mája 9:00 – 14:00

Práca v lesných škôlkach a zalesňovanie v minulosti

Prehliadka historických filmov z filmového archívu múzea

Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

15. mája 9:00 – 11:00

Život pre budúcnosť

Seminár pre učiteľky materských škôl (...pozrieme sa na Zem očami Malého princa)

MŠ Ďatelinka (J. Bánika 4, Zvolen – Podborová)

15. mája 17:00

Prehliadka súťažných filmov

Dom Phorum

VÝSTAVY

13. – 16. mája 9:00 – 18:00

Z nadhľadu

Výstava karikatúr študentov Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene

Dom kultúry ŽSR

Dva svety – jedna Zem?

Výstava študenta FEE Lukáša Čunderlíka

Dom kultúry ŽSR

PROGRAM PREMIETANIA FILMOV

BANSKÁ BYSTRICA

PONDELOK 12. mája

Prehliadka súťažných filmov

Kinosála Múzeum SNP

9:00 – 9:40

NEZNÁMA ANTARKTÍDA,

Slovensko 40´

Zima. Ozajstná až nepredstaviteľná. Všade, kam oči dovidia, nedozerná biela púšť. Sneh a obloha. Nič iné len dve farby: biela a modrá. A hlavne - čisto. V hlave, pod nohami i navôkol. Neprenosná skúsenosť. Dvadsaťštyri miliónov štvorcových kilometrov ľadu a oni. Sami...

9:50 – 10:45

JANG CE - VEĽKÁ ILÚZIA,

Nemecko 52´

Krajina, v ktorej nie je nič nemožné – tak sa dnes svetu prezentuje Čína. Cesta pozdĺž rieky Jang-c'-ťiang poskytne odpovede na mnohé otázky ukryté za žiarivou fasádou Číny. Po prúde Jang-c'-ťiang, sa stavia najväčšia priehrada na svete. Aká je cena za tento pokrok?

10:55 – 11:25

VÝSKUM PODNEBIA V GRÓNSKU, Nemecko 30´

Merian je nemecká výskumná loď. Geodeti vypúšťajú GPS-stanice, oceánografi skúmajú znečistenie mora škodlivými látkami až do hĺbky tisíc metrov, geológovia znečistenie ľadu, vedci na palube sa zaoberajú klímou.

11:35 – 12:00

NIET ANI KVAPKY, Holandsko 23´

Krajiny Stredného východu začínajú čeliť krutej realite - príliš veľký počet ľudí na príliš malé množstvo vody. Pozrieme

sa do Jordánska, kde je nedostatok vody veľmi akútny, v Egypte navštívime Beni Suef a v Palestíne Maithaloun a Mustafa, ktorý vypracoval inovačný projekt na využívanie miestnej nížiny na získavanie vody.

14:00 – 14:55

ĽADOVÝ APEL, Dánsko 52´

Cesta cez arktickú divočinu by mala osloviť približne dve tretiny populácie, ktorá o klimatických zmenách stále pochybuje...

15:00 – 15:30

MILOVANÉ A LOVENÉ ŽIVOČICHY – Z OSTROVA TOBAGO, Nemecko 28´

Tobago, malý ostrov v Karibiku, je známy svojím neobyčajným prírodným bohatstvom. Celkom podľa tradícií ešte dnes obyvatelia ostrova veria, že všetko, čo žije v lese alebo v mori, im právom patrí. Zvieratá milujú a uctievali, ale aj lovia a využívajú.

15:40 – 16:40

OMO – NÁVRAT DO PRAVEKU, Slovensko 55´

Po štyroch rokoch sa päťčlenná slovenská expedícia vracia na divokú etiópsku rieku OMO, aby opäť splavila 1 000 kilometrov čokoládovej vody a zistila stav fauny, flóry a prírodných pravekých ľudí, ktorí tu už po stáročia žijú v symbióze s prírodou.

18:00 – 19:30

STENA SMRTI, Izrael 50´

Pozoruhodný príbeh o prežití, zasadený do jednej z najkrutejších a najkrajších krajín planéty. Hrôzostrašná vertikálna stena smrti sa dvíha z pustých vôd Mŕtveho mora. Tenká čiara oddeľuje život a smrť. Svorky hyen a vlkov, ale aj časté zemetrasenia môžu tých, čo tu hľadajú útočisko, zmiesť do priepasti.

Stretnutie a beseda s autorom Yossi Weisslerom, režisérom filmov o prírode

19:30 – 19:38

MODRÁ AŽ NA VEČNOSŤ, Veľká Británia, 8´

V mori – vo svete plnom farieb, sa živočíchy prispôbili morskému blankytu tým, že menia farbu vlastnú. Modrá až na večnosť v svetovej premiére skúma mágiu podmořskej fluorescencie a neuveriteľnú schopnosť morských živočíchov meniť farby.

19:40 – 19:45

JEDEN ZA VŠETKÝCH, Španielsko 5´

Krása, ktorá ešte stále existuje a ktorú musíme chrániť, napriek škodám, ktoré sme už napáchali. Ešte nie je neskoro... zatiaľ.

19:50 – 21:25

MIER S TULEŇMI, Česká republika 96´

Osud tuleňa Gastona, ktorý počas ničivých povodní preplával zo zatopenej pražskej ZOO až do Nemecka a príbeh tuleňa Odysea, ktorého v 50. rokoch minulého storočia odchytili na Sardínii ako mláďa vložili do slávnej fontány Di Trevi v Ríme.

Prehliadka nesúťažných filmov

Europa Cinemas, Filmový klub

20:00 – 22:00

KÝM SA SKONČÍ TÁTO NOC, Slovenský film z roku 1965, 91´

Psychologická sonda do vnútra ľudí, ktorí prežívajú noc v prepýchavom nočnom podniku. Príbeh dvoch mladých úradníčok, ktoré po celý rok šetria na niekoľko dní bezstarostného života, dvoch mladých inštalatérov hľadajúcich

erotické dobrodružstvo, stavebnom majstrovi a jeho sprenevere výplaty celej partie, neuznanom vynálezcovi a bývalom majorovi britskej armády, ktorého politické príkoria povojnových čias priviedli k alkoholizmu.

Réžia Peter Solan, v hlavných úlohách Jana Gýrová, Jitka Zelenohorská, Stano Dančiak, Marián Labuda, Július Pántik.

Stretnutie a beseda s hercom Mariánom Labudom a filmovým historikom Štefanom Vraštiakom.

UTOROK 13. mája

Prehliadka súťažných filmov

Kinosála Múzeum SNP

17:00 – 19:30

ZAJATCI BIELEHO BOHA, Česká republika, 52´
Otrasné svedectvá o humanitárnej katastrofe, ktorá likviduje domorodý horský národ Akha žijúci na území zlatého trojuholníka. Český študent Tomáš sa opakovane do týchto oblastí vracia, aby kmeňu Akha pomohol. Za dramatických okolností je donútený túto oblasť opustiť.

Celosvetová premiéra dokumentárneho filmu Steve L. Lichtaga

19:45 – 20:15

GREINA, Švajčiarsko 28´
Nachádzame sa v Greine, vo švajčiarskych Alpách. Pre pastiera Giovannioho Boggini je to posledný rok výroby syra a masla tradičným spôsobom, v kotle, pod ktorým kúri drevom. Výrobu musí modernizovať podľa európskych noriem.

20:20 – 20:45

SANTIHO MAGICKÁ FLAUTA, Švajčiarsko 25´
Santi je šťastný človek. Každý deň ďakuje svojej hviezde, pretože mu šľachetný osud dovolil žiť život o akom vždy sníval. Zo zúfalého, nezamestnaného kresliča sa v roku 1976 stal známym výrobcom flaut a Panovych píšťal pre hudobníkov a virtuózov z celého sveta.

20:50 – 21:20

ČIERNA NOC, Irán 30´
Do vôd Kaspického mora sa dostala medúza a priniesla množstvo sociálnych a hospodárskych problémov vrátane úhynu vodných živočíchov a problémov pre obyvateľov.

STREDA 14. mája

Prehliadka súťažných filmov – detská porota 8:30 – 13:30

Kinosála Múzeum SNP

8:30 – 8:40

BÁJKY O TEBE, India 9´
Evolúcia života, ktorý balansuje na jemne prepletených vláknach vedy a mýtov. Niekde na tejto ceste ľudia stratili pôvodný zmysel života.

8:40 – 9:30

STENA SMRTI, Izrael 50´
Pozoruhodný príbeh o prežití, zasadený do jednej z najkrutejších a najkrajších krajín planéty.

9:30 – 9:35

NÁKLADIÁK BALDUIN, Nemecko 3´

Prednosti bionafty a jej získavanie z repkového oleja. Hlavným „účinkujúcim“ je staré nákladné auto Balduin.

9:40 – 10:35

VYSOKÉ TATRY – DIVOČINA ZAMRZNUTÁ V ČASE, Rakúsko/Slovensko 55´

Stará slovenská povest' hovorí: Keď Boh stvoril Zem, rozdelil anjelom krásu, aby ju rozniesli po krajinách. Najmladší z nich zavadiť jeden z ostrých štítov a všetka krása sa mu rozsypala po okolitých dolinách. Starí Slovania dali divokým horám plným zveri a povier meno Tatry.

10:50 – 11:45

JEHO SVIATOSŤ HNOJ, Francúzsko 52´

Hnoj, trus, lajno... Napriek tomuto farbistému slovníku sú zvieracie výkaly neprijemnou a nepopulárnou konverzačnou témou. Takže sa dohodneme, že budeme používať krycie meno ruža. Zdá sa, že hranica jej použitia neexistuje.

11:50 – 12:10

NAŠE DIVÉ SVORKY – RASY TAKMER STRATENÉ, Nemecko 19´

Dojímavý príbeh rodiny v Rakúsku, ktorá sa pokúša nájsť capa, aby zabránila vyhynutiu veľmi zriedkavého plemena kôz.

12:15 – 12:30

LOGO! NEPOCHOPITEĽNÁ KLÍMA, Nemecko 14´

Navštívime najvyšší vrch Nemecka Zugspitze, aby sme zistili, čo sa tu zmenilo. Pridáme sa ku skupine detí na veľkej demonštrácii za klímu v Berlíne.

12:35 – 13:05

TRPASLIČIE MIMIKRY, Maďarsko 29´

Návšteva prekvapujúceho skrytého sveta morských trpaslíkov. Zo všetkých morských živočíchov je najťažšie filmovať tie najmenšie.

Prehliadka súťažných filmov

Kinosála Múzeum SNP

14:30 – 14:45

SPRÍSTUPNENÉ JASKYNE, Slovensko 12´

Sprístupnené jaskyne – pútač cestovného ruchu predstavuje sprístupnené jaskyne, ktoré tvoria dôležité destinácie cestovného ruchu na Slovensku.

14:50 – 15:15

ODPAD ČI POKLAD, Holandsko 23´

Päťsto litrov moču a 50 litrov fekálií je priemerné množstvo odpadu, ktoré každý z nás vyprodukuje za rok. Správa o Zemi zo začiatku Medzinárodného roku zdravotníckych opatrení 2008 skúma, prečo tento odpad nemôžeme lepšie využívať.

15:20 – 16:05

ŽIVOT V ŽIVLE, Nemecko 43´

Príroda každý rok očakáva povodne. Život v ohrozených lesoch sa opakujúcim sa záplavám múdro prispôbil a môže byť vzorom aj pre boj ľudí s vodou.

16:10 – 16:40

SMRTEĽNÉ OBJATIE HÔR, Slovensko 31´

Hory, miesto hlbokého precítenia človeka. Boli a sú miestom radostí, ale aj miestom nešťastí a tragédií. A lavíny sú ich neodlučiteľnou súčasťou...

18:00 – 18:25

DARFÚR, ZEM, VIETOR A OHEŇ, Holandsko 23´

Za frontovou líniou v Darfúre, v oblastiach kontrolovaných rebelmi, skúmame súvislosť medzi súčasnou krízou v Darfúre a postupným zhoršovaním životného prostredia.

18:35 – 19:20

RAJ DRAVCOV, Fínsko 43´

Kari Kemppainen 15 rokov nakrúcal skutočný život veľkých dravcov na východe Fínska. Rastúci počet medvedov, vlkov, rosomákov a rysov výrazne ovplyvňuje ľudí žijúcich v okolí.

19:25 – 20:20

ZA ŠELMAMI LESMI A LÚKAMI, Maďarsko 55´

Život troch prísne chránených dravcov: orla kráľovského, orla kriklavého a pustovky je nádherný a vzrušujúci...

20:25 – 20:35

OČAMI MORA, Veľká Británia 8´

Ako vidia a čo vlastne vidia ryby? Fascinujúce objavovanie toho, čo vidia naozaj a ohromujúce zistenie, že v ich svete sme my, ľudia, v skutočnosti slepí.

20:35 – 21:20

AŽ NA DNO – ZA ZÁHADOU KRVÁCAJÚCEHO JAZERA, Nemecko 43´

Kto hľadá bránu do pekla, je na správnom mieste. Od hĺbky 15 metrov ovláda vody jazera Alat smrť. Kvôli červenému sfarbeniu miestni hovoria, že jazero krváca.

Spríevodné podujatie 19:00 – 22:30

Svet očami Pavla Barabáša

Europa Culture Center, Kino Art

CARSTENSZ – SIEDMA HORA – pohľad na sedem najvyšších vrcholov siedmich kontinentov

MONGOLSKO - Džingischánov odkaz nachádzame všade

JOZEF JUZEK PSOTKA – Radosť zo života

BAČA IMRO - O nakrúcaní filmu Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase

BHUTÁN – ukážka z nového filmu

TICHÚČKO LET – meditačné očistenie duše - hudobný hosť Maťo Maok, 30 min.

NEZNÁMA ANTARKTIDA – od hraníc kontinentu po jej najvyšší vrchol, 40 min. (súťažný film)

Vstupné 80 Sk

ŠTVRTOK 15. mája

Prehliadka súťažných filmov

Kinosála Múzeum SNP

9.00 – 9.45

A PREDSA SA HÝBE! Nemecko 43´

Prírodné katastrofy z iného pohľadu. Magnetické prepólovanie Zeme by mohlo mať za následok spomalenie jej otáčania...

9:50 – 10:20

STUHA PIESKU, USA 27´

Na juh od Ocracoke Inlet nie sú cesty, mosty ani hotely. Iba divoké pláže mysu Lookout, jedného z posledných prírodných ostrovov tohto typu na svete.

10:30 – 10:55

MARVI HAMMER PREDSTAVUJE SVET

NATIONAL GEOGRAPHIC, Nemecko 23´

Fascinujúce dokumenty o živočíchoch a prírode moderuje 3D animovaný potkan Marvi a spolu so svojimi priateľmi, reportérmi Jaycee a Robertom, zažíva mnoho dobrodružstiev.

11:00 – 11:30

ČAROVNÉ A OČARUJÚJE ZVIERATÁ, Ekvádor 26´

Ekvádor je krajinou s najväčšou rozmanitosťou žiab na planéte. Pozorujte ich nočný život, keď v dobe párenia spievajú láskou zachvátené samčeka, ich vyliahnutie a premeny.

11:35 – 11:50

BIOSFÉRIKÁ REZERVÁCIA MONTSENY, Španielsko 15´

Pohorie Montseny sa nachádza 50 km severne od Barcelony a 20 km od Stredozemného mora. V roku 1978 ho UNESCO vyhlásilo za biosférickú rezerváciu.

11:55 – 12:00

HORNÉ MEDZIBODROŽIE, Slovensko 5´

Chránená krajinná oblasť, vzácne rastliny, zvieratá, prostredie...

12:00 – 12:02

TICHO, Slovensko 2´

Po vyše dvoch rokoch od víchrice v Tatrách sa na jar 2007 aj v Tichej a Kôprovej doline začala ťažba kalamitného dreva. Film je apelom na zastavenie ťažby a záchranu tohto jedinečného územia.

12:05 – 12:25

DEVÄŤ A POL - ŠPECIÁL: ALJAŠKA, Nemecko 19´

Televízna relácia Deväť a pol vysvetľuje každú sobotu ráno deťom najnovšie správy takým spôsobom, že im rozumejú dokonca aj dospelí. Tentoraz štáb Deväť a pol navštívi 15 ročného Eskimáka Miizuka. Žije na malom ostrove pri Aljaške, ktorý je pomaly odplavovaný morom. Ako ovplyvňuje meniacu sa klíma a globálne otepľovanie jeho život?

14:00 – 14:30

KALAMITA ALEBO SRDEČNÝ POZDRAV OD ŠUMAVY K TATRÁM, Česká republika 26´

Jaroslav Dušek v dokumente o krehkej rovnováhe lesa, ktorý vo Vysokých Tatrách zmizol za jeden večer, zatiaľ čo na Šumave mizne už 40 rokov.

14:35 – 14:50

KRÍDLA MIRA SANIGU, Slovensko 15´

V prostredí Veľkej Fatry sa zoznámime so životnou filozofiou prírodovedca Miroslava Sanigu, s jeho láskou k prírode a vedeckej práci.

14:55 – 15:15

MALENG – LOVCI HMYZU V THAJSKU, Taliansko 20´

Pi Lee, jedna z najlepších kuchárov v Bahn Sarng-Sang, malej dedine na severovýchode Thajska, pozná niekoľko rôznych metód prípravy miestnych špecialít z hmyzu. Pi Lee a jej rodina však používa hmyz aj do kozmetických prípravkov a liečiv.

15:20 – 16:05

CENOTY – POSVÄTNÉ STUDNE MAJOV, Rakúsko 44´

Cenoty, malé otvory vytvorené vodou v suchom lese Yucatánu, zohrávali kľúčovú úlohu v mytológii Mayov. Pod ich povrchom ležal vchod do podsvetia, ktoré poskytovalo útočisko bohovi, predkom a živočíchom.

16:10 – 17:00

DRAVEC PIESOK, Poľsko 46´

Príbeh o nezvyčajných bytostiach, ktoré celý život bojujú so živlami – vodou, vetrom a pieskom, sa odohráva v najväčších migrujúcich dunách v Európe v Slowinskom národnom parku na severe Poľska.

18:00 – 18:30

ALEJE AKO SÚČASŤ NAŠEJ KRAJINY, Česká republika 28´

Aleje a stromoradia vysádzali naši predkovia z rôznych dôvodov. Sú to monumentálne chodby so stromami, kvôli ktorým stojí za to zdvihnúť hlavu do neba.

18:35 – 18:45

PALMY, Španielsko 8´

Inšpirácia maľbami krajinára Pedra Sernu, metafora o našej spoločnosti a o stále zmenšujúcom sa záujme maliarov o krajinársku tvorbu.

18:50 – 19:05

ŽIVÁ VODA, Slovensko 13´

Voda je jedna z najdôležitejších súčastí ľudskej existencie. Európske fondy pomohli v niektorých častiach Slovenska, okrem iných aj v Brusne, problém s vodou vyriešiť.

19:10 – 19:50

PÚŠTE V POHYBE – JUH EURÓPY VYSÝCHA, Nemecko 43´

Že v Európe nie sú žiadne púšte? To už neplatí. Portugalsko, Španielsko, Taliansko a Grécko sú už teraz tak nepriaznivo ovplyvňované, že sa združili do Spojených národov.

19:55– 20:20

SKRYTÉ KRÁLOVSTVO VODY, Maďarsko 26´

Na juhu Maďarska je oblasť, o ktorej sa často hovorí, ale len málo ľudí ju pozná. Jednu z najväčších svätých prírody však už môžeme obdivovať.

20:25 – 21:25

NÁUČNÉ PUTOVANIE, Slovensko 48´

Putovanie náučnými chodníkmi Nízkych Tatier, Malej Fatry, Veľkej Fatry, Muránskej planiny, Polonín, Pieňín, Slovenského raja, Vysokých Tatier.

Prehliadka nesúťažných filmov

Europa Cinemas

19.00 – 21.30

11. HODINA, USA 95´

Nachádzame sa v zlomovom bode, kedy ešte stále máme šancu zmeniť smerovanie našej planéty. Ako sa ľudstvo do tohto bodu dostalo, ako svojím životným štýlom ovplyvňuje fungovanie planéty a čo môže urobiť, aby smer, ktorým sa ubera, mohlo zvrátiť? Šokujúce fakty sprostredkujú a o najpálčivejších otázkach našej planéty diskutujú poprední vedci, myslitelia, osobnosti, komentárom sprevádza populárny hollywoodsky herec Leonardo DiCaprio.

PIATOK 16. mája**Prehliadka súťažných filmov**

Kinosála Múzeum SNP

9.00 – 9.30

JADROVÁ ENERGIA – ĎALŠÍ ZDROJ?

Nemecko 30´

Je 21 rokov po Černobyle. V Európe, vo Fínsku, je prvýkrát znovu postavená jadrová elektráreň. Najväčšia na svete. Fíni veria, že techniku v reaktore môžu bezpečne ovládať.

9:35 – 10:20

VEČNÉ ŠKODY, UHLIE A ČO POTOM,

Nemecko 44´

Keď sa čierne uhlie ťaží vo veľkej hĺbke, zem klesá a prepadáva sa. Niektoré oblasti Porúria klesli o viac ako 25 metrov. Čo sa stane, keď sa čerpadlá pod Porúriom odstaví, nik celkom presne nevie.

10:25 – 10:55

PORT Č. 32, Česká republika 26´

Vtáky pri lete neustále prispôsobujú svoje krídla. Lietadlo budúcnosti bude vybavené mikrosystémami kvôli zlepšeniu aerodynamiky a veľmi sa odľahčí.

11:00 – 12:15

VÝLET NA AEOLSKÉ OSTROVY, Taliansko 73´

Aeolské ostrovy sú symbolom Stredomoria. Sedem fascinujúcich sestier, obydľie boha vetra a boha vulkánov, miesto krutých bojov a kolíska vzdialených civilizácií, malebné podmorské scenérie a kostry starovekých lodných vrakov.

12:20 – 12:35

ZNIČÍ LYKOŽRÚT SLOVENSKÉ LESY?,

Slovensko 13´

Podkôrný hmyz a jeho kalamitný výskyt v našich lesoch. Nebezpečný lykožrút a možné následky neriešenia vzniknutého problému.

Prehliadka francúzskych filmov

za účasti veľvyslanca Francúzskej republiky

Kinosála Múzeum SNP

14.00 – 15.20

PRÍBEH ĽUDÍ Z BUŠA, Francúzsko 63´

Kdesi v Afrike, v srdci púšte Kalahari, bije pulz veľmi starého národa – ľudí z buša. Prenasledovaní, masakrovaní, vyhánaní zo svojej pôdy, ktorú zdedili po predkoch, sú v súčasnosti naozaj ohrození vyhynutím.

Stretnutie a beseda s autorom filmu Pierrom Mannom**Prehliadka súťažných filmov**

Kinosála Múzeum SNP

15:20 – 16:15

BAKTERIALAND, Francúzsko 52´

Baktérie sú našimi najstaršími známymi predkami, už z obdobia pred 3,5 miliardy rokov. Baktérie sú ozaj schopné prežiť ľadové pekló alebo inferno. Niektoré odolávajú horúcim vodám gejzírov na Novom Zélande a dávkam gama žiarenia 3 000-krát silnejším než sú tie, ktoré by zabili človeka. Nemohol by tieto výnimočné schopnosti využiť človek?

18.00 – 18.45

PÚŠTE V POHYBE – ČÍNA PROTI PIESKU,

Nemecko 43´

Púšte a ich dezertifikácia menia svet. Ovplyvňujú viac než 2,6 miliardy ľudí v 110 krajinách, sužujú viac ako tretinu povrchu Zeme. Milióny farmárov a roľníkov opúšťajú svoje domovy a hľadajú lepší život.

18:50 – 19:35

KEĎ PRŠÍ, Dánsko 45´

V malej dedinke Jarota na severe Etiópie prežívajú farmári každý rok krušné chvíle v boji s krutou prírodou. Sucho a klimatické zmeny nútia ľudí bojovať o prežitie.

19:40 – 20:40

KAZA – OBRÍ PARK PRE OBROV,

Nemecko 58´

V decembri 2006 päť zúčastnených krajín podpísalo pred veľkolepými Viktóriinými vodopádmi kontrakt o KAZA a položili tak základ jedného z najambicióznejších projektov ochrany prírody na kontinente.

20:45 – 21:15

LINAKATALAM – ZLATO BUDÚCNOSTI,

Španielsko 30´

Voda, zdroj života. Púšte a oázy, zmeny podnebia, smäd.

Aladinova zázračná lampa, ktorá ponúka spoločné blaho. Splní aj jedno jediné želanie: zastavíť smäd v Stredomorí?

SOBOTA 17. mája

PREHLIADKA VÍŤAZNÝCH FILMOV ENVIROFILM 2008

Kinosála Múzeum SNP

9:00 – 14:00

DETSKÉ SPRIEVODNÉ PODUJATIA

• Prehliadka nesúťažných filmov pre deti

Europa Culture Center,
Kino Art, pondelok – piatok, 9:00 – 12:00

• Život pre budúcnosť

Tvorivé a zábavno-vedomostné aktivity pre školskú mládež

Areál Múzea SNP,
utorok – piatok, 9:00 – 15:00

• Zelený svet 2008

Vernisáž a udeľovanie cien 13. ročníka medzinárodnej súťaže umeleckej tvorivosti detí

Múzeum SNP, kinosála,
utorok, 13:30 – 15:30

• Výstava detských výtvarných prác súťaže Zelený svet spojená s hlasovaním o Cenu diváka a akciou Kresba za darček pre deti z detského domova

Múzeum SNP, výstavná sieň,
pondelok – piatok, 9:00 – 18:00

• Vygúľajme si rekordnú guľu

Pokus o vytvorenie nového slovenského rekordu v zbere hliníkových fólií

Areál Múzea SNP,
utorok, 9:00 – 12:00

• Prehliadka súťažných filmov - zasadnutie detskej filmovej poroty

Múzeum SNP, kinosála,
streda, 8:30 – 14:00

• Beseda s filmovými tvorcami a premietanie filmov

Detská fakultná nemocnica s Poliklinikou
pri Rooseveltovej nemocnici,
štvrtok, 10:00 – 12:00

• Prezentácia programu Enersol pre stredné školy

Europa Culture Center, banketová sála,
štvrtok, 10:00 – 13:00

• Život pre budúcnosť

Zábavný program a vedomostné súťaže pre verejnosť
Europa SC, interiér, piatok, 14:00 – 16:00

**Špeciálna ponuka
Stredoslovenského múzea
(Tihányiovský kaštieľ v Radvani)**

Nedeľné tvorivé (eko)dielne

Pre širokú verejnosť, rodiny, jednotlivcov, ale aj záujmové krúžky sú určené environmentálne programy prebiehajúce počas nedeľí.

V mesiacoch máj – jún 2008 nadväzujú na výstavu o plazoch a na jarne ročné obdobie pod tematickým názvom **Slnenie sa s plazmi „Sssss...“**

Okrem už spomínaných tvorivých (eko)dielní sú nedeľné tvorivé (eko)dielne doplnené o ďalšie:

Usmiate kvetináče: Výroba usmiatek tváričiek z kvetináčov ich zdobením farbami a prírodnými materiálmi. Aktivita bude doplnená o skutočné sadenie trávy, ktorá bude pri dobrej starostlivosti tvoriť usmiatemu kvetináču rastúce vlasy. Popri tvorivej práci sa deti veľa dozvedia o trávach a o účinných ekosystémoch. Tvorivá dielňa zároveň súvisí s jarným ročným obdobím.

Hadia koža: Spoznávanie hadov, života a ich stavby tela. Na priblíženie procesu zvliekania hadov a celkového zážitku z ich kože si žiaci s pomocou mriežky nakreslia vlastnú hadiu kožu. Žiaci sa pri práci dozvedia aj to, na aké rôzne typy biotopov sa hady prispôbili.

Zaujímavou možnosťou pre školy, ale aj pre verejnosť je **premietanie filmov**, ktoré tematicky dopĺňajú výstavy, stálu expozíciu alebo zvolenú tému výkladu a zároveň sa venujú aktuálnej problematike životného prostredia.

tuje ucelený obraz o prírodných pomeroch stredného Slovenska;

• Výstava Plazy našej prírody – potomkovia dinosaurov - predstavuje slovenských zástupcov bohatej živočíšnej skupiny ako nesmierne krásne a zaujímavé živočíchy hodné našej ochrany a obdivu.

• Výstava Klíma nás spája - venovaná problematike klimatických zmien, skleníkového efektu, globálnym ekologickým a environmentálnym súvislostiam. Súčasťou výstavy sú interaktívne pomôcky a hry ktoré vtiahnu žiakov priamo na výlet po zemeguli, či do Amazonského pralesa;

• Tvorivé (eko)dielne pre školy a školské kluby: Klíma nás spája a Utekajte! - zamerané na príčiny a dôsledky globálnym klimatických zmien.

Stredoslovenská galéria

(Hromadné návštevy je potrebné ohlásiť vopred na telefónnych číslach: 048/ 470 16 15, 412 48 64, 412 54 50)

• Stála expozícia Slovenská grafika 20. storočia

(Dolná 8, Bethlenov dom)
utorok – piatok 10.00 – 17.00,
sobota – nedeľa 11.00 – 17.00

• Stála expozícia Dominika Skuteckého

Horná 55, Vila Dominika Skuteckého
utorok – nedeľa 10.00 – 16.00

• Drahomír Prihel /Metomorfózy sna

Nám. Š. Moyseša 25, Praetorium
utorok – nedeľa 10.00 – 17.00,
sobota – nedeľa 10.00 – 16.00

PREHĽAD VÝSTAV

Stredoslovenské múzeum

Stredoslovenské múzeum, Tihányiovský kaštieľ v Radvani, Radvanská 27, Banská Bystrica, pondelok – piatok 8.00 – 16.00, nedeľa 9.00 – 11.30, 12.30 – 16.00 (hromadné návštevy je potrebné ohlásiť vopred na telefónnych číslach: 048/ 410 33 76, 413 19 94).

Počas trvania Envirofilmu je vstup na výstavy, do stálej expozície a tvorivých dielní zdarma.

• Prírodovedná expozícia Príroda stredného Slovenska – posky-

STREDISKÁ ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY

Slovenská agentúra životného prostredia sa prostredníctvom stredísk environmentálnej výchovy snaží prispievať k zvyšovaniu environmentálneho povedomia širokej verejnosti. Ponúkané výchovné aktivity a zážitkové formy vzdelávania, ktoré sú realizované v jednotlivých strediskách, vedú k formovaniu pozitívnych návykov a postojov verejnosti k životnému prostrediu. Zariadenia sú celoročne prístupné širokej verejnosti.

SEV Drieňok Teplý Vrch

sa nachádza v malebnej prírodnej oblasti krajinného prostredia juhovýchodnej časti Slovenského Rudohoria, v oblasti vyznačujúcej sa jedinečnou faunou a flórou.

Stredisko ponúka a organizuje:

- praktické výučbové programy a tvorivé dielne pre deti
- prednášky, besedy pre deti aj pedagógov
- programy zamerané na enviroturistiku
- školenia pre pedagógov
- environmentálne zamerané letné tábory pre deti ZŠ
- školy v prírode pre deti MŠ a ZŠ
- organizovanie konferencií, seminárov, školení (k dispozícii didaktická technika)
- individuálne pobyty pre širokú verejnosť
- možnosť celoročného ubytovania v 2, 3 a 4-lôžkových izbách a apartmánach s vlastným sociálnym zariadením kategórie hotel** alebo kategórie „turistická ubytovňa“
- stravovanie formou plnej penzie, polpenzie alebo výberom z menu
- celková kapacita objektu je 110 lôžok.

Kontakt:

SEV SAŽP Drieňok Teplý Vrch
tel.: +421-47-5696119, 0915 576 286
e-mail: sev-drienok@sazp.sk
www.sazp.sk/rekreacia/teply_vrch

SEV Regetovka

sa rozprestiera v prekrásnom prostredí pohoria Nízke Beskydy v Ondavskej vrchovine.

Ponúka a organizuje:

- environmentálne zamerané jednodňové a viacdňové programy pre širokú laickú a odbornú verejnosť
- letné a zimné tábory
- školy v prírode a viacdenné pobytové zájazdy so špeciálnym environmentálnym programom
- školenia, semináre, kurzy
- celoročné ubytovanie v 2-6 lôžkových izbách s vlastným sociálnym zariadením
- stravovanie formou polpenzie, plnej penzie alebo výberom z menu
- kapacita zariadenia je 100 lôžok.

Kontakt:

SEV SAŽP Regetovka
tel.: +421-54-476 80 80
e-mail: sev-regetovka@sazp.sk
www.sazp.sk/rekreacia/regetovka

SEV SAŽP Harmónia Modra

nachádzajúce sa v bezprostrednej blízkosti vinohradníckeho mestečka Modra (okres Pezinok) v rekreačnej oblasti Harmónia a v prostredí malokarpatskej prírody (CHKO Malé Karpaty).

Ponúka a organizuje:

- jednodňové i viacdňové environmentálne programy
- tábory a školy v prírode so špeciálnym environmentálnym programom

- environmentálne výučbové programy
- semináre, školenia (k dispozícii sú učebne s didaktickou technikou)
- pobyty pre jednotlivcov i rodiny
- možnosť celoročného ubytovania v izbách s vlastným sociálnym zariadením

Kontakt:

SEV SAŽP Harmónia
Harmónia 3547, 900 01 Modra
tel.: +421-33-6473151
e-mail: sev-harmonia@sazp.sk

SEV Dropie

Žitný ostrov je najväčším riečnym ostrovom Slovenska. V srdci Žitného ostrova (súčasť Podunajskej nížiny) sa nachádza Stredisko environmentálnej výchovy SAŽP Dropie. Vzdialenosť od najbližšieho mesta Kolárovo je cca 10 km.

SEV Dropie ponúka a organizuje:

- environmentálne programy (praktické a teoretické)
- školy v prírode a letné tábory
- ubytovanie pre nenáročných v 4, 5, 9 postelových izbách a apartmániku, ubytovacie zariadenie v kategórii „turistická ubytovňa“ s celkovou kapacitou 40 lôžok
- stravovanie je zabezpečené individuálne podľa požiadaviek alebo dodávateľským spôsobom. K dispozícii je jedáleň s príručnou kuchynkou.

Kontakt:

SEV SAŽP Dropie
Kolárovska 30, 946 14 Zemianska Oľča
tel.: +421-35-7896055
e-mail: sev-dropie@sazp.sk

SEV SAŽP Orlík Poprad - Spišská Sobota

Stredisko environmentálnej výchovy sa nachádza v čarovnom prostredí historickej časti mesta Poprad - Spišská Sobota. Jedinečné prostredie a okolitá príroda priamo pod Vysokými Tatrami vytvára podmienky pre oddych a relax. Poloha zariadenia je možným východiskom pre návštevu štyroch národných parkov - Vysoké Tatry, Nízke Tatry, Slovenský raj a Pieniny.

Ponúkané služby:

- ponuka environmentálnych programov
- možnosť organizovania seminárov, školení, pracovných rokovaní
- ubytovacie služby penzionového typu v 2 - 4 lôžkových izbách s vlastným sociálnym zariadením
- pre možnosť prípravy občerstvenia je k dispozícii kuchynka s príslušenstvom

Kontakt:

SEV SAŽP Orlík
Sobotské námestie 62
058 01 Poprad - Spišská Sobota
tel.: +421-52-7769533
e-mail: orlik@sazp.sk

VODNÝ SVET

**pobytový program zameraný na poznávanie
vodného sveta**

objavovanie tajomstiev mokradií

spoznávanie našej vodnej flóry a fauny

potápačský kurz a šnorchlovanie

hry pri vode a vo vode

6. - 12. júl 2008

SEV SAŽP DROPIE, Zemianska Olča, Kolárovska 30

CENA POBYTU: 5 400 Sk

KONTAKT

Mgr. Katarína Kosková

Slovenská agentúra životného prostredia

Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Tel./ Fax: 048 437 41 75, Mobil: 0918 500 032

E-mail: katarina.koskova@sazp.sk

www.sazp.sk